

Onderwerp Evaluatie 1^e jaar cultuurnota

Steller M. Blom

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 62
540   Bijlage(n) 3   Ons kenmerk 4452278
Datum 11 juni 2014   Uw brief van   Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Op 28 november 2012 stelde uw raad *Cultuurstad Groningen. Tegen de stroom in* vast, onze cultuurnota 2013-2016. Met een motie (GR 12.3409626) vroeg u ons deze cultuurnota vóór behandeling van de Begroting 2015 te evalueren. Wij bieden u hierbij deze evaluatie, uitgevoerd door de Kunstraad Groningen, aan en informeren u met deze brief over het verdere proces.

We behandelen in deze brief achtereenvolgens de volgende punten:

1. Inhoud en de achtergrond van uw motie.
2. Samenvatting van het evaluatierapport van de Kunstraad.
3. Eerste reactie.
4. Proces naar aanleiding van dit evaluatierapport.

Ook reageren we op zaken uit uw bespreking van onze Rekening 2013:

5. huisvestingsproblematiek van culturele instellingen.

1. Motie Tussentijdse evaluatie

Bij de vaststelling van onze cultuurnota 2013-2016 nam uw raad de motie Tussentijdse evaluatie aan (zie bijlage). Uw motie komt voort uit een aantal omstandigheden rond onze cultuursector:

- wegvallen structurele rijkssubsidie per 2013 (o.a. voor Grand Theatre);
- effecten crisis (zoals minder sponsors, minder bezoek)
- provinciale bezuinigingen per 2013;
- provinciaal schrappen acres in 2014;
- einde 12 Maatschappelijke banen per 2015;
- wegvallen per 2015 van gemeentelijke injectie 1 miljoen euro in 2013 en 2014, bedoeld als voorbereiding op de situatie per 2015 (bijvoorbeeld door ontwikkelen cultureel ondernemerschap).

Per 2014 volgde nog de generieke korting van 10 procent van onze gemeente op gesubsidieerde instellingen, waaronder voor cultuur.

Al deze ontwikkelingen vroegen om vernieuwing en ondernemerschap om de sector weerbaarder te maken en minder afhankelijk van subsidie. Zoals u ook in uw motie stelt, bieden de komende jaren forse uitdagingen voor onze culturele infrastructuur. Met een tussentijdse evaluatie willen we samen met u de vinger aan de pols houden en waar nodig kunnen bijsturen.

2. Evaluatierapport van de Kunstraad

Najaar 2013 vroegen wij de Kunstraad het eerste jaar van onze cultuurnota te evalueren. Het resultaat ontvingen we graag voorjaar 2014, op tijd voor ons nieuw te vormen college en voor uw raad met het oog op de Begroting 2015. Op 3 april presenteerde de Kunstraad ons zijn rapport, *Evalueren en vooruit kijken. Evaluatierapport eerste jaar gemeentelijke cultuurnota 2013-2016*.

De Kunstraad evalueerde alle instellingen uit onze cultuurnota. Daarvan werd een aantal ('focusinstellingen') intensief geëvalueerd vanwege specifieke opdrachten in de cultuurnota over samenwerking en cultureel ondernemerschap: Grand Theatre, De Oosterpoort en de Stadsschouwburg, Centrum voor de Kunsten Groningen, Club Guy&Roni, Jeugdtheater Het Houten Huis, Noord Nederlands Toneel, Vera/Simplon, Groninger Museum, Gr-id, Scheepvaartmuseum, Centrum Beeldende Kunst en Noorderlicht.

We vatten voor u de belangrijkste conclusies van de Kunstraad samen:

- culturele keten (participatie, talentontwikkeling, productie, presentatie) intact gebleven, activiteiten aanbod vrijwel overal op peil.
- deel instellingen echter (zeer) kwetsbaar. Grote zorgen over voortbestaan vanaf 2015 van Theater te Water, Santelli, Noorderlingen, NP3, Sign en Wall House. Ook zorgen over 'focusinstellingen' Grand, Houten Huis, Gr-id en Guy&Roni. Cultureel ondernemerschap voldoende qua kostenbewustzijn en marktdifferentiatie. Wel moeite sommige instellingen eigen inkomstenorm.
- Samenwerking instellingen vaak vrijblijvend, gewenste resultaten niet benoemd. Komt vooral strategisch en stedelijk moeizaam tot stand.
- Nieuwe programma Cultuureducatie met Kwaliteit nog onvoldoende van de grond. Onvoldoende beeld wensen scholen en instellingen bij nieuwe Centrum voor de Kunsten. Onvrede veld over ontbreken actieve bemiddeling. Geen beleidsplan Centrum voor de Kunsten.

Algemene aanbevelingen vanuit het evaluatierapport:

- Bij minder geld: keuze instandhouding top ten koste van diversiteit en andersom. Koppel heldere ambitie over cultuur aan concrete uitwerking.
- Keuze generiek korten 10%, bovenop bezuinigingen diverse overheden, leidt tot verzwakte infrastructuur. Kies op weg naar nieuwe cultuurnota op basis van inhoud, met aandacht voor productiefunctie talent.
- Toon trotse betrokkenheid bij cultuurinstellingen die bijdragen aan levendig (cultureel en economisch) klimaat Groningen.

- Verzelfstandig werkmaatschappijen De Oosterpoort en de Stadsschouwburg en Centrum Beeldende Kunst (CBK).
- Duidelijke en realistische prestatieafspraken met instellingen, en consequenties voor niet nakomen daarvan.
- Subsidiegegevens en prestaties per instelling inzichtelijk en vergelijkbaar via benchmarking.
- Bij subsidiëring instelling diverse overheden: wijs hoofdsubsidieverlener aan voor duur cultuurnota voor minder regeldruk en administratie.

Aanbevelingen voor de podiumkunsten:

- Actieve samenwerking NNT, Guy&Roni en Houten Huis in backoffice, breng voor- en nadelen van interdisciplinair stadsgezelschap in kaart.
- Stadsbrede visie producerende theaterinstellingen op talentontwikkeling, tegen huidige versnippering in programma's.
- Actief podiumbeleid gemeente via intermediair, die op basis gesprekken met instellingen podiumplan opstelt voor theater en (pop)muziek.
- Onderzoek naar effectievere inzet beschikbaar geld voor binnenschoolse cultuureducatie.

Aanbevelingen voor beeldende kunst:

- Gezamenlijk plan voor stadsbrede talentontwikkeling.
- Werk opdracht CBK eigen presentatie en als intermediair in de sector uit.
- Verdere samenwerking Wall House, Tschumipaviljoen, CBK en Groninger Museum.

Aanbeveling voor erfgoed

- Werk erfgoedmanifest musea en Groninger Archieven uit tot sectorbrede agenda en afstemming in profilering.

Aanbevelingen Letteren:

- Goede borging overnamecondities Groninger Forum en stadsbibliotheek.
- Gezamenlijk plan concrete samenwerking Poëziepaleis en SLAG.

3. Eerste reactie

We zijn blij met resultaat dat in relatief korte tijd is geleverd. Naar de Kunstraad én de culturele instellingen spreken we onze waardering uit voor hun inzet en betrokkenheid bij de evaluatie. Op basis van de conclusies en aanbevelingen uit het rapport willen we nog dit jaar tot een aantal vervolgstappen komen.

Het hoofdstuk 'Verrijken' in ons coalitieakkoord 2014-2018 *Voor de verandering* verwoordt onze culturele ambities voor de stad. Deze zijn in lijn met enkele belangrijke aanbevelingen van de Kunstraad: als het om cultuur gaat, willen ook wij meer focus in ons beleid, ruimte houden voor nieuwe initiatieven en meer samenhang in het aanbod.

In 2015 presenteren we onze visie in een nieuwe kadernota cultuur voor de periode 2017-2020. We willen de komende twee jaar (de langere termijn) uittrekken om hier, samen met veld, Stadjers en regio, vorm aan te geven ter voorbereiding op de nieuwe cultuurnotaperiode 2017-2020. In ons coalitieakkoord hebben we hiervoor ook geld gereserveerd. Een belangrijke constatering is dat een kwart van onze cultuurinstellingen in zwaar weer verkeert. Dat hebben we kunnen verifiëren in de jaarverslagen 2013, die we april jl. hebben ontvangen. Voor acute knelpunten doen we dit najaar een voorstel.

Met de meeste aanbevelingen die betrekking hebben op onze eigen rol als overheid zijn we al aan de slag. Zo leveren we subsidiegegevens voor de landelijke database van het Rijk, met als doel eenduidigheid in de gegevens en benchmarking. We maken sinds 2013 samen met de noordelijke provincies en Leeuwarden één beschikking voor het Noord Nederlands Orkest en we gaan dat doen voor Noorderlicht. We werken aan het in tijd en proces gelijk laten lopen van de cultuurnota's van gemeente en provincie. Onze insteek daarbij is een goede aansluiting op het proces van het Rijk. Ook dat zou administratieve verlichting kunnen brengen voor instellingen.

Wij zien op de korte termijn geen mogelijkheid de werkmaatschappijen te verzelfstandigen, zoals de Kunstraad adviseert. Uit boekenonderzoek eind 2013 (zie de brief aan uw raad hierover, besproken in de raadscommissie OenW van 5 februari 2014) bleek het uit kostenoverwegingen in tijden van bezuiniging onverantwoord om de externe verzelfstandiging in de huidige cultuurnotaperiode te agenderen.

4. Proces vervolg

Uw raad heeft aangegeven de evaluatie graag voorafgaand aan de Begroting 2015 te bespreken. Wij berichten u na de zomer over de vervolgstappen die we naar aanleiding van het rapport willen nemen. Een bespreking hiervan kan plaatshebben in uw raadsvergadering.

5. Huisvesting

In de raadscommissie van 7 mei vroeg u informatie over zowel problemen als oplossingen rond de huisvesting van culturele instellingen. Bij het vaststellen van onze cultuurnota 2013-2016 nam uw raad de Motie Huisvesting aan (GR 12.3409636). U vroeg hierin een actuele nota over de huisvesting van onze cultuurinstellingen, inclusief een inventarisatie van ervaren problemen en mogelijke oplossingen.

Op 6 juni 2013 informeerden wij u per brief (OS 13.3690124) over de stand van zaken. Met de brief van 13 november 2013 informeerden wij u over de voortgang en de oplossing die wij de betrokken instellingen hebben geboden. We onderzoeken momenteel langere termijn oplossingen die geschikt zijn voor de gevraagde functies en synergie opleveren voor de sector en de stad. Om misverstanden te voorkomen: als gemeente hebben we een faciliterende rol bij het zoeken naar oplossingen voor huisvestingsproblemen. Wel zijn we

als gemeente verantwoordelijk voor accommodaties van rijksgesubsidieerde podiuminstellingen. De instellingen houden hun eigen verantwoordelijkheid en keuzevrijheid.

Zodra we de kosten en maatregelen voor beoogde oplossingen goed in kaart hebben, informeren wij u daarover.

Wij vertrouwen erop u met deze brief voldoende geïnformeerd te hebben.

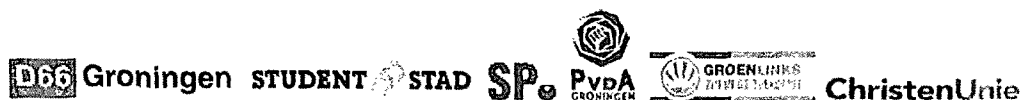
Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke.

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

A smaller, more fluid handwritten signature in black ink, starting with a circular flourish and ending with a long horizontal stroke.

de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

Motie Tussentijdse evaluatie

De Raad bijeen op 28 november 2012 besprekende de vaststelling van de Cultuurnota 2013-2016 'Tegen de Stroom in'

Constateernde dat

- De Cultuurnota voor 4 jaar wordt vastgesteld
- Er gebruikelijk tussentijds geen politieke sturing plaats vindt op deze nota

Overwegende dat

- De Groningse Culturele sector de komende vier jaar voor grote uitdagingen staat door teruglopende subsidie inkomsten
- Een aantal instellingen in de Cultuurnota aan de slag gaat met ingrijpende vernieuwingslagen, hiertoe behoren in ieder geval het Grand Theatre, Simplon, Noorderlicht, het Scheepvaart- en Grafisch museum, het CBK en het Houten Huis
- In de nota wordt voorgesteld hier voor 2 jaar aanvullende middelen beschikbaar te stellen
- Dit alles tot onzekerheid leidt bij culturele instellingen

Van mening zijnde dat

- De Gemeente en de instellingen een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben om het culturele aanbod ook op termijn in stand te houden
- Het gezien het formaat van de uitdaging wenselijk is om tussentijds de voortgang van de vernieuwing in de culturele sector te bekijken en te bespreken
- Het wenselijk is de Raad de mogelijkheid te bieden om zo tussentijds bij te kunnen sturen

Verzoekt het College

- Voor de behandeling van de Begroting 2015 de voortgang van de Cultuurnota te evalueren en ter bespreking aan te bieden aan de Raad.

En gaat over tot de orde van de dag.

Marloes Dekker
PvdA

Annie Postma
GroenLinks

Nicole Temmink
SP

Jos van Rooij
Student&Stad

Raul de Rook
D66

Martin Verhoef
ChristenUnie

GRIFFIE	
reg.nr.	GR12.3409626
ingek.	4 DEC 2012
class.	- 2.07.51
te ben door:	Gde
kopie gez. aan:	

aangenomen

BIJLAGE

M₁

D66 Groningen **STUDENT & STAD**

GRIFFIE	
reg.nr.	GR12.3409686
ingek.	4 DEC 2012
class.	-2.07.51
te lsh. door:	GR
kopie gez. aan:	

Motie Huisvesting

De Raad bijeen op 28 november 2012 besprekende de vaststelling van de Cultuurnota 2013-2016 'Tegen de Stroom in'

Constaterende dat

- De huisvesting voor veel culturele instellingen kwalitatief dan wel financieel als een knelpunt wordt ervaren
- Er veranderingen in de huisvesting van culturele instellingen op stapel staan, i.e. de invulling van de Akkerstraat

Overwegende dat

- De huisvesting van culturele instellingen een gemeentelijke taak is
- Naast het verlenen van subsidie ook het faciliteren van goede huisvesting een bijdrage kan leveren aan de kwaliteit van het culturele aanbod in Groningen
- Door de crisis en de leegstand als gevolg, zijn er wellicht nieuwe mogelijkheden voor tijdelijke of structurele oplossingen voor huisvestingsknelpunten

Verzoekt het College om

- In 2013 ~~met~~ een herijkte huisvestingsnota op te stellen voor culturele instellingen
- Hierin een inventarisatie te maken van ervaren knelpunten en mogelijke oplossingen hiervoor
- Deze ter bespreking aan de Raad voor te leggen

En gaat over tot de orde van de dag.

Marloes Dekker
PvdA

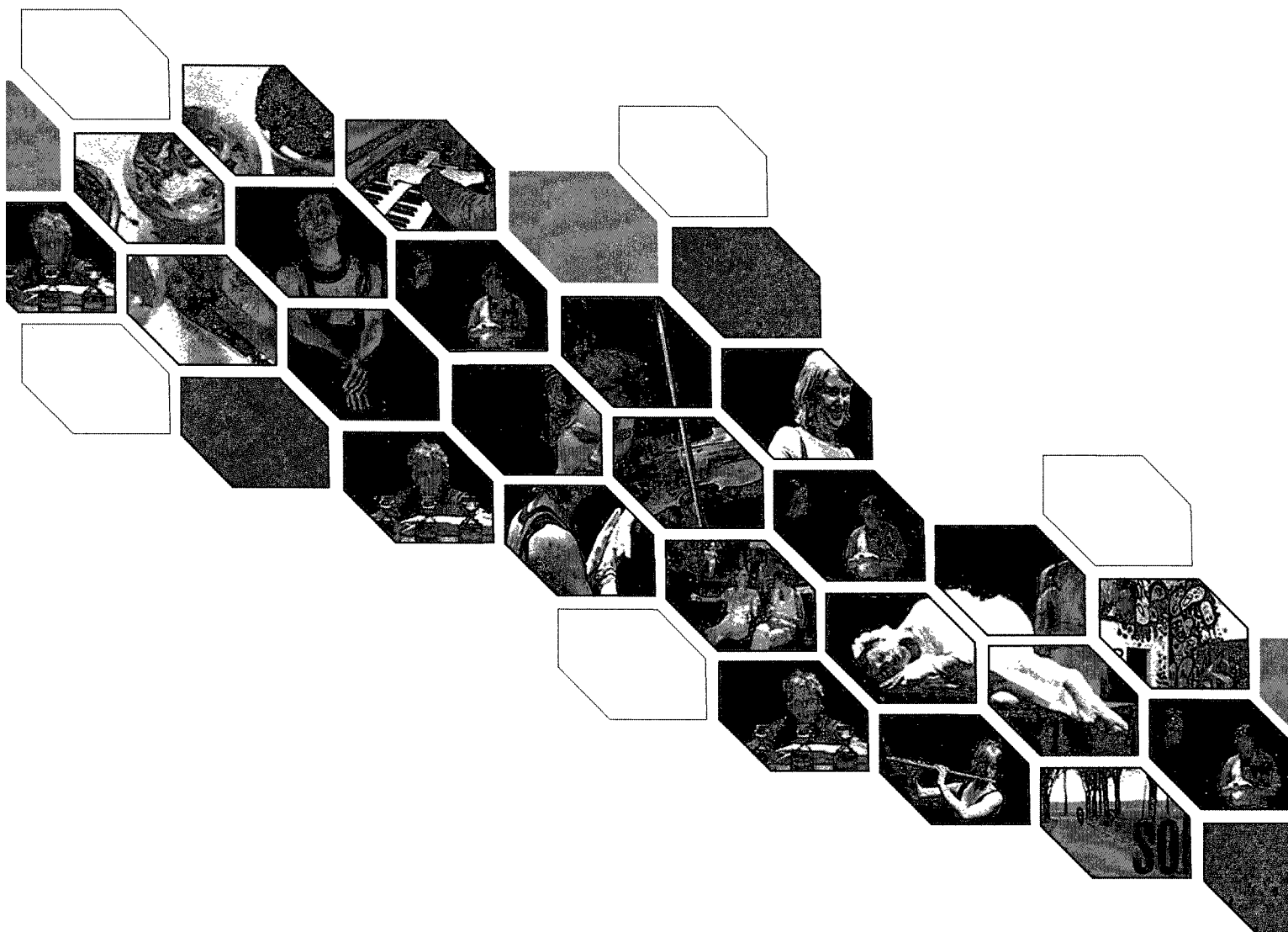
Paul de Rook
D66

Jos van Rooij
Student&Stad

aangenomen

EVALUEREN EN VOORUIT KIJKEN

EVALUATIERAPPORT EERSTE JAAR
GEMEENTELIJKE CULTUURNOTA 2013 - 2016

 Kunstraad groningen

april 2014

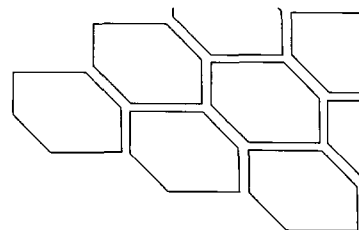

EVALUEREN EN VOORUIT KIJKEN

**EVALUATIERAPPORT EERSTE JAAR
GEMEENTELIJKE CULTUURNOTA 2013 - 2016**

april 2014

VOORWOORD

In april 2012 heeft de Kunstraad zijn advies voor de cultuurnota 2013-2016 aan de gemeente Groningen aangeboden. Dit advies vertrok vanuit een analyse van de artistieke en culturele kwaliteit van het aanbod van de beoordeelde instellingen en besprak daarnaast het belang van dit aanbod - en de mogelijke toename daarvan - onder meer in termen van publieksbereik en cultureel ondernemerschap. Dat advies stond sterk in het teken van bezuinigingen door het Rijk en de problemen die deze voor de Groningse culturele infrastructuur met zich meebrachten. Mede vanwege de gemeenteraadsverkiezingen in het voorjaar van 2014 en de daarop volgende discussies over de omgang met de culturele sector in relatie tot de begroting voor 2015 en volgende jaren, werd de Kunstraad verzocht om een jaar na het in werking treden van de cultuurnota de stand van zaken bij de meerjarig gesubsidieerde instellingen onder de loep te nemen.

Hoewel dit, vooral ook voor instellingen, een grote belasting was, hebben alle betrokkenen hun uiterste best gedaan om het mogelijk te maken dit rapport op tijd uit te brengen, waarvoor onze welgemeende dank. Hoewel er natuurlijk (soms dringende) aanbevelingen zijn opgenomen gaat het hier inderdaad eerder om een rapportage van de stand van zaken dan om een advies. Een stand van zaken tegen de achtergrond van de eerder door de overheden doorgevoerde besluiten, maar vooral ook in het licht (voor sommige instellingen de schemering of duisternis) van de korting van 10% op het budget van 2014, het verdwijnen van gesubsidieerde banen per 1 januari 2015 en het aflopen van de tweejarige gemeentelijke compensatie voor het wegvallen van Rijks gelden. Het lijkt de Kunstraad nuttig om met name met betrekking tot de laatstgenoemde maatregel, een en ander nog eens te overwegen in het licht van de verhouding tot de subsidiëring van Groninger instellingen door het Rijk.

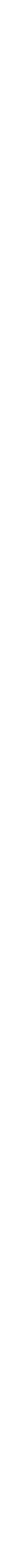
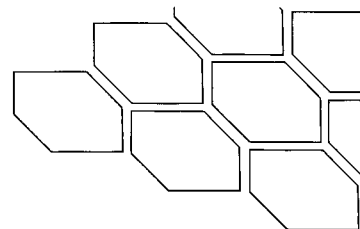
Dit rapport bespreekt dus niet in de eerste plaats de artistieke en culturele kwaliteit van wat in Groningen wordt aangeboden, maar maakt er gewag welke instellingen hun interne en externe organisatie op niveau hebben weten te houden - of deze zelfs verbeterd hebben - ondanks de beperking van financiële middelen, soms ook van de kant van het publiek. Maar ook komt een aantal voorzieningen, en daarmee ook de infrastructuur van Groningen als culturele hoofdstad van het Noorden, in de gevarenzone terecht. Tenslotte constateert de Kunstraad dat een aantal hervormingen die door gemeente en Kunstraad eerder al noodzakelijk werden geacht - zoals de ontwikkeling van een structurele en operationele relatie tussen het culturele veld en het onderwijs - niet zonder extra maatregelen van de grond schijnt te komen.

In de afgelopen maanden is het Kunstraad dan ook duidelijk geworden dat de beantwoording van de vraag van de gemeente, die aanvankelijk voor velen iets weg had van een *overkill* aan informatie- en evaluatiebehoefte, wel degelijk van groot belang zou kunnen zijn voor het overeind houden van de culturele infrastructuur in Groningen. Wanneer die verder zou vermageren blijkt dat een bedreiging voor de positie van de stad in de landelijke context te zijn, maar kan ook de culturele beleving van de inwoners en de gasten van de stad niet op peil gehouden worden.

Instellingen en de Kunstraad kijken dan ook met grote belangstelling uit naar het antwoord op de vraag hoe de gemeente zich wil verhouden tot de culturele sector in deze stad.

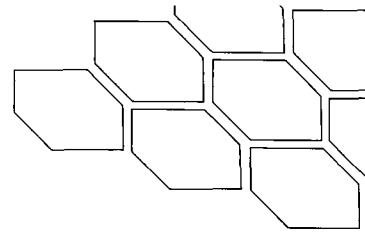
namens de Kunstraad Groningen,

Hans van Maanen,
voorzitter bestuur.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	p. 7
2. ALGEMENE BEVINDINGEN EN AANBEVELINGEN	p. 11
3. BEVINDINGEN PER SECTOR EN AANBEVELINGEN	p. 17
Podiumkunsten	p. 17
Beeldende kunst	p. 21
Erfgoed	p. 23
Letteren	p. 25
4. EVALUATIE OVERIGE INSTELLINGEN	p. 27
Noorderzon	p. 28
Theater te Water	p. 31
Circus Santelli	p. 33
Jonge Harten Festival	p. 35
De Noorderlingen	p. 37
Noord Nederlands Orkest	p. 39
Peter de Grote Festival	p. 41
Music and Fun	p. 43
Haydn Jeugd Strijkorkest	p. 45
Prinses Christina Concours	p. 47
Urban House	p. 49
NP3	p. 51
Sign	p. 53
Tschumipaviljoen	p. 55
Wall House #2	p. 57
Het Poëziepaleis	p. 59
Stadsdichter	p. 61
Stichting Literaire Activiteiten Groningen	p. 63
Van der Leeuw-lezing	p. 65
Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen	p. 67
Beeldlijn	p. 69
Stichting Vier 5 mei / Bevrijdingsfestival	p. 71
Martini Beiaard	p. 73
5. EVALUATIE EN INHOUDELIJKE VOORTGANGSRAPPORTAGE FOCUSINSTELLINGEN ..	p. 75
Grand Theatre	p. 77
Noord Nederlands Toneel	p. 81
De Oosterpoort en Stadsschouwburg	p. 85
Het Houten Huis	p. 89
Theater De Steeg	p. 91
Stichting Dansvoorziening Noord / Club Guy and Roni	p. 95
Vera	p. 99
Centrum Beeldende Kunst	p. 101
Noorderlicht	p. 105
Groninger Museum	p. 107
Biblionet Groningen	p. 111
Noordelijk Scheepvaartmuseum	p. 115
GR-ID	p. 117
Centrum voor de Kunsten	p. 119
COLOFON	p. 123

1. INLEIDING

Opdracht

Op 14 november 2013 geeft de gemeente Groningen de Kunstraad Groningen opdracht tot het uitvoeren van een evaluatie van het eerste jaar van de cultuurnota 2013-2016 inclusief een inhoudelijke voortgangsrapportage over een aantal culturele instellingen in de stad Groningen.

De gemeente verstrekt de opdracht in de context van:

- Bezuinigingen van Rijk en provincie per 2013.
- Einde extra incidenteel budget gemeente van 1 miljoen per 2015.
- Einde gesubsidieerde banen per 2015.
- Eigen bezuiniging van 10% per 2014 op culturele infrastructuur.
- € 400.000 bezuiniging provincie op incidentele middelen cultuur en stopzetten accrès per 2014.

De Kunstraad dient het evaluatierapport op 1 april 2014 te overhandigen aan de gemeente. De informatie uit de rapportage kan op deze manier richtinggevend zijn voor de gemeentelijke keuzes voor 2015 en volgende jaren.

De Kunstraad heeft de opdracht aanvaard ondanks het feit dat evalueren op dit moment moeilijk is omdat de cultuurnota amper een jaar loopt en de gevolgen van de forse bezuinigingen voor de cultuursector nog nauwelijks meetbaar zijn. Omdat de Kunstraad het voor de culturele sector in Groningen van belang vindt om van de gelegenheid gebruik te maken om met een inhoudelijke notitie te komen die input kan leveren voor de periode 2015 en verder, heeft de Kunstraad de opdracht aanvaard.

Voor alle duidelijkheid merken we op dat de Kunstraad geen visitatie maar een evaluatie heeft uitgevoerd. De in de cultuurnota aangekondigde visitatie stond gepland voor medio 2014. De opdracht van de gemeente kwam eind 2013 waardoor de visitatieperiode amper een jaar zou beslaan. Bovendien vraagt een visitatie een meer diepgaande inhoudelijke aanpak, die gelet op de veranderende omstandigheden minder zinvol is. Wel kan de Kunstraad zich voorstellen dat voor enkele instellingen in transitie een visitatie op termijn alsnog wenselijk is.

Onderdelen opdracht

De evaluatie toetst hoe de instellingen in 2013 hebben bijgedragen aan de doelen van de cultuurnota: Groningen in de top vijf van cultuursteden in Nederland, groter bereik en aandacht voor talentontwikkeling. De evaluatie omvat per instelling een inventarisatie van uitgevoerde activiteiten, bezoekersaantallen en een actueel beeld van de financiële situatie.

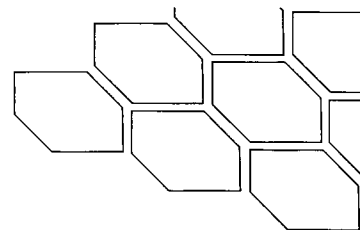
Daarnaast vraagt de gemeente een inhoudelijke voortgangsrapportage op basis van nader onderzoek bij een geselecteerd aantal, voor de cultuurnota strategische, instellingen. Deze instellingen worden in het vervolg van deze rapportage focusinstellingen genoemd. In de voortgangsrapportage komt de toekomstbestendigheid van de huidige culturele infrastructuur aan de orde, in relatie tot de veranderende financiële situatie in 2014 en 2015.

Aandachtspunten zijn: professionaliteit, cultureel ondernemerschap, samenwerking/synergie, educatie en cultural governance.

Op basis van het materiaal dat het onderzoek per instelling oplevert, vraagt de gemeente ook een oordeel over het huidige functioneren van de ketens (presentatie, productie, talentontwikkeling en educatie) en de dwarsverbanden tussen de disciplines. Het onderzoek moet derhalve zowel informatie opleveren op instellingsniveau als op het niveau van samenhang in de culturele infrastructuur.

Werkwijze algemeen

Het evaluatietraject vond plaats onder eindverantwoordelijkheid van het bestuur van de Kunstraad. Voor de inhoudelijke beoordeling is gewerkt met een commissie en verschillende externe adviseurs. Op deze wijze werd specifieke kennis van een bepaald vakgebied binnengehaald, die nodig was voor het interpreteren van de gegevens en het voeren van de gesprekken met de instellingen.

De commissie bestond uit:

- Gitta Luiten, voorzitter. Voorheen directeur Mondriaanfonds, voorzitter commissie beeldende kunst advies cultuurnota 2013-2016 gemeente Groningen.
- Jeffrey Meulman. Directeur Nederlands Theater Festival en Amsterdam Fringe Festival, voorheen Festival aan de Werf en Stadsschouwburg Groningen.
- Henk Scholten. Directeur Lucent Danstheater en Anton Philipszaal, Dox, voorheen directeur Nederlands Theaterinstituut en schouwburgdirecteur, Raad voor Cultuur.

Daarnaast stond Jaap Bos (penningmeester Kunstraad, voorheen directeur Deutsche Bank Nederland) de commissie terzijde als deskundige op het gebied van bedrijfsvoering en financiën. Hij was beschikbaar voor de analyse van gegevens, overleg met de commissie en de gesprekken met de instellingen. Hij droeg tevens zorg voor de verbinding met het bestuur van de Kunstraad. Het overzicht van de betrokken extern adviseurs is te vinden in het colofon.

Met alle instellingen is een gesprek gevoerd. Dit gebeurde in wisselende samenstelling. Altijd was een secretaris van de Kunstraad aanwezig (Ebrien den Engelsman, Mireille de Jong, Nina Slagter of Annette Steenhuisen).

Werkwijze specifiek

De gemeente vroeg de Kunstraad 39 instellingen te evalueren waarvan 15 instellingen diepgaander¹.

Op het moment van de evaluatie waren de jaarstukken 2013 van de instellingen nog niet beschikbaar (deadline gemeente 1 april 2014). Voor de evaluatie en voortgangsrapportage hebben we ons derhalve gebaseerd op andere documenten die al bij de gemeente aanwezig waren. Dit betrof het beleidsplan 2013-2016, jaarverslag en jaarrekening 2012, halfjaarrapportage 2013 (alleen verplicht voor grote instellingen), begroting en jaarplan 2013 en 2014. De rapportages van KPMG inzake de verzelfstandiging van de werkmaatschappijen Centrum Beeldende Kunst en De Oosterpoort en Stadsschouwburg zijn ook geraadpleegd. Uiteraard is ook gebruik gemaakt van het advies van de Kunstraad over de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016 en de uitkomsten van de door de Kunstraad uitgevoerde visitatie in 2008.

Om de evaluatie uit te kunnen voeren hebben we de instellingen daarnaast om aanvullende gegevens gevraagd. Dit betrof de door de gemeente gevraagde informatie over de realisatie 2013: publieksactiviteiten, bereik, financiële gegevens, samenstelling van de organisatie, samenwerking en netwerken, talentontwikkeling en bijdrage aan doelen gemeente.

Aan de focusinstellingen is tevens gevraagd een visiedocument aan te leveren. Instellingen konden hierin knelpunten en kansen weergeven en ingaan op de specifieke aandachtspunten en thema's die in het kader van de voortgangsrapportage door de gemeente waren gesteld.

Eurosonic/Noorderslag heeft aangegeven de gevraagde gegevens niet tijdig te kunnen aanleveren (maar pas bij de oplevering van de jaarstukken 2013) waardoor we deze instelling niet hebben kunnen meenemen in de evaluatie. Simplon is niet meegenomen vanwege het faillissement van de organisatie. De activiteiten van Simplon zijn wel betrokken bij de evaluatie van Vera.

De Kunstraad koos ervoor om met alle instellingen een gesprek te voeren. Met de te evalueren instellingen is gesproken om de bevindingen te spiegelen. Deze gesprekken duurden circa een uur waarbij een adviseur en een secretaris van de Kunstraad aanwezig waren. Uitzondering hierop vormden de gesprekken met Noorderzon en het Noord Nederlands Orkest waar meer tijd voor werd uitgetrokken en meerdere adviseurs deelnamen aan het gesprek.

Met de focusinstellingen is gesproken om de bevindingen te spiegelen maar ook om het gesprek te voeren over de door de gemeente genoemde thema's. De gesprekken met de focusinstellingen duurden circa anderhalf uur en werden gevoerd in aanwezigheid van twee commissieleden, een extern adviseur en een secretaris.

---

¹ De 39 instellingen betroffen 20 instellingen podiumkunsten, 13 beeldende kunst en erfgoed, 5 letteren en 1 overig.

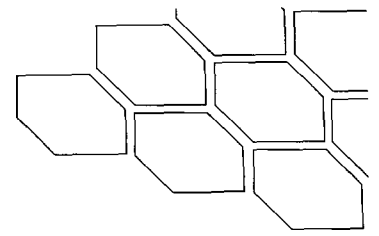
Vervolgens zijn alle gegevens geanalyseerd en is het evaluatierapport opgesteld. Het rapport volgt de opdracht van de gemeente waarin bij het evaluatiedeel gemonitord wordt op de realisatie 2013 en de voortgangsrapportage daarnaast inzoomt op de specifieke aandachtspunten en thema's voor de focusinstellingen.

De beschrijvende tekstgedeelten van de evaluatie en voortgangsrapportage zijn ter controle op feitelijke onjuistheden aan de instellingen voorgelegd. Vervolgens heeft het bestuur van de Kunstraad in samenhang, mede op basis van het advies van de commissie, de bevindingen per individuele instelling en per sector alsmede de algemene bevindingen en aanbevelingen vastgesteld.

Alle werkzaamheden vonden plaats in de periode december/januari (gegevensverzameling), februari (gesprekken) en maart (analyse en rapportage).

Knelpunt

De evaluatie kwam in een vroeg stadium. Omdat de jaarstukken nog niet beschikbaar waren, leverde het evaluatieonderzoek extra werk op voor de instellingen. Daarbij kwam dat 2013 bij de aanvang van de evaluatie nog niet was afgerond. De gevolgen van de gewijzigde omstandigheden waren dan ook moeilijk meetbaar.

2. ALGEMENE BEVINDINGEN EN AANBEVELINGEN

De evaluatie en de inhoudelijke voortgangsrapportage hebben geleid tot enkele bevindingen van algemene aard, die in dit hoofdstuk worden weergegeven.

Speerpunten cultuurbeleid

De gemeente heeft de Kunstraad verzocht om op basis van de evaluatiegegevens te rapporteren hoe de culturele instellingen in 2013 hebben bijgedragen aan de doelen van de cultuurnota: Groningen in de top vijf van cultuursteden in Nederland, een groter bereik en aandacht voor talentontwikkeling.

Het is op basis van de uitgevoerde evaluatie niet mogelijk om een algemene uitspraak te doen of Groningen tot 'de top vijf van cultuursteden in Nederland' behoort. Een dergelijke doelstelling is voor meerdere interpretaties vatbaar en kan op verschillende manieren worden gemeten. Op de cultuurkaart van Nederland (Atlas voor Gemeenten) scoort Groningen hoog op het aantal culturele voorzieningen per inwoner van de gemeente en de diversiteit van het culturele aanbod. In de index is tevens de bijdrage van Groningen aan de totale maatschappelijke waarde van cultuur in Nederland meegewogen. De kwaliteit en continuïteit van het aanbod - niet gemeten in de atlas - zijn echter ook belangrijke factoren om een uitspraak te kunnen doen over de culturele positie van Groningen ten opzichte van andere gemeenten in het land. Op basis van de evaluatie constateert de Kunstraad dat de moeilijker wordende financiële omstandigheden per 2015 de kwaliteit, omvang, diversiteit en continuïteit van het totale culturele aanbod in gevaar brengt. Een daling van het aantal activiteiten kan negatieve gevolgen hebben voor het bereik van de instellingen, dat in 2013 nog redelijk op peil is gebleven.

De diversiteit van het aanbod in Groningen heeft ook een keerzijde. Het aanbod is versnipperd en het gewenste publieksbereik wordt niet overal gerealiseerd. Gelet op het feit dat het voor instellingen de komende jaren moeilijker wordt om hun kwantitatieve doelen te realiseren, kan de vraag aan de orde komen of het mogelijk blijft om alle voorzieningen overeind te houden.

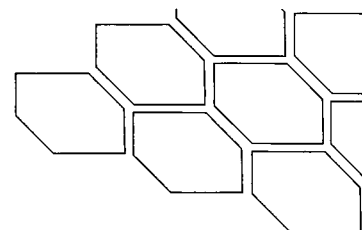
Groningen onderscheidt zich als *City of Talent*. Talentvolle makers en kunstenaars krijgen de kans om in Groningen te wonen en te werken, hun werk te presenteren en zich te ontwikkelen. In 2013 is de keten van talentontwikkeling, presentatie en productie in de disciplines beeldende kunst, theater, muziek en letteren overeind gebleven. Naar verwachting zullen hierin de komende jaren door de financiële omstandigheden veranderingen optreden. Met het wegvallen van de additionele middelen en het stopzetten van de gesubsidieerde banen valt mogelijk een aantal van de instellingen per 2015 weg, anderen zullen zich in tijden van financiële krapte genoodzaakt zien te focussen op de *core business* en talentontwikkeling minder prioriteit geven.

Hoewel de artistiek-inhoudelijke prestaties van de instellingen buiten beschouwing van deze evaluatie blijven, heeft de Kunstraad behoefte om ook kort stil te staan bij de artistieke kwaliteit van het Groningse kunstenveld. De infrastructuur is zeer divers en wordt gekenmerkt door avontuurlijke instellingen. In vrijwel alle disciplines wordt goed gepresteerd op artistiek gebied. Festivals als Noorderlicht, Noorderzon en Eurosonic/Noorderslag zijn van groot belang voor de landelijke en internationale uitstraling van Groningen als eigenzinnige cultuurstad. Groningen neemt daarmee een herkenbare en onderscheidende positie in het Nederlandse culturele landschap in.

Het valt de Kunstraad op dat door de verzakelijking meer nadruk wordt gelegd op zakelijk leiderschap. Het verdient aandacht om naast de zakelijk-organisatorische doelen te blijven investeren in artistiek-inhoudelijke ontwikkeling, zodat instellingen ook op dat vlak kunnen blijven excelleren.

Kwetsbaarheid

Met uitzondering van instellingen die aan het begin van de huidige cultuurnotaperiode aanzienlijk minder budget ontvingen dan aangevraagd, wisten de instellingen in 2013 kwantitatief te voldoen aan de voorgenomen plannen. In 2014 zullen veel organisaties het moeilijker krijgen om met de bezuinigingsmaatregel van 10% het activiteitenpeil te handhaven. De Kunstraad is geschrokken van de zeer magere overhead, met name bij de instellingen met een bescheiden subsidiebudget. Deze

organisaties draaien vooralsnog op overtuiging en een grote hoeveelheid vrijwilligers. De meeste kleine instellingen beschikken over weinig reserves en zijn voor hun projecten aangewezen op fondsenwerving. Met ingang van 2015 vallen de extra incidentele gelden weg. Ook de maatschappelijke banen verdwijnen op dat moment. Dit is ingrijpend voor een aantal instellingen. Over het voortbestaan van Theater te Water, Santelli, De Noorderlingen, NP3, Sign en Wall House #2 maakt de Kunstraad zich grote zorgen. Andere instellingen zijn financieel kwetsbaar, maar lijken zich voorlopig te redden: Jonge Harten Festival, Music and Fun, Tschumipaviljoen, Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen en Martini Beiaard. Ook onder de focusinstellingen bevinden zich kwetsbare organisaties. Het gaat om Het Houten Huis, Club Guy and Roni, Grand Theatre, GR-ID en Noorderlicht. Ook voor De Steeg is er weinig toekomstperspectief als de gemeentelijke subsidie eindigt in 2015. Uitgedrukt in cijfers: van de 39 geëvalueerde instellingen zijn 17 financieel kwetsbaar tot zeer kwetsbaar. In de beeldende kunst- en erfgoedsector gaat het om meer dan de helft van de instellingen.

Ondernemerschap

De verhouding tussen het aandeel eigen inkomsten en subsidies verschilt per instelling. De Kunstraad constateert dat het voor instellingen lastig is de gewenste stijging van het eigen inkomstenpercentage te realiseren. Vanwege de economische crisis hebben de instellingen te maken met tegenvallende inkomsten uit entreegelden en sponsoring.

De Kunstraad beoordeelt het cultureel ondernemerschap (in de zin van kostenbewustzijn en marktdifferentiatie) over de gehele breedte als voldoende, een enkele instelling uitgezonderd. Bij het Centrum voor de Kunsten - een instelling met een grote verantwoordelijkheid en een aanzienlijke subsidie - is de Kunstraad nieuwsgierig naar het ondernemerschap. Hierover kan op dit moment nog geen uitspraak worden gedaan vanwege het ontbreken van een beleidsplan.

De Kunstraad merkt daarnaast op dat er binnen de Groningse infrastructuur instellingen bestaan die een zeer smalle financiële basis hebben en instellingen die ondanks het economisch ongunstige klimaat ruimer in de middelen zitten. De Kunstraad heeft bedenkingen bij de keuze van de gemeente om een generieke korting van 10% door te voeren, ongeacht het belang van de instelling voor de culturele infrastructuur. Daarbij zijn enkele instellingen ontzien.

Samenwerking

In het advies over de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016 constateerde de Kunstraad dat het tamelijk teleurstellend was hoe er in de Groningse cultuursector tegen echte samenwerking werd aangekeken. Daar is nog weinig verandering in opgetreden. Alle instellingen hebben in de beantwoording van de vragenformulieren een grote hoeveelheid partners binnen en buiten de cultuursector opgesomd waarmee structureel of incidenteel wordt samengewerkt. Het lijkt echter veelal om een papieren werkelijkheid te gaan. Natuurlijk zijn er goede voorbeelden van samenwerking te vinden, zoals tussen De Oosterpoort en Stadsschouwburg en het Noord Nederlands Toneel. Veel samenwerkingsverbanden blijven echter dun: de afspraken zijn vrijblijvend en resultaten worden niet concreet benoemd. Het valt ook op dat intenties tot samenwerking veelal niet lijken voort te komen uit intrinsieke motivatie van de instellingen zelf.

Het samenwerkingsverband Theater Noord brengt de partijen vooralsnog niet dichterbij verregaande organisatorische of artistiek-inhoudelijke samenwerking. De vorming van een interdisciplinair stadgezelschap lijkt voorlopig niet reëel, wegens gebrek aan draagvlak onder de betrokken partijen. Ook de blauwdruk voor afstemming binnen de popsector en het museummanifest zijn niet uitgewerkt. Op concreet uitvoeringsniveau verloopt samenwerking tussen instellingen die veel verwantschap tonen naar behoren, maar op strategisch en stedelijk niveau komt overleg en samenwerking moeizaam tot stand.

De Kunstraad is geen voorstander van samenwerking om de samenwerking. Nu de beschikbare middelen teruglopen zien we dat samenwerkingspartners bewuster worden gekozen en dat is goed. Op sommige vlakken is samenwerking echter noodzakelijk om tot de gewenste doelen te komen. In de ogen van de Kunstraad geldt dit in ieder geval op het vlak van het stedelijke podiumbeleid, talentontwikkeling en educatie.

Groninger Forum: partner of concurrent?

Het Groninger Forum maakte geen onderdeel uit van de evaluatieopdracht. In verschillende beleidsstukken, vragenformulieren en visiedocumenten van de geëvalueerde culturele instellingen werd het Groninger Forum echter wel genoemd. Meerdere cultuurinstellingen hebben hun meerjarenplannen moeten aanpassen door eenzijdige opzegging van de samenwerking door het Groninger Forum. De Kunstraad heeft daarom ook een gesprek met het Groninger Forum gevoerd.

Het Groninger Forum profileert zich nadrukkelijk als een publieksinstelling. De focus van de activiteiten ligt op actualiteit, nieuwe media en (beeld)cultuur. Images, de stadsbibliotheek en het Stripmuseum gaan op in het Groninger Forum. De programmeerbare ruimtes worden verder gevuld met het aantrekken van blockbusters van buiten Groningen. Als belangrijke samenwerkingspartners worden de Rijksuniversiteit Groningen, de Hanzehogeschool Groningen, het UMCG en House of Design genoemd.

De Kunstraad betreurt dat het Forum (nog) geen onderscheidend inhoudelijk profiel heeft. Het baart de Kunstraad zorgen dat het Forum, in aanvang cultuurpaleis genoemd, een negatief beeld heeft van de kunst- en cultuursector (inclusief de eigen partners) en geen meerwaarde op korte of lange termijn ziet in samenwerking met culturele instellingen in Groningen. Indien er geen afstemming en samenwerking tot stand komt op programmaniveau bestaat het gevaar dat het Groninger Forum een concurrent wordt van de culturele sector in Groningen.

Cultuureducatie

In de cultuurnota 2013-2016 koos de gemeente ervoor de bemiddelingsfunctie zowel voor het basisonderwijs als voor het voortgezet onderwijs te beleggen bij het nieuwe Centrum voor de Kunsten. De fusie was het uitgelezen moment om de wensen van scholen en kunstinstellingen beter en eerder in kaart te brengen dan tot dan toe het geval was. Ook is de aanbeveling gedaan te onderzoeken of praktische en betaalbare dienstverlening door het Centrum voor de Kunsten een uitkomst zou kunnen bieden voor kleinere instellingen voor cultuurparticipatie en amateurkunst. De Kunstraad constateert dat dit niet is gebeurd en merkt dat de onvrede over het ontbreken van een actief bemiddelende instelling in de stad onder instellingen nog steeds groot is. Het blijft voor instellingen moeilijk om duurzame relaties op te bouwen met het onderwijs, zeker nu scholen weinig budget (over) hebben voor cultuureducatie.

Waardering

Uit de evaluatie blijkt dat slechts enkele instellingen op frequente basis publieksonderzoek (laten) uitvoeren. De waardering van het aanbod wordt veelal afgemeten aan reacties in gastenboeken, op social media en redactionele artikelen in de pers. Om te zien of de inspanningen daadwerkelijk tot de gewenste resultaten leiden is het gewenst om het eigen aanbod structureel, op vergelijkbare wijze en verantwoord te monitoren

Cultural Governance

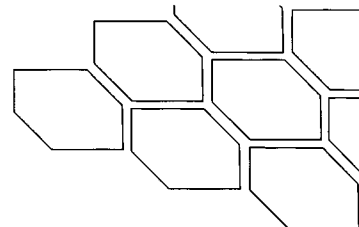
Ten behoeve van de evaluatie is aan de focusinstellingen gevraagd of de checklist *cultural governance* die zij bij hun beleidsplan 2013-2016 aanleverden nog steeds actueel is. Bij weinig instellingen hebben zich in de tussentijd mutaties voorgedaan, hoewel er wel sprake is van enige doorstroming.

Het is met name voor de grote instellingen van belang dat via de besturen van de instellingen relaties met andere sectoren van de samenleving of uit andere regio's kunnen worden gelegd.

Te grote interne gerichtheid kan belemmerend werken. Ook voor de werkmaatschappijen is het instellen van een adviesraad (in de plaats van een bestuur) van meerwaarde.

Het valt de Kunstraad verder op dat het financiële toezicht op kwetsbare instellingen in sommige gevallen niet scherp genoeg is. Een goede informatievoorziening tussen bestuur en organisatie, waarbij besturen behalve gesprekken op directieniveau ook andere informatiekanalen tot hun beschikking hebben, is hierbij cruciaal.

Eerder al plaatste de Kunstraad een kanttekening bij de benoemingen van bestuursleden die directeur zijn van collega-instellingen. Dit is begrijpelijk in de context van een regio met weinig inwoners en een relatief beperkte groep potentiële bestuurskandidaten. In de praktijk hoeft deze situatie geen problemen op te leveren, maar het kan een kritische houding en een formele communicatie belemmeren.

AANBEVELINGEN

Stedelijke ambitie

Onder instellingen bestaat behoefte aan een uitgebreidere inhoudelijke onderbouwing van het gemeentelijke cultuurbeleid. Een artistiek-inhoudelijke dialoog met de gemeente wordt door het culturele veld node gemist. Ook geven instellingen aan dat zij behoefte hebben aan een concrete toekomstvisie van de gemeente. De Kunstraad geeft de instellingen hierin gelijk: de gemeentelijke doelstelling om tot de top vijf van cultuursteden in Nederland te behoren is te globaal en het risico bestaat dat hierdoor het culturele aanbod in de nabije toekomst minder aantrekkelijk en onderscheidend wordt. Het is van belang dat de gemeente een stedelijke ambitie uitspreekt en hieraan een concrete uitwerking koppelt.

Gewogen keuzes

De veelheid aan initiatieven in de Groningse cultuursector valt te prijzen, maar de Kunstraad is van mening dat de gemeente in het huidige economische klimaat preciezere inhoudelijke afwegingen zou mogen maken. Met de afkondiging van de bezuinigingsmaatregel van 10% per 2014 is gekozen voor de kaasschaafmethode. Aan deze bezuiniging ligt geen inhoudelijke motivering ten grondslag. Door de opeenstapeling van teruglopende inkomsten bij de instellingen verschaalt het aanbod en de verwachting is dat niet alle structureel gesubsidieerde instellingen de eindstreep in 2016 zullen halen. Het verdient aanbeveling om in aanloop naar de nieuwe cultuurnotaperiode meer op basis van inhoudelijke argumenten te kiezen. Om de aantrekkingskracht van Groningen als een plek waar het prettig wonen en werken is te kunnen handhaven, is het van belang om in ieder geval de stedelijke culturele basisinfrastructuur op orde te houden. Voor zover de onderscheidende kracht van Groningen en daarmee de aantrekkingskracht op publiek van buiten aan de orde is, ligt een zekere focus op popcultuur, fotografie en het Groninger Museum ook in relatie tot het erfgoed van De Ploeg, voor de hand.

Groningen manifesteert zich als stad die open staat voor experiment en ruimte biedt aan talent. Dit vraagt om een duidelijke uitspraak op welke wijze de productiefunctie kan worden behouden en ingevuld.

Indien de gemeente in 2015 het beleid ongewijzigd voortzet zonder additionele middelen of juist keuzes maakt, in beide gevallen zal dit gevolgen hebben voor de culturele infrastructuur.

Trotse betrokkenheid

De Kunstraad is van mening dat de culturele sector is gebaat bij een grotere betrokkenheid van de gemeente. Dat Groningen als eigenzinnige cultuurstad landelijk en internationaal op de kaart staat is onder meer te danken aan instellingen als Eurosonic/Noorderslag, Noorderzon, Club Guy and Roni, Noorderlicht, Het Houten Huis, het Noord Nederlands Toneel, het Groninger Museum en het Noord Nederlands Orkest. De Oosterpoort en Stadsschouwburg heeft een voorbeeldfunctie als het gaat om data-analyse binnen de bedrijfsvoering. De gemeente Groningen kan het beleid van deze instellingen ondersteunen, hun belangen actief en met enthousiasme behartigen, zodat instellingen zich politiek gesteund voelen in de stad waar zij geworteld zijn. Dit hoeft niet altijd tot uitdrukking te komen in geld, maar kan ook door gasten van de gemeente mee te nemen naar de instellingen of de instellingen uit te nodigen bij ontvangsten, bestuurlijke evenementen, handelsmissies et cetera.

Heldere afspraken

Bij de diverse gesprekken met de instellingen is gebleken dat de opdracht van de gemeente aan de instellingen vaak onvoldoende concreet geformuleerd is. Ook zijn toezicht en handhaving met betrekking tot de prestatieafspraken niet helder georganiseerd. Instellingen hebben in het eerste jaar van deze cultuurnotaperiode veelal hun oorspronkelijke beleidsplannen aangepast aan de veranderde omstandigheden. Deze wijzigingen kunnen gevolgen hebben voor de realisatie van eerder gemaakte prestatieafspraken. De Kunstraad adviseert de gemeente daarom de prestatieafspraken met alle instellingen periodiek te bespreken en vooral te handhaven. Ook dienen de prestatieafspraken realistisch te zijn en te passen binnen de mogelijkheden. Dit betekent dat gemeente en instelling bij teruglopende middelen een prioriteitsstelling zouden moeten aanbrengen in de prestaties.

Verzelfstandiging

Zoals opgemerkt in eerdere adviezen constateert de Kunstraad opnieuw dat de formele positie van de gemeentelijke werkmaatschappijen niet ten goede komt aan hun cultureel ondernemerschap. Aansturing van deze organisaties vanuit meerdere gemeentelijke afdelingen werkt belemmerend en draagt niet bij aan de beoogde transparantie. Daarom adviseert de Kunstraad om zo spoedig mogelijk de nu nog gemeentelijke instellingen te verzelfstandigen dan wel op afstand te zetten met mandaat of delegatie. Het instellen van een eigen Raad van Advies is van belang voor de inhoudelijke reflectie.

Benchmark

Aan de focusinstellingen is gevraagd in hoeverre zij zicht hebben op hun positie ten opzichte van collega-instellingen in het land. Veel focusinstellingen doen mee met landelijk benchmarkonderzoek. Andere instellingen geven aan wel benchmarkgegevens aan te leveren maar dat instellingen zo verschillen dat een goede vergelijking niet mogelijk is. Op dit moment heeft de Kunstraad onvoldoende inzicht in hoe de gemeentelijke subsidie per bezoeker of participant zich verhoudt tot cijfers en prestaties van vergelijkbare instellingen elders in Nederland. Voor deze evaluatie voerde het te ver om hier gedegen onderzoek naar te doen. Met het oog op de volgende cultuurnotaperiode is dat echter wel belangrijk, zowel voor de producerende instellingen als voor grote organisaties als het Centrum Beeldende Kunst en het Centrum voor de Kunsten. De Kunstraad denkt dat de Groningse instellingen en de gemeente ook meer zouden kunnen leren van *best practices* in Nederland.

De Kunstraad adviseert de gemeente daarom om de komende twee jaar een vergelijkend onderzoek in te stellen naar de subsidie-inkomsten, prestaties en werkmethoden van de Groningse instellingen en referentie-organisaties in Nederland, zodat het functioneren van deze instellingen in breder perspectief kan worden geplaatst. Het kan inhoudelijk en financieel interessant zijn om dit benchmarkonderzoek uit te voeren in samenwerking met andere gemeenten in Nederland. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) houdt vanaf 2013 vergelijkende cijfers van BIS-instellingen bij op basis van jaarstukken. Deze *dataset* waaraan de gemeente Groningen met OCW en acht andere gemeenten werkt, kan in de loop van 2014 worden geraadpleegd. In de gesprekken kwam ook het punt naar voren dat de Rijksgesubsidieerde instellingen de indruk hebben dat de bijdrage van de lokale overheden (gemeente en provincie) in Groningen laag is in verhouding met die in andere landsdelen. Het is goed om ook deze cijfers via een benchmark en in context inzichtelijk te maken.

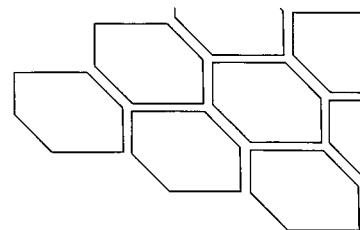
Regeling cultuureducatie

Om de eerder genoemde verschraving in het cultuuronderwijs tegen te gaan, adviseert de Kunstraad de gemeente om op korte termijn te onderzoeken in welke vorm samenwerking tussen (vooral het primaire) onderwijs en kunstinstellingen kan leiden tot meerjarige programma's op basis van een doorlopende leerlijn cultuureducatie. Daarbij laat zich ook de vraag stellen of de beschikbare middelen voor binnenschoolse cultuureducatie in het onderwijs, bij het Centrum voor de Kunsten of indirect via de regeling 'Cultuureducatie met kwaliteit' op een andere, effectievere manier kunnen worden ingezet.

Regeldruk

Instellingen die door meerdere overheden worden gesubsidieerd roepen de overheden op de prestatieafspraken en de systematiek van afrekenen en verantwoorden nauwkeurig af te stemmen. De werklust voor instellingen - zeker de instellingen met een kleine omvang - is op dit moment aanzienlijk. Er is bovendien een zeker wantrouwen waarneembaar onder de instellingen, omdat zij enerzijds het gevoel hebben dat er weinig met de gegevens wordt gedaan en zij anderzijds weinig inzage hebben in hoe de gegevens worden gebruikt bij het nemen van maatregelen.

Overheden beloven samen te werken, maar de praktijk wijst nogal eens het tegendeel uit. Uiteraard zijn overheden autonoom, maar procedures en regels moeten in verhouding staan tot de verleende subsidie en de instellingen niet onnodig belasten. De Kunstraad adviseert om bij alle Groningse instellingen die door meerdere overheden worden gesubsidieerd, één hoofdsubsidieverlener (Rijk, gemeente of provincie) aan te wijzen voor de duur van de cultuurnota. De uitvoering van de activiteiten zoals in het meerjarenplan opgenomen, gebeurt op basis van vertrouwen met een rapportage na afloop en een gezamenlijk voortgangsoverleg waar nodig.

3. BEVINDINGEN PER SECTOR EN AANBEVELINGEN

PODIUMKUNSTEN

Inleiding: de situatie vóór 2013

In aanloop naar de huidige cultuurnotaperiode werd duidelijk dat het gewijzigde kabinetsbeleid grote gevolgen zou hebben voor de podiumkunstensector in Groningen, in het bijzonder voor de productie- en presentatiefunctie. Het Noord Nederlands Toneel en het productiehuis van het Grand Theatre werden voorheen volledig door het ministerie van OCW gesubsidieerd en zagen zich door wegvallende Rijkssubsidies genoodzaakt om een beroep te doen op het gemeentelijke cultuurbudget. Verder werden enkele in Groningen gevestigde instellingen geconfronteerd met een negatief advies (Noord Nederlandse Dans en Jeugdtheater De Citadel, die hun werkzaamheden in 2013 staakten) of verwezen naar de overvraagde landelijke fondsen (Club Guy and Roni). Omdat de druk op het budget zeer groot was, heeft de gemeente voor de periode 2013-2016 keuzes moeten maken.

Anno 2013: infrastructuur

De Kunstraad is er verheugd over dat ondanks bovenstaande ontwikkelingen nog altijd een breed palet aan podiumkunsten vertegenwoordigd is in Groningen. De gehele keten van participatie, talentontwikkeling, productie en presentatie is overeind gebleven. De evaluatie over 2013 toont aan dat vrijwel alle instellingen het geplande activiteitenpeil hebben kunnen handhaven. De Kunstraad constateert echter ook dat een aantal instellingen in deze sector financieel zeer kwetsbaar is. Voor hen zal het de komende periode moeilijk worden om de meerjarenplannen te realiseren, vanwege de generieke korting van 10% en het wegvallen van de maatschappelijke banen en incidentele gelden per 2015. Veel kleine organisaties leunen nu al sterk op vrijwilligers en stagiaires. Deze ontwikkeling getuigt van brede betrokkenheid bij de activiteiten van de organisatie, maar wanneer het aantal vrijwilligers groeit terwijl het aantal professionals daalt, heeft dit op de lange termijn negatieve gevolgen voor de professionaliteit van de sector. Gedrevenheid en passie is een noodzakelijke, maar niet voldoende voorwaarde om als kleine organisatie slagvaardig te kunnen opereren.

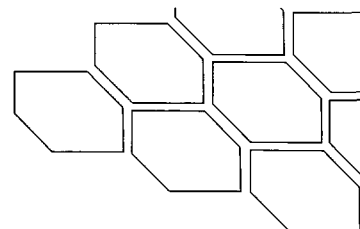
Interdisciplinair stadsgezelschap

In de advisering over de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016 oordeelde de Kunstraad dat het plan van het NNT, Club Guy and Roni en Theater de Citadel (opgeheven en later vervangen door Het Houten Huis) om tot een stadsgezelschap te komen potentie had. De Kunstraad was van mening dat die ontwikkeling zich organisch zou moeten voltrekken en gestoeld moest zijn op inhoudelijke overwegingen. Uit de visiedocumenten en voortgangsgesprekken maakt de Kunstraad op dat geen van de producerende instellingen op dit moment meerwaarde ziet in verregaande artistiek-inhoudelijke samenwerking. Het NNT stelt zich als grootste van de drie instellingen terughoudend op en ook Club Guy and Roni ziet geen synergetische voordelen in samenvoeging van de organisaties. Het Houten Huis is een organisatie in opbouw. Gevolg hiervan is dat er in 2013 nog betrekkelijk weinig ruimte was voor reflectie op de eigen positie in het culturele veld en de gewenste relatie met andere culturele instellingen.

De Kunstraad is van mening dat de vorming van een interdisciplinair stadsgezelschap bedrijfsmatige meerwaarde kan hebben, wanneer backoffice en technische dienst gedeeld worden. Verregaande integratie van de organisaties hoeft de artistieke ontwikkeling van de instellingen niet per se in de weg te staan en kan bijdragen aan de continuïteit van de activiteiten. Club Guy and Roni kampt met een huisvestingsprobleem en Het Houten Huis heeft moeite om schoolvoorstellingen weg te zetten. Juist dergelijke praktische knelpunten zouden gezamenlijk kunnen worden opgepakt.

Podiumkleuring, afstemming en samenwerking

De samenwerking tussen het Grand Theatre en De Oosterpoort en Stadsschouwburg lijkt zich momenteel te beperken tot aspecten met betrekking tot bedrijfsvoering, marketing en publiciteit. Uit de gesprekken met de presenterende instellingen kwam naar voren dat de programmatische afstemming tussen het Grand Theatre en OPSB (en NNT met de Machinefabriek als podium) nadere beschouwing behoeft. Het Kruithuis, de kleine zaal aan de achterzijde van de Stadsschouwburg, sloot medio 2013 om arbo- en theatertechische redenen.

De sluiting van deze zaal heeft volgens de Kunstraad een gat geslagen in het breed toegankelijke aanbod voor de kleine zaal. Het is momenteel onvoldoende helder wie de verantwoordelijkheid voor dit aanbod neemt of zou moeten nemen. Er is sprake van een uitruil van een deel van het aanbod: de brede jeugdprogrammering is ondergebracht bij het Grand Theatre. Hoe deze situatie zich verder zal ontwikkelen, is op dit moment niet duidelijk.

De Kunstraad acht het noodzakelijk dat in samenwerking met De Oosterpoort en Stadsschouwburg en het Grand Theatre op korte termijn een visie wordt geformuleerd op de toekomst van het vlakkevloertheater en de midden- en kleine zaalprogrammering in de stad.

De Kunstraad constateert dat de meer zakelijke opstelling van het Grand Theatre en ook De Oosterpoort en Stadsschouwburg in de samenwerking met producerende en presenterende partners in de stad moeilijk verteerd wordt. In het verleden vruchtbare (artistieke) samenwerkingen, zoals tussen Noorderzon en het Grand Theatre en het Noord Nederlands Orkest en De Oosterpoort en Stadsschouwburg, staan hierdoor onder druk. Bezuinigingen leiden er bovendien toe dat culturele instellingen zich soms genoodzaakt zien op eerder gemaakte afspraken terug te komen. Dit bemoeilijkt de samenwerking en bevordert concurrentie.

Het valt de Kunstraad op dat instellingen in de popsector vaak over innovatie spreken, maar weinig inspelen op actuele ontwikkelingen en daarmee gepaard gaande kansen. De focus zou moeten liggen op de ontwikkeling van een sterke, stadsbrede visie op de popprogrammering. Daartoe worden al wel de eerste stappen gezet. Vera heeft met de Kunstraad gesproken over een blauwdruk voor Groningen als popstad. De Kunstraad is nieuwsgierig naar deze blauwdruk en spoort De Oosterpoort en Stadsschouwburg, Vera en Simplon aan om op korte termijn een concrete, gezamenlijke visie te presenteren, waarin ook de onderlinge afstemming aan bod komt. De harde infrastructuur in de Groningse popsector is uitstekend. Een *gentlemensagreement* tussen de verschillende podia en festivals zou ervoor kunnen zorgen dat het aanbod beter wordt afgestemd op de zaalcapaciteit.

Tot slot een opmerking over Eurosonic/Noorderslag. Deze instelling is niet bij deze evaluatie betrokken, omdat de gevraagde gegevens volgens de festivalorganisatie pas bij de oplevering van de jaarstukken 2013 konden worden aangeleverd. De Kunstraad betreurt dit, omdat Eurosonic/Noorderslag zowel inhoudelijk als economisch van grote waarde is voor de stad Groningen en een voortrekkersrol vervult binnen de podiumkunstensector.

Cultuureducatie en talentontwikkeling

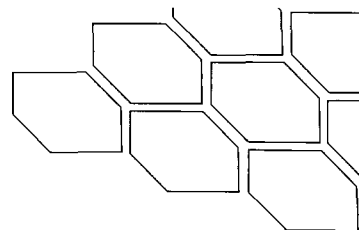
In het advies over de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016 concludeerde de Kunstraad dat het plan voor een Matchmaker, dat werd ingediend door Theater De Steeg, Theater de Citadel, De Noorderlingen, het Noord Nederlands Toneel en het Jonge Harten Festival, niet overtuigde. Het plan gaf blijk van onvrede over de afwezigheid van een bemiddelingsfunctie met betrekking tot binnenschoolse cultuureducatie. De betrokken partijen voelden zich aangesproken om te komen tot een meer consistent aanbod voor het onderwijs. De Kunstraad was van mening dat dit uit het eigen instellingsbudget bekostigd diende te worden en dat de Kunstencentrumgroep het proces zou moeten faciliteren en ondersteunen.

De Kunstraad constateert nu dat de producerende instellingen in 2013 nog steeds worstelen met het aanbieden van voorstellingen aan scholen. Scholen hebben weinig budget (over) voor cultuureducatie. Met name het geringe draagvlak binnen het basisonderwijs is zorgelijk, zeker voor een organisatie als Het Houten Huis, die haar bestaansrecht ontleent aan het produceren van voorstellingen voor deze doelgroep.

De Kunstraad signaleert dat talentontwikkeling in de theatersector vrij versnipperd is. Instellingen zien zich tegelijkertijd geconfronteerd met teruglopende financiële middelen voor producties van jong talent. De Noorderlingen is financieel kwetsbaar, De Steeg verliest de gemeentelijke subsidie per 2015, de productiefunctie van het Grand Theatre staat onder druk en het NNT heeft wegens teruglopende financiële middelen besloten om in de huidige cultuurnotaperiode slechts één jonge regisseur te begeleiden naar de grote zaal. De Kunstraad moedigt daarom samenwerking tussen de verschillende producerende instellingen aan, waarbij talentontwikkelingstrajecten vanuit een gedeelde, stadsbrede visie op talentontwikkeling worden afgestemd.

Aanbevelingen

- De Kunstraad roept NNT, Club Guy and Roni en Het Houten Huis op om de samenwerking in de backoffice actief op te pakken en adviseert om de voor- en nadelen van de vorming van een interdisciplinair stadsgezelschap verder in kaart te brengen. De gemeente zou die vraag in eerste instantie neer moeten leggen bij de betrokken instellingen, maar wel op basis van een duidelijke planning.
- De Kunstraad spoort de producerende theaterinstellingen aan om een stadsbrede visie op talentontwikkeling uit te werken en talentontwikkelingsprogramma's zodanig af te stemmen dat versnippering wordt tegengegaan.
- De gemeente dient actief richting te geven aan het podiumbeleid. De Kunstraad adviseert hiertoe een intermediair aan te wijzen die op basis van intensieve gesprekken met alle podia een toekomstbestendig plan opstelt. Uitgangspunt zou kunnen zijn dat De Oosterpoort en Stadsschouwburg zich primair richt op het groot gemonteerde aanbod en het Grand Theatre op aanbod voor de kleine en middelgrote zaal. De Oosterpoort en Stadsschouwburg, Vera en Simplon dienen ook op korte termijn een gezamenlijk plan voor de presentatie van popmuziek te presenteren, waarin vooral ook de onderlinge afstemming aan bod komt.
- De Kunstraad adviseert de gemeente om te onderzoeken of de beschikbare middelen voor binnenschoolse cultuureducatie op een effectievere manier kunnen worden ingezet, bijvoorbeeld door een regeling waarmee scholen optimaal gebruik kunnen maken het cultuureducatieve aanbod. Aangezien de betrokken partijen onvoldoende resultaten boeken adviseert de Kunstraad hiervoor een intermediair aan te wijzen die hiervoor een concreet meerjarenplan gaat opstellen.
- Zoals reeds aangegeven bij de algemene bevindingen heeft het besluit van de gemeente om de verzelfstandiging van De Oosterpoort en Stadsschouwburg opnieuw uit te stellen volgens de Kunstraad een negatief effect op het ondernemerschap van De Oosterpoort en Stadsschouwburg. De Kunstraad acht meer autonomie van De Oosterpoort en Stadsschouwburg noodzakelijk voor het gezond functioneren van deze instelling.

BEELDENDE KUNST

Inleiding: de situatie vóór 2013

Ook in de beeldende kunstsector kreeg Groningen te maken met een forse ingreep door het Rijk. Lange tijd was onduidelijk wat de positie van Noorderlicht zou worden in het landelijke kunstplan 2013-2016. Noorderlicht behield uiteindelijk zijn positie als BIS-instelling, maar kreeg als kleine presentatie-instelling wel te maken met een forse vermindering van de subsidie. NP3 verloor de landelijke subsidie van het Mondriaanfonds.

De beeldende kunstsector kenmerkt zich door diversiteit, dynamiek en kwaliteit. Met als bijkomend voordeel dat de sector vanwege de geografische ligging weinig last heeft van concurrentie uit de omgeving en zich gevoed weet via de universiteit en de kunstacademie.

Anno 2013 beeldende kunst: kwetsbare infrastructuur

In de Groningse beeldende kunst is nog steeds, hoewel minimaal, vrijwel de gehele culturele keten vertegenwoordigd. De keten is goed maar kwetsbaar, er is doorstroming van talent maar beperkt. De extra gemeentelijke bezuiniging van 10%, het verdwijnen van gesubsidieerde banen en het wegvallen van Rijkssubsidies hebben juist in deze sector een grote impact. Onder gelijkblijvende condities zullen de komende jaren instellingen op het gebied van presentatie en talentontwikkeling niet meer aan de prestatie-eisen kunnen voldoen. In de toch al kleine sector zullen hierdoor aanzienlijke gaten vallen.

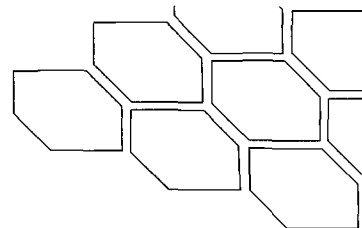
Zoals eerder opgemerkt verloopt de samenwerking tussen instellingen in de culturele sector moeizaam. In de beeldende kunstsector lijken de instellingen het meest van elkaar af te staan. De bezuiniging op structurele subsidies en het wegvallen van projectsubsidies versterken nog meer het eigen instelling denken. Het behoud van de eigen organisatie en de realisatie van een goed eigen programma krijgt prioriteit. Daar komt bij dat de verschillende instellingen inhoudelijk weinig synergetisch nut in samenwerking zien. De gevoerde gesprekken om te komen tot meer samenwerking ervaren de instellingen als moeizaam, tijdrovend en leiden onvoldoende tot concrete resultaten.

Ondanks de stappen die zijn gezet speelt het Centrum Beeldende Kunst nog niet de coördinerende en faciliterende rol die voor het beeldende kunst veld wenselijk is. Zeker nu er door bezuinigingen de komende jaren gaten zullen vallen, ontkomen de betrokken instellingen (net als in de sector podiumkunsten) er niet aan met elkaar afspraken te maken hoe de beschikbare middelen optimaal en in samenhang ingezet moeten worden. De Kunstraad roept de beeldende kunstinstellingen dan ook op om een gezamenlijk en concreet plan te ontwikkelen voor samenwerking, waarbij talentontwikkeling een verbindend thema kan zijn.

De Kunstraad adviseert de gemeente om zich helder uit te spreken over de opdracht aan het CBK. Waar Kunst op Straat een aantoonbaar belang heeft voor zowel kunstenaars als publiek, zijn de presentatie-activiteiten van het CBK diffuus. Ook de positie van de Kunstuitleen blijft onduidelijk en het besluit van de gemeente om de werkmaatschappijen vooralsnog niet te verzelfstandigheden heeft een averechts effect op het ondernemerschap van het CBK. Vanwege het onduidelijke profiel van het CBK zullen de culturele partners veel blijven vragen van het CBK. Het CBK daarentegen kan geen eigen keuzes maken en geen externe geldbronnen aanboren. Deze ongelijkwaardigheid staat echte samenwerking in de weg.

De Kunstraad adviseerde bij de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016 om twee kleinere instellingen onder te brengen bij grotere instellingen. In de praktijk is hiervan nog weinig te zien. Het Tschumipaviljoen is weliswaar een bestuursunie aangegaan met het CBK maar er is nog geen sprake van een integraal programma. Het Wall House #2 heeft nog geen inbedding gekregen in het Groninger Museum, met grote organisatorische problemen tot gevolg.

Nu het Groninger Museum organisatorisch en financieel weer op koers is, is er nieuwsgierigheid naar de inhoudelijke koers van het museum. De invulling van het tentoonstellingsprogramma is immers niet alleen van betekenis voor de uitstraling van het museum zelf als publicitair boegbeeld van Groningen, maar ook voor de beeldende kunst in de stad.

Aanbevelingen

- De Kunstraad roept de beeldende kunst instellingen op om met een gezamenlijk en concreet plan te komen voor samenwerking waarin in ieder geval een stadsbrede visie op talentontwikkeling is uitgewerkt en versnippering wordt tegengegaan.
- De Kunstraad adviseert de gemeente om de opdracht aan het CBK te concretiseren met name in de relatie intermediaire versus presentatie-activiteiten.
- De Kunstraad adviseert de gemeente het CBK verder op afstand te zetten, hetzij via privatisering (kunstuitleen) hetzij via een bestuursovereenkomst. Meer autonomie van het CBK is noodzakelijk voor het gezond functioneren van deze instelling.
- De Kunstraad spoort Wall House #2 / Groninger Museum en Tschumipaviljoen / CBK aan hun samenwerking verder in te vullen.

ERFGOED

Anno 2013 erfgoed: diversiteit en samenhang

In Groningen opereert een kleine maar gevarieerde groep erfgoedinstellingen die met hun pand, collectie of programma's het verhaal vertellen van de geschiedenis van Groningen. Het aanbod is interessant maar vanuit het perspectief van het publiek wat versnipperd en de zichtbaarheid is niet heel groot. Met name de kleinere musea krijgen het de komende jaren extra moeilijk hun ambities te realiseren door de gemeentelijke bezuiniging van 10%, het wegvallen van gesubsidieerde banen én problemen in de huisvesting.

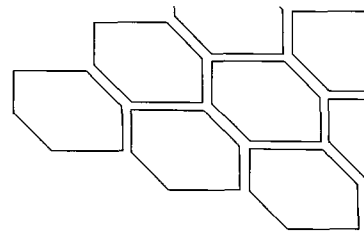
Het eerdere advies van de Kunstraad om krachten en middelen te bundelen en te komen tot één instelling voor de Groninger (stads)geschiedenis heeft, ondanks de hiervoor beschikbare gestelde bonus, niet tot resultaten geleid. Het is positief dat het Groninger Museum, het Noordelijk Scheepvaartmuseum en de Groninger Archieven een manifest hebben opgesteld. De Kunstraad is echter niet onder de indruk van de afspraken, die vooralsnog vooral vrijblijvend zijn. Het ontbreekt aan een gemeenschappelijke profilering en concrete voornemens.

Naast een evenwichtige presentatie van de algemene Groninger geschiedenis mist de Kunstraad in het aanbod aandacht voor industrieel erfgoed, zoals de rijke geschiedenis van Groningen als drukkersstad en de kunstenaars van De Ploeg. Het valt op dat de erfgoedinstellingen geen plek meer hebben in het Groninger Forum en dat er evenmin een link is met de programmering van het Forum (zie ook algemene bevindingen).

De Kunstraad betreurt het dat, in een tijd waarin middelen schaarser worden, de kansen die er liggen voor een gecoördineerde, coherente aanpak van zowel het publieks- en presentatiebeleid als van een op het basis- en voortgezet onderwijs toegesneden educatiebeleid nog onvoldoende worden benut.

Aanbeveling

- De Kunstraad spoort de gezamenlijke musea en de Groninger Archieven aan het erfgoedmanifest verder te concretiseren in een sectorbrede agenda en afstemming in de profilering.

LETTEREN

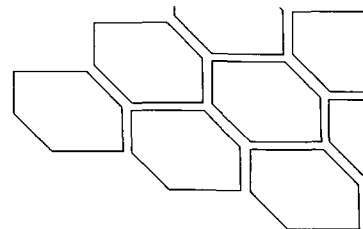
Het aantal lettereninstituten binnen de gemeentelijke cultuurnota is gering. De uitstraling en het belang van de sector is daarentegen groot. Groningen kent een stevige traditie in letteren, mede door de aanwezigheid van een letterenfaculteit in het stadscentrum.

De Kunstraad heeft gesproken met Biblionet Groningen, Stichting Literaire Activiteiten Groningen, het Poëziepaleis, de Stadsdichter en de Van der Leeuw-lezing (waarvoor de gemeentelijke subsidiering per 2015 stopt). Binnen de letterensector vraagt vooral de fusie van de stadsbibliotheek met het Groninger Forum om aandacht. De samenwerking tussen beide organisaties verloopt redelijk constructief, maar afspraken over condities voor overname zijn nog niet geborgd. De Kunstraad is bijzonder nieuwsgierig naar de gezamenlijke visie van beide partijen op de toekomst van de bibliotheek. Deze bleef in de aangeleverde documentatie onderbelicht.

Net als in de andere deelsectoren valt op dat er weinig echte samenwerking tot stand komt, zowel binnen als buiten de eigen discipline. De mogelijkheden tot verregaande samenwerking tussen het Poëziepaleis en SLAG zijn in 2013 door beide partijen onderzocht. De partijen achten een fusie op korte termijn niet wenselijk. De Kunstraad spreekt de hoop uit dat de geplande samenwerking in de backoffice tot voordelen leidt.

Aanbevelingen

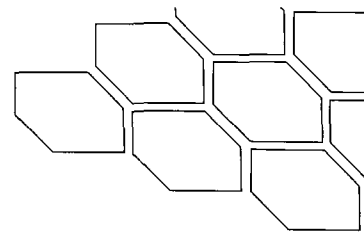
- De Kunstraad vraagt de gemeente om alert te zijn op de borging van overnamecondities met betrekking tot het Groninger Forum en de stadsbibliotheek.
- De Kunstraad spoort Poëziepaleis en SLAG aan om de beoogde samenwerking concreet gestalte te geven in een gezamenlijk plan.

4. EVALUATIE OVERIGE INSTELLINGEN

In dit deel van het rapport zijn de bevindingen te lezen van de evaluatie hoe de instellingen in 2013 hebben bijgedragen aan de doelen van de cultuurnota. De evaluatie omvat per instelling een inventarisatie van uitgevoerde activiteiten, bezoekersaantallen en een actueel beeld van de financiële situatie.

De evaluatie en de inhoudelijke voortgangsrapportage van de focusinstellingen is opgenomen in het deel hierna.

NOORDERZON

Positie keten : productie, presentatie, talentontwikkeling
Discipline : podiumkunsten
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 271.000 / 2013: € 490.000 / 2014: € 441.000

Stand van zaken

Noorderzon is een elfdaags internationaal performing arts festival in het Noorderplantsoen en de binnenstad van Groningen. De organisatie maakt onderdeel uit van de door de Europese Commissie gefinancierde netwerken NXTSTP en Create to Connect. Voor de programmering van muziek, literatuur, beeldende kunst en andere festivalonderdelen wordt samengewerkt met diverse partners in de stad. Het festival ontvangt van het Fonds Podiumkunsten (FPK) subsidie in de categorie 'festival groot' ad € 250.000.

De editie 2013 van het Noorderzonfestival presenteerde een programma dat in omvang (531 voorstellingsmomenten), aard en bereik overeenkwam met de plannen voor 2013.

Noorderzon werd gedurende de elf festivaldagen door circa 150.000 mensen bezocht.

Toegankelijkheid en collectiviteit zijn twee belangrijke aspecten in het beleid van Noorderzon.

De kaartprijzen en horecaprijzen zijn relatief laag, zodat bezoekers een ervaring kunnen opdoen die is opgebouwd uit meerdere festivalonderdelen. Een in 2013 gehouden steekproef wees uit dat 80% van de bezoekers een culturele ervaring opdoet.

In 2013 werden ruim 47.000 kaarten voor de voorstellingen verkocht (2012: 52.392), dat is circa 85% van het totale aantal beschikbare kaarten.

De online kaartverkoop geeft een indicatie van de herkomst van de bezoekers; het merendeel lijkt afkomstig uit de stad, gevolgd door respectievelijk de Noordelijke provincies met Groningen aan kop en het (buiten)land. Het festival had in 2013 een mediabereik op print ter waarde van ruim 2 miljoen euro.

Met betrekking tot talentontwikkeling richt Noorderzon zich vooral op talentvolle nieuwe Europese makers. Noorderzon selecteert deze makers met zeven andere festivals in Europa en coproduceert en/of presenteert hun voorstellingen. Het festival moedigt lokale makers aan om te produceren en begeleidt hen regelmatig bij de ontwikkeling van productie- en projectplannen. Professionele lokale groepen die op Noorderzon staan, blijken hier goed van te profiteren; zij doen internationale contacten op en worden gezien door programmeurs.

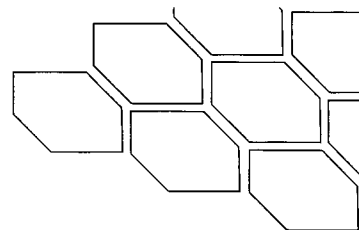
Noorderzon werkt binnen een groot (inter)nationaal theaternetwerk dat in 2013 werd uitgebreid met het lidmaatschap van Create to Connect.

De zakelijke en organisatorische samenwerking in de lokale keten van de podiumkunsten verloopt volgens Noorderzon redelijk tot goed. Het wegvallen van middelen in de huidige cultuurnotaperiode (bij de landelijke en regionale overheden) heeft gevolgen voor het opstarten van gezamenlijke activiteiten. Een vruchtbare samenwerking wordt bemoeilijkt door de eigen inkomstennormen en de nadruk op ondernemerschap. Een meer inhoudelijke en artistieke uitwisseling met partners en subsidiënten wordt gemist.

In 2013 werd de kernorganisatie van Noorderzon versterkt en rond de festivalperiode werkten 800 vrijwilligers mee aan de totstandkoming van het festival. In de nabije toekomst voorziet Noorderzon geen wijzigingen in de organisatie, behoudens een lichte stijging van de inhuur van externe krachten.

Noorderzon genereert minimaal 50% eigen inkomsten, conform de inkomstennorm die het FPK aan grote festivals stelt. Het grootste deel hiervan wordt verdiend tijdens de festivalperiode en komt uit pachthuurlen en horeca, kaartverkoop, sponsoring en bijdragen om-niet. De organisatie verwacht dat de gemeentelijke korting van 10% in 2014 effect zal hebben op de programmering en keuze van te huren voorstellingslocaties. Het huren van locaties in de stad wordt als kostbaar ervaren zeker gezien het beperkte aanbod van geschikte en beschikbare middenzalen.

De festivalorganisatie maakt zich zorgen over het culturele klimaat in Groningen. Er is rust nodig om een visie te formuleren op het culturele aanbod en het klimaat voor de korte en middellange termijn. Door de opeenvolgende bezuinigingen in de afgelopen periode hebben organisaties hier nauwelijks tijd voor. Een functiedebat en een bijbehorend voorzieningendebat is in Groningen uitgebleven. De centrale beleidsdoelen ontberen onderliggende visie en analyse op hoe daar te komen, met oog voor wat er al is, wat er ontbreekt en wat er in de directe omgeving gebeurt (De Kolk in Assen, Leeuwarden culturele hoofdstad).

Samenvattend

Noorderzon kent een sterke organisatie die een heldere, overtuigende visie uitdraagt en goede financiële resultaten behaalt. In de aangeleverde documenten en het gesprek met de directie komt een gevoelde verantwoordelijkheid voor het stedelijk functioneren van de cultuursector in het algemeen en de podiumkunstensector in het bijzonder naar voren. De verzakelijking door eigen inkomstennormen en afnemende subsidies lijkt de artistiek inhoudelijke afstemming soms in de weg te staan. Dit is een zorgelijke ontwikkeling, want inhoudelijke afstemming is essentieel voor een gezond cultureel klimaat in de stad.

THEATER TE WATER

Positie keten : productie, educatie, presentatie
Discipline : podiumkunsten
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 20.000 / 2013: € 21.000 / 2014: € 18.900

Stand van zaken

Theater te Water bestaat al meer dan 30 jaar en speelt jaarlijks circa 120 voorstellingen, in de zomer op binnenvaartschip De Verwondering en 's winters in buurthuizen en wijkcentra. Tot het speelgebied behoren de steden en dorpen van Groningen en Drenthe en de Waddeneilanden.

Theater te Water werkt met acteurs zonder (afgeronde) opleiding en biedt hen de gelegenheid om ervaring op te doen en om hun talent verder te ontwikkelen tijdens de tournee.

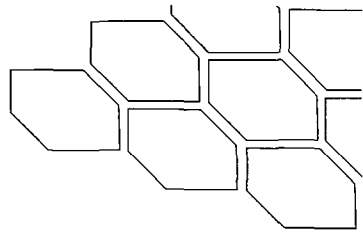
Met 2 nieuwe producties, circa 124 verkochte voorstellingen verspreid over de 3 Noordelijke provincies en de begeleiding van 15 stagiaires heeft Theater te Water het aantal in het jaarplan opgenomen activiteiten gerealiseerd. Het boekjaar van Theater te Water loopt tot en met maart 2014, dan pas is vast te stellen of het beoogde bezoekersaantal van 2012 (ruim 7.800) wordt geëvenaard.

Ook in 2013 bood het gezelschap ongeveer 10 MBO-studenten de gelegenheid praktijkervaring op te doen als stagiair. Zij kregen een intensieve begeleiding tijdens productieproces en tournee. Door een sterke daling van sponsorinkomsten en tegenvallende structurele subsidies komt het gezelschap, dat doorgaans een kleine 50% aan eigen inkomsten wist te genereren, in de problemen. De situatie wordt versterkt door de bezuinigingen op sociaal-cultureel terrein, waar het theater veelal zijn speellocaties vindt. De financiële reserves zijn beperkt. Het gezelschap geeft aan dat de medewerkers in 2014 20% van het salaris inleveren met behoud van taken. Het bestuur beraadt zich op mogelijkheden om Theater de Water als instituut te behouden.

Samenvattend

Theater te Water speelt op locaties waar doorgaans geen theater is te zien, met het eigen schip en in buurthuizen en wijkcentra. Met ingang van de nieuwe cultuurnota verkeert het gezelschap in zwaar weer. De subsidies van de verschillende betrokken overheden worden lager evenals de sponsorinkomsten.

Na de generieke korting op de gemeentelijke subsidie is de begroting voor 2014 fors negatief. De medewerkers hebben daarom besloten 20% salaris in te leveren met behoud van taken en het bestuur bezint zich op de toekomst van het gezelschap. De Kunstraad kenmerkt de situatie als zorgelijk.

CIRCUS SANTELLI

Positie keten : educatie, productie, presentatie
Discipline : podiumkunsten
Gemeentelijke subsidie : 2012: € - / 2013: € 10.000 / 2014: € 10.000

Stand van zaken

Circus Santelli maakt circusvoorstellingen met kinderen, jongeren en jongvolwassenen. Er wordt les gegeven in diverse circustechnieken in dienst van de voorstellingen maar ook in het kader van cultuureducatie op scholen of in het sociaal cultureel werk. Het circus heeft een eigen pand. Voorstellingen worden gegeven op de eigen locatie, op festivals, in theaters, op scholen en in buurthuizen in de stad Groningen maar ook daarbuiten.

Met het geven van 26 circuslessen per week aan ruim 200 cursisten en de realisatie van 50 optredens in Groningen en omstreken voor 10.000 bezoekers, realiseert Santelli ruim de streefcijfers van het jaarplan. Na een scherpe daling bij aanvang van de economische recessie lijkt de belangstelling voor kinderfeestjes en workshops - de belangrijkste inkomstenbron - in 2013 licht aan te trekken.

Het bereik van Santelli blijft met een hoge participatiegraad en 10.000 bezoekers niet beperkt tot de stad. Net als voorgaande jaren had Santelli als actief lid van Circomundo in 2013 ook landelijke impact.

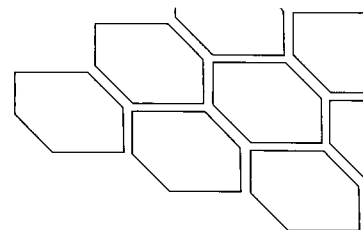
In het advies over de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016 constateerde de Kunstraad dat de circusorganisatie onvoldoende transparant en professioneel was. De incidentele gemeentelijke subsidie is bedoeld als impuls om de organisatie te professionaliseren en aansluiting te zoeken bij het Centrum voor de Kunsten. Santelli geeft aan inmiddels te beschikken over een goed functionerend bestuur en een Raad van Advies in oprichting waarin men zoveel mogelijk deskundigheid probeert te verzamelen. Er wordt planmatig gewerkt aan de verbetering van de bedrijfsvoering.

Met oog op de toekomst geeft Santelli aan dat het onderhoud van het eigen gebouw en de circusmaterialen kostbaar is. Een voor de organisatie belangrijke medewerker moet na 20 jaar Santelli verlaten omdat diens gesubsidieerde baan ophoudt te bestaan. De huur van veel theaters is te hoog geworden om (op eigen risico) te spelen en de subsidiemogelijkheden daarvoor zijn geslonken. De organisatie is afhankelijk van conjunctuurgevoelige activiteiten. Santelli zoekt een oplossing in beperking van de kosten.

Samenvattend

Santelli doet veel voor weinig. Het activiteitsniveau ligt hoog en men bereikt een groot en breed publiek. De kritiek in het laatste advies van de Kunstraad heeft men zich aangetrokken; er is een adequaat bestuur aangesteld. Naast deze positieve ontwikkelingen zijn er echter ook problemen. De bezoekersaantallen nemen af waardoor de voorstellingen met verlies draaien en in 2015 verdwijnt de voor de stichting zo belangrijke gesubsidieerde baan en de incidentele gemeentelijke subsidie. De toekomst ziet er voorslansnog weinig rooskleurig uit.

De Kunstraad vreest dat een beperking van de kosten onvoldoende is om deze tegenslagen te keren en is bezorgd over de continuïteit van de activiteiten van het circus.

JONGE HARTEN FESTIVAL

Positie keten : presentatie, productie, talentontwikkeling, educatie
Discipline : podiumkunsten
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 59.000 / 2013: € 60.000 + € 20.000 / 2014: € 54.000 + € 20.000

Stand van zaken

Het Jonge Harten Festival is een jaarlijks terugkerend negendaags theaterfestival voor jong publiek dat in de maand november op diverse locaties in de stad Groningen plaatsvindt. Het programma is gericht op jongeren en studenten. Daarnaast worden met schoolvoorstellingen en workshops scholieren bereikt. Het festival werkt landelijk en internationaal samen binnen een netwerk van in jongeren geïnteresseerde festivals en producenten. In Groningen heeft Jonge Harten een vaste coproductierelatie met De Oosterpoort en Stadsschouwburg en met het Grand Theatre. De organisatie opereert met een klein professioneel team ondersteund door stagiaires en vrijwilligers (jongeren en studenten).

Jonge Harten programmeerde dit jaar 26 verschillende producties, dat is minder dan de in het jaarplan 2013 opgenomen 30 tot 35 producties. De kleinere omvang van het festival is direct te verklaren naar de daling van inkomsten; in 2013 is het festival gekort door het Fonds voor de Podiumkunsten (totaalinkomsten - € 57.500 t.o.v. 2012).

Ten opzichte van 2012 daalde het aantal opgevoerde voorstellingen van 76 naar 46. Deze afname is te verklaren doordat er minder korte voorstellingen met een kleine publiekscapaciteit zijn geprogrammeerd die meerdere keren op een dag kunnen spelen. Het festival telde dit jaar 6 premières, waarvan 4 eigen producties. In 2013 telde het festival inclusief randprogramma in totaal 9.256 bezoekers (2012: bezoekerstotaal: 9.660 incl. randprogramma). Onder de bezoekers bevonden zich minimaal 3.200 scholieren. Verder waren er programmeurs uit binnen- en buitenland.

Er is een verschuiving te zien in de doelgroep: eerder was Jonge Harten een festival voor jongeren, nu richt het festival zich op jongeren en studenten (t/m 29 jaar). Het werk van jonge makers levert een meer uitdagende programmering dan de meeste jongerenprogrammering en sluit aan bij de verwachtingen van een studentenpubliek. In de programmering maakt Jonge Harten een onderscheid tussen 18- (jongerenprogrammering waarbij het festival educatieve programma's aanbiedt) en 18+ (voornamelijk jonge makers). De educatieaanpak werd in 2013 verlegd van inleidingen op voorstellingen in de klas door vrijwilligers van Jonge Harten naar een online aanpak waarbij docenten zelf de voorbereidende les konden geven.

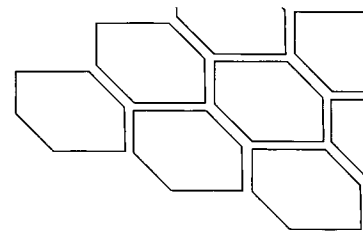
De € 20.000 incidentele gemeentelijke subsidie is vooral ingezet voor de samenwerking met het Grand Theatre (huur en personeel) en voor 2 coproducties met landelijke festivals en gezelschappen gemaakt door jong talent die hebben geleid tot belangrijke exposure van het festival.

Het festival trekt veel landelijke aandacht van de media en realiseerde met City of Talent 8 reclamespots op de landelijke zenders.

Versterking van het cultureel ondernemerschap gebeurt door samenwerking met het bedrijfsleven. Het festival geeft aan dat de huidige bezetting van freelancers minimaal is voor het realiseren van een festival van deze omvang. Jonge Harten voorziet in de toekomst scherpe keuzes te moeten maken, want gemeente en provincie bezuinigen op subsidies en de kosten die partners Grand Theatre en De Oosterpoort voor hun diensten rekenen stijgen. Jonge Harten voorziet dat hiermee haar spilfunctie als scout van talent en het aanjager van projecten in gevaar komt.

Samenvattend

De organisatie heeft een grote, authentieke energie waarmee ze veel weet te bereiken. Ten opzichte van 2012 nam het Jonge Hartenbudget met een derde deel af door een veel lagere bijdrage van het Fonds voor de Podiumkunsten. Toch trok de editie van 2013 met een kleinere festivalomvang opnieuw ruim 9.000 bezoekers, serieuze aandacht van landelijke en regionale media en vervulde Jonge Harten zijn rol als cultureel ondernemer, podium, producent en talentontwikkelaar met verve. Een op de doelgroep toegesneden randprogrammering voorzag in educatie. Daarmee heeft het festival in 2013 ruim bijgedragen aan de doelstellingen van de

cultuurnota. Er heeft in de loop der jaren een verschuiving plaatsgevonden in de doelgroep van het festival (leeftijd t/m 29 jaar). Dit heeft geleid tot andere keuzes in de programmering (meer jonge makers).

De financiële situatie oogt zorgelijk. De organisatie geeft zelf aan dat de ondergrens is bereikt. Er zijn adequate maatregelen genomen: het festival is kleiner van omvang, het pr-budget is gehalveerd en de organisatie start later in het jaar met de werkzaamheden. Nog verder interen leidt mogelijk tot uitholling van het festival. Dit zou een schadelijke ontwikkeling zijn, omdat Jonge Harten zich in Groningen maar ook landelijk steeds beter weet te profileren als een uniek theaterfestival voor een jonge doelgroep.

DE NOORDERLINGEN

Positie keten : talentontwikkeling (en beperkt presentatie en productie)
Discipline : podiumkunsten
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 88.000 / 2013: € 60.000 / 2014: € 54.000

Stand van zaken

De Noorderlingen is een theaterwerkplaats voor jongeren tussen de 12 en 20 jaar. Het aanbod bestaat uit een breed lesprogramma voor getalenteerde middelbare scholieren en een productiegroep. De Noorderlingen heeft landelijk naam als hofleverancier van jong talent aan de toneelscholen. Jongeren die via een auditie worden aangenomen, volgen wekelijks lessen. In de productiegroep maakt een groep schoolverlaters met de ambitie om het theatervak in te gaan een jaar lang voorstellingen.

Conform het jaarplan 2013 kregen gemiddeld 50 leerlingen wekelijkse groepslessen, en werden 6 producties (waarvan 4 nieuwe) gepresenteerd. Het aantal lessen nam iets af ten opzichte van 2012. Er werd veel in kleine setting gespeeld. De 58 voorstellingen (27 meer dan in 2012) trokken 2.480 bezoekers (147 meer dan in 2012). De doorstroming van talent naar het kunstvakonderwijs bleef op peil en de activiteiten werden door de regionale pers gevolgd.

Nu het Grand Theatre tarieven vraagt die De Noorderlingen niet kan opbrengen, vindt minder samenwerking plaats met deze vanaf de oprichting van De Noorderlingen belangrijkste partner. Er is uitgeweken naar andere speelplekken. De Noorderlingen neemt niet meer deel aan het samenwerkingsverband Station Noord, omdat het gezelschap deze cultuurnotaperiode minder middelen voor begeleiding en organisatie heeft en de overige partners koersen op een ander ambitieniveau.

Ter ondervanging van de subsidieverlaging is de stichting in het voorjaar van 2013 verhuisd naar een nieuwe, kleinere locatie. Omdat hier minder lesruimte beschikbaar was, werd het leerlingenaantal teruggebracht van 60 begin 2013 naar 35 aan het einde van het jaar. De introductiegroep is opgeschort tot september 2014 en de stormgroep (9-12 jaar) is opgeheven. Inmiddels heeft de organisatie tot juni 2014 een nieuw onderkomen gevonden in een oud schoolgebouw met culturele bestemming in de Travertijnstraat. De situatie blijft onzeker; of men hier kan blijven hangt af van de gemeentelijke plannen, huurafspraken en het welslagen van een asbestsanering. Andere geschikte en betaalbare locaties zijn schaars in de stad. Ook wordt om de kosten te drukken niet meer gewerkt met theatermakers afkomstig uit het landelijke professionele veld. Handhaving van de kwaliteit van de producties blijft prioriteit maar staat volgens de organisatie onder druk door de beperktheid van middelen. Het bestuur werkt een plan uit om in 2014 een winstgevende productie op te zetten met oud-Noorderlingen.

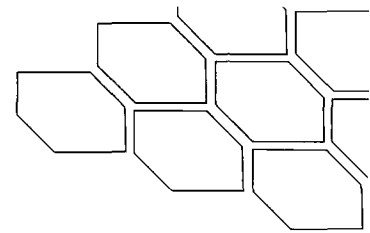
Samenvattend

In 2013 heeft de Stichting De Noorderlingen het aantal activiteiten en de toestroom tot kunstvakopleidingen in 2013 op niveau gehouden. Een zorgelijke ontwikkeling is de onzekere huisvesting van het gezelschap. In 2013 leidde het ruimtegebrek op een nieuw betrokken goedkopere huisvestingslocatie ertoe dat het aantal leerlingen eind 2013 drastisch moest worden teruggebracht. Naast een daling van de participatiegraad werd het genereren van extra inkomsten uit cursusgeldten belemmerd. Het blijft tot juni 2014 onzeker of het inmiddels betrokken schoolgebouw aan de Travertijnstraat meer dan een tijdelijke oplossing is voor het huisvestingsprobleem.

De Noorderlingen speelt een belangrijke rol in de begeleiding en talentontwikkeling van jongeren die een toneelcarrière ambiëren. Onderzoek van het Fonds Cultuurparticipatie wijst uit dat veel oud-Noorderlingen na hun beroepsopleiding daadwerkelijk doorstromen naar het professionele beroepsveld. Het ontbreken van een toneelacademie in Groningen geeft De Noorderlingen ongewild een wat geïsoleerde positie in de keten.

Het bereik van de voorstellingen is vergroot doordat men vaker de provincie in trekt. Hierdoor krijgt de productiegroep ook de mogelijkheid om meer ervaring op te doen.

De financiële situatie van De Noorderlingen is zorgelijk. Fondsenwerving en sponsoring leiden nog niet tot substantieel meer middelen. Daarbij heeft de organisatie nog geen adequate oplossing gevonden voor het verdwijnen van de gesubsidieerde baan van 1 fte per 2015. Om de organisatie

dynamisch en de inkomsten op peil te houden moet De Noorderlingen meer leerlingen kunnen aannemen en over een adequate huisvesting beschikken. Als dit niet het geval is de kans groot dat de continuïteit van de activiteiten hierdoor in gevaar komt.

NOORD NEDERLANDS ORKEST

Positie keten	: productie, presentatie
Discipline	: podiumkunsten
Status	: opgenomen in BIS
Gemeentelijke subsidie	: 2012: € 20.000 / 2013: € 40.000 / 2014: € 36.000

Stand van zaken

Het Noord Nederlands Orkest (NNO) is sinds de fusie met het Frysk Orkest in 1989 het symfonieorkest van Groningen, Friesland en Drenthe. Het orkest maakt deel uit van de landelijke Basisinfrastructuur. Programmering en artistiek beleid zijn in handen van artistiek leider/programmeur Marcel Mandos. In september 2011 heeft de Brit Stefan Asbury chef dirigent Michel Tabachnik opgevolgd. Het NNO speelt in concertzalen en op diverse locaties (openlucht, festivals, kerken e.d.) in de Noordelijke provincies en daarbuiten.

In 2013 gaf het NNO 138 concerten waaronder 18 kamermuziekconcerten, 11 jubileumconcerten en 4 familieconcerten. Daarnaast begeleidde het orkest 13 uitvoeringen van *Tristan en Isolde* door de Nationale Reisopera, uitgeroepen tot opera van het jaar 2013.

Het NNO biedt variëteit in het programma. Symfonische concerten worden afgewisseld met meer populaire programma's en cross-overs. Het NNO bereikt hiermee de liefhebbers van klassieke muziek en het bredere publiek. Doordat in 2013 opera is gespeeld en daardoor minder openluchtconcerten plaatsvonden, is het publieksbereik licht gedaald ten opzichte van 2012. Dit jaar is een medewerker educatie aangesteld om het voorgenomen educatiebeleid verder te ontwikkelen. Het NNO geeft aan dat dit in 2013 al tot nieuwe activiteiten heeft geleid.

De ambassadeursfunctie van het NNO voor de stad kwam dit jaar ondermeer tot uiting in de viering van het 150-jarig lustrum, waarmee het orkest extra media-aandacht wist te genereren. Eén van de lustrumconcerten in maart werd bezocht door Koningin Beatrix.

Het NNO geniet steeds meer belangstelling van gerenommeerde (gast)dirigenten en solisten en het aantal boekingen door concertzalen in de grote steden stijgt.

Op het gebied van talentontwikkeling organiseerde het NNO in 2013 4 concerten en de uitreiking van het gouden viooltje.

Het NNO werkt met vele instellingen samen: binnen en buiten de sector en op lokaal, regionaal en landelijk niveau. In de stad entameerde het NNO in 2013 het Timeshift festival; de uitvoering van *Le Sacre du Printemps* op de Grote Markt trok veel publiek en kreeg landelijke media-aandacht. Met De Oosterpoort en Stadsschouwburg wordt een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voorbereid. Het NNO is één van de belangrijkste huurders van De Oosterpoort, is bespeler, neemt diensten af en zorgt voor horeca-inkomsten. Hierbij heeft het NNO te maken met een sterke verzakelijking van De Oosterpoort en Stadsschouwburg. Ook het NNO weegt inmiddels naast de artistieke kwaliteit, publieksbereik en kosten mee bij het aangaan van samenwerkingen.

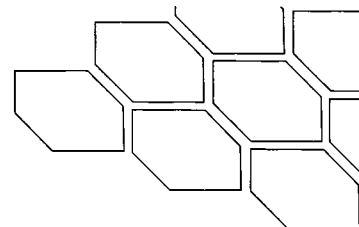
De organisatie verwacht de komende twee jaar geen grote wijzigingen in het aantal activiteiten. De combinatie van het spelen op topniveau en het bedienen van de regio met veel speelplekken en een divers repertoire vergt veel van het orkest, zowel op logistiek als op artistiek vlak. Het profiel van de orkestleden verandert van vakspecialisten naar breed inzetbare topmusici. De vaste bezetting wordt kleiner en daaromheen komt een flexibele schil waarbij het belangrijk is de goede chemie tussen orkest en dirigent te behouden.

De verworven sponsorinkomsten in 2013 bleven achter bij de begroting. Het NNO verwacht vanaf 2014 betere resultaten nu een marketingspecialist is aangesteld.

Het NNO merkt op dat de regionale bijdrage die het orkest in verhouding tot collega-orkesten ontvangt opvallend laag is. Tegelijkertijd stellen de twee gemeentelijke en drie provinciale overheden ieder hun specifieke eisen. Het orkest geeft aan gebaat te zijn bij alle support die de betrokken regionale overheden kunnen geven, financieel, maar ook door afstemming van het beleid ten aanzien van het orkest en door het NNO actief mee te nemen in het relatie- en promotienetwerk.

Samenvattend

Het NNO is een belangrijke kunstinstelling voor de Noordelijke regio en draagt bij aan een levendig stedelijk klimaat. Het orkest brengt een gevarieerd programma waarin symfonische concerten worden afgewisseld met programma's voor een breed publiek. De ambitie van het NNO om zowel

op topniveau te spelen als repertoire te brengen voor een breed regionaal publiek vraagt veel van de organisatie, zowel logistiek als artistiek.

Het NNO doet het goed zoals blijkt uit de boekingen van de grote landelijke podia en de belangstelling vanuit het muzikale topsegment. Dit neemt niet weg dat het NNO alle support van de gemeentelijke en regionale overheden kan gebruiken: van onderlinge afstemming van prestatieafspraken met het orkest tot het delen van (inter)nationale relatienetwerken.

De benodigde educatie- en marketingexpertise heeft het orkest inmiddels in huis maar de Kunstraad is wel benieuwd naar de concrete resultaten.

Zonder verdere kortingen op het budget is het orkest naar verwachting in staat het voor de komende jaren geformuleerde beleid voort te zetten.

PETER DE GROTE FESTIVAL

Positie keten : presentatie, talentontwikkeling, educatie
Discipline : podiumkunsten
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 26.000 / 2013: € 26.000 / 2014: € 23.400

Stand van zaken

Het Peter de Grote Festival is een jaarlijks elfdaags kamermuziekfestival dat in de zomer plaatsvindt in de drie Noordelijke provincies. Het hart van het festival ligt in de stad Groningen. Het programma valt uiteen in twee delen: de concertserie en de Summer Academy. Het festival staat sinds 2011 onder artistieke leiding van Paul Komen, concertpianist en hoofdvakdocent piano aan het Prins Claus Conservatorium. De organisatie is gehuisvest in en maakt gebruik van faciliteiten en personeel van het Prins Claus Conservatorium.

Met de organisatie van het Peter de Grote Festival in 2013 werd het jaarplan volgens verwachting gerealiseerd. Het festival vergrootte het bereik in 2013 door 56 concerten te organiseren (2012: 43 concerten) die ruim 7.000 bezoekers trokken (2012: 6.628 bezoekers). Om de concerten heen werd een randprogramma georganiseerd met diners, rondleidingen en lezingen. Het publiek is voor 80% afkomstig uit Noord-Nederland en 20% komt elders uit Nederland of uit het buitenland. Op het gebied van talentontwikkeling vond als onderdeel van het festival de jaarlijkse Summer Academy plaats, bestaande uit intensieve lessen door 40 topdocenten uit binnen- en buitenland aan een internationaal samengestelde groep van 100 talenten.

Het festival onderhoudt een regionaal en (inter)nationaal netwerk en werkte in 2013 onder meer samen met enkele grote landelijke muziekfestivals waarbij de deelnemende festivals eigen concerten exporteerden naar St. Petersburg in het kader van het Nederland-Ruslandjaar.

Het festival verwacht met ingang van 2014 de werkzaamheden uit te breiden met de organisatie van het Haydn Muziek Festival, een festival voor musicerende kinderen in de basisschoolleeftijd. De organisatie die het festival tot nu tot organiseerde geeft aan hier geen organisatiecapaciteit meer voor te hebben.

De afgelopen jaren sloot het Peter de Grote Festival steeds af met een klein positief saldo en de organisatie verwacht ook de komende jaren geen financiële problemen.

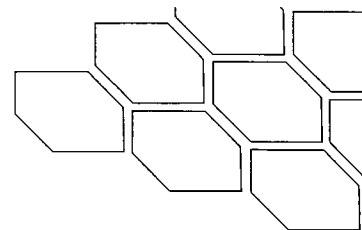
Samenvattend

De festivalorganisatie heeft het jaarplan 2013 in aantal en aard van activiteiten gerealiseerd. Het festival werkt aan vergroting van het festivalbereik, conform de opdracht van de gemeente.

De organisatie verwacht een beperkte uitbreiding van activiteiten door het overnemen van de organisatie van het Haydn Muziek Festival voor kinderen tot 12 jaar.

De Kunstraad benadrukt opnieuw de wenselijkheid dat in de begroting een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen het festival en de Summer Academy.

Naar verwachting zal het Peter de Grote Festival - zonder extra kortingen - ook de komende jaren zonder financiële problemen kunnen worden gerealiseerd.

Music AND FUN

Positie keten : productie, educatie
Discipline : podiumkunsten
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 15.000 / 2013: € 15.000 + € 2.500 / 2014: € 14.000 + € 2.500

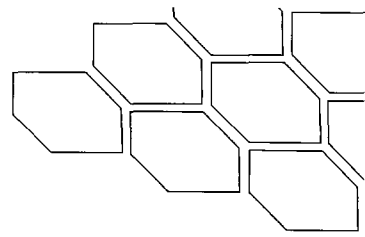
Stand van zaken

De Stichting Music and Fun (MAF) organiseert sinds 1996 laagdrempelige muziekactiviteiten in de Groningse wijk Beijum en het stadsdeel Noorddijk. MAF heeft een oefenruimte met opnamefaciliteiten, apparatuur, instrumenten en een busje. Die staan ter beschikking van startende lokale amateurmusici en bandjes. De thuisbasis van MAF is buurtcentrum het Trefpunt in Beijum. De organisatie wordt gerund door een bestuur, vrijwilligers en een banenpooler met een muziekachtergrond. De organisatie werkt onder andere samen met Vensterwijk Beijum en MJD jeugd- en jongerenwerk en buurtcentra.

Music and Fun (MAF) heeft de in het jaarplan 2013 voorgenomen activiteiten gerealiseerd. Ondanks tegenvallende bezoekerstellingen aan het Funfestival was het totale bereik met ruim 2.350 bezoekers en deelnemers iets hoger dan in 2012. Deelname aan het muziekproject in Beijum en Lewenborg is met ruim 100 leerlingen weer terug op jaarlijks gemiddelde van voor 2012. In het advies over de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016 stelt de Kunstraad dat MAF een overtuigende positie bekleedt, helemaal onder in de keten van talentontwikkeling en educatie. MAF kreeg voor 2013 en 2014 een extra bedrag van € 2.500 toegewezen voor overdracht van haar werkwijze naar andere wijken in de gemeente Groningen. Na overleg met de gemeente zoekt MAF contact met de Groningse welzijnsorganisatie MJD om tekst- en beeldmateriaal te ontwikkelen en presentaties in andere wijken te organiseren. Om haar voorbeeldfunctie goed uit te kunnen blijven voeren is voortzetting van deze subsidie voor MAF van groot belang. De korting op gemeentelijke subsidie trof ook een aantal partners, waardoor stapeling plaatsvindt. Daarbij stijgen de kosten. Zo moet voor enkele gemeentelijke vergunningen die eerst gratis waren nu fors worden betaald. Het uitzicht op een sluitende exploitatie in 2014 is onzeker.

Samenvattend

De Stichting Music and Fun heeft met het realiseren van het jaarplan 2013 opnieuw een programma neergezet van toegankelijke en betaalbare muziekactiviteiten. De organisatie moet opereren op een smalle financiële basis en is kwetsbaar voor bezuinigingen. Conform het advies over de cultuurnota 2013-2016 benadrukt de Kunstraad dat het van groot belang is om ook in tijden van krapte te blijven investeren in de basis van cultuurparticipatie- en educatie.

HAYDN JEUGD STRIJKORKEST

Positie keten : presentatie, educatie, talentontwikkeling
Discipline : podiumkunsten
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 22.000 / 2013: € 15.000 / 2014: € 14.000

Stand van zaken

Het Haydn Jeugd Strijkorkest (HJSO) geeft concerten met een ensemble van jong strijktalent in de leeftijd van 9 t/m 19 jaar. Voor aspirant leden van 9 t/m 19 jaar is er het Haydn Voorbereidend Strijkorkest. Samen tellen zij zo'n vijftig orkestleden. Naast de concerten worden er kamermuziekavonden, concertreizen en workshopweekenden georganiseerd en wordt er jaarlijks een cd of dvd uitgebracht. Thuisbasis van het Haydn Jeugd Strijkorkest is de Lutherse Kerk in Groningen. Het kantoor is gehuisvest in het Prins Claus Conservatorium.

Met 17 concerten, een buitenlandse tournee in Spanje, een workshopweekend, het schoolconcert en de meespeeldagen zijn de activiteiten van het HJSO vergelijkbaar met eerdere jaren. Twee geplande concerten vonden geen doorgang, maar twee grote, gratis openlucht concerten dienden zich gedurende het jaar aan. Ook het aantal orkestleden en hun herkomst is constant. De grote opkomst van een speciale strijkersdag in 2012 verklaart het kleinere aantal deelnemers (59) aan educatieve activiteiten in 2013 (2012: 100).

Het orkest houdt alleen de bezoekersaantallen van de eigen concerten bij maar niet van de concerten die door andere instanties worden georganiseerd. Hierdoor ontstaat geen volledig beeld van het publieksbereik van het orkest. Het orkest heeft aangegeven de gemiste bezoekersaantallen alsnog op te vragen bij de verschillende podia en de aantallen met ingang van 2014 standaard bij te houden.

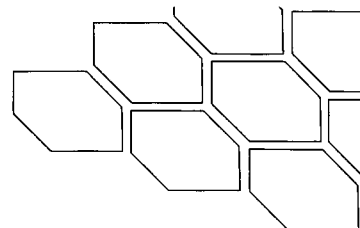
Financieel gezien heeft het orkest een goed jaar gehad, na een periode van interen. In GasTerra is voor drie jaar (tot en met 2015) een nieuwe hoofdsponsor gevonden en de vorige hoofdsponsor, Hanzevast, heeft in 2013 ook nog een bedrag overgemaakt. Het valt op dat de Commissarissen van de Koning van de drie Noordelijke provincies weliswaar in het Comité van Aanbeveling zitten en dat men zich als een 'orkest van het Noorden' afficheert, maar dat dit zich niet vertaalt in bijdragen vanuit Drenthe en Friesland.

Het orkest verwacht geen grote wijzigingen in de nabije toekomst in het aantal reguliere activiteiten en in de organisatie. Positief voor de zichtbaarheid van het orkest is dat de zender BravaNL Klassiek in het jubileumjaar 2014 een twaalfdelige serie maakt over het orkest, waarbij zes orkestleden in het bijzonder worden gevolgd. Het HJSO geeft aan bij bijzondere gelegenheden graag te willen dienen als visitekaartje voor de gemeente en/of de provincie Groningen.

Samenvattend

De output van het HJSO op het gebied van presentatie en talentontwikkeling is stabiel.

Na een aantal financieel gezien wat mindere jaren is in 2013 verbetering opgetreden. Er is een nieuwe hoofdsponsor gevonden en er worden voorzichtig weer enige reserves opgebouwd. De organisatie is klein maar maakt een stevige indruk. Een hoofdsponsor is belangrijk voor het orkest; die is tot en met 2015 gegarandeerd, daarna moet men opnieuw op zoek. Voor een orkest van het Noorden ligt het accent wat activiteiten en geldstromen betreft wel erg op Groningen. De Kunstraad meent dat men de speel- en subsidiemogelijkheden in Drenthe en Friesland in de komende jaren nog verder zou moeten onderzoeken.

PRINSES CHRISTINA CONCOURS

Positie keten : educatie, talentontwikkeling, presentatie
Discipline : podiumkunsten
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 10.400 / 2013: € 12.500 / 2014: € 11.250

Stand van zaken

Het Prinses Christina Concours organiseert landelijk concoursen voor klassieke muziek, jazz en compositie voor jongeren tussen de 12 en 19 jaar en online het Prinses Christina Junior Concours voor kinderen tot en met 12 jaar. De organisatie is gevestigd in Den Haag. De regionale selectierondes voor het Noorden vinden jaarlijks plaats in het Prins Claus Conservatorium in Groningen en de finale in De Oosterpoort. Middels drie educatieve programma's, de Classic Express, Kies je instrument en Bennie Briljant verzorgt het Prinses Christina Concours een educatief aanbod door het hele land, waaronder in Groningen.

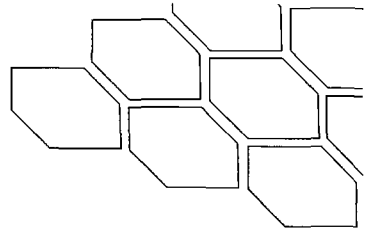
De recente edities van het jaarlijks georganiseerde Prinses Christina Concours (PCC) met regionale voorrondes kennen een vergelijkbare opbouw, omvang en uitstraling. Het Prinses Christina Concours Noord 2014 vond in februari plaats. De 70 optredens leverden moeiteloos 8 finalisten op. In het Noorden is veel talent, in 2014 was er in Groningen zelfs een wachtlijst. De meeste deelnemers waren scholieren, anderen zitten op het conservatorium of volgen de vooropleiding. Het merendeel van de finalisten volgt privéles, de muziekschool blijft hierbij achter. In het Noorden vindt het PCC onder meer samenwerkingspartners in het Prins Claus Conservatorium, De Oosterpoort en het NNO.

Op het gebied van cultuureducatie haakt het PCC het liefst aan bij bestaande trajecten, hoewel geld daar vaak een probleem is. De *Classic Express* - een vrachtwagen die als rijdend podium langs scholen reist en goed lijkt aan te slaan in gebieden met weinig culturele infrastructuur - is tot nu toe gefinancierd door een aantal grote landelijke fondsen, maar het PCC gaat hier nu ook regionale fondsen en sponsors voor benaderen. Ter viering van het 50-jarig bestaan van het PCC in 2017 is het idee om met hulp van een landelijke sponsor alle basisscholen in Nederland een set instrumenten aan te bieden zodat de kinderen op school muziek kunnen maken.

Voor de komende jaren verwacht de organisatie het PCC zonder veel problemen op hetzelfde niveau te realiseren. In financieel opzicht heeft het PCC relatief weinig last van de overheidsbezuinigingen; de overheidsbijdragen maken slechts 20% van de totale begroting uit. Wel constateert het PCC dat de werving van landelijke sponsors en fondsen moeizamer verloopt dan voorheen. Daarbij is bij fondsen en sponsors vooral interesse in het steunen van speciale projecten; het mogelijk maken van de basisorganisatie wordt minder aantrekkelijk gevonden. Het PCC heeft het voornemen de komende jaren nog meer van voorheen de regionale fondsen bij de werving voor het concours te betrekken.

Samenvattend

Met een bijdrage aan de regiofinales van het Prinses Christina Concours ondersteunt de gemeente een waardevol podium voor jong muzikalent, zo stelde de Kunstraad al eerder in het advies over de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016. Het PCC Noord in Groningen verloopt uitstekend. Er is veel talent in het Noorden en dat weet de weg naar het PCC goed te vinden. Er wordt constructief samengewerkt met plaatselijke instellingen zoals o.a. het Prins Claus Conservatorium. De financiële organisatie van het PCC is op orde. Het percentage overheidssubsidie is bescheiden, men moet het vooral hebben van fondsen en sponsors. De komende tijd wil men zich meer verdiepen in de specifieke regionale fondsen en waar mogelijk aanhaken bij trajecten op het gebied van cultuureducatie. De Kunstraad verwacht dat het PCC Noord ook de huidige cultuurnotaperiode op uitstekende wijze uitvoering zal weten te geven aan het beleidsplan 2013-2016.

URBAN HOUSE

Positie keten : presentatie, educatie, waaronder talentontwikkeling
 Discipline : podiumkunsten
 Gemeentelijke subsidie : 2012: € 52.000 / 2013: € 70.000 / 2014: € 63.000

Stand van zaken

Urban House heeft in 2013 een koerswijziging doorgevoerd in de presentatie- en programmeerfunctie. Het jaarlijkse festival *New Attraction* is opgeheven ten gunste van een serie events toegesneden op verschillende doelgroepen onder de noemer van *New Attraction Events*. Onder de naam *Urban Academy* coacht Urban House jonge urban artiesten in hun inhoudelijke ontwikkeling en professionalisering.

In het jaarplan 2013 stelde Urban House de doelstellingen bij naar aanleiding van de versoberende economische omstandigheden. Het accent ligt op het realiseren van culturele activiteiten met kwaliteit en een groot publieksbereik, binnen de twee hoofdfuncties presentatie en programmering (Urban Academy Events en New Attraction Events) en cultuureducatie en talentontwikkeling (Urban Academy en Schoolprojecten).

De informatie over gerealiseerde activiteiten en events, bezoekers en deelnemers van 2013 zijn wel vastgelegd maar zijn op het moment van deze evaluatie nog niet verwerkt. Of aan de doelstellingen zoals in het jaarplan 2013 is voldaan kan dan ook niet precies worden vastgesteld. Uit de cijfers blijkt in ieder geval dat Urban House in 2013 met alle eigen activiteiten bij elkaar 9.292 (jonge) bezoekers trok en met de partnerprogrammering (voor bijvoorbeeld het Bevrijdingsfestival, de Nacht van Kunst en Wetenschap en Eurosonic/Noorderslag) nog een extra publieksbereik realiseerde van 8.986 bezoekers. Met de activiteiten op het gebied van talentontwikkeling zoals workshops, masterclasses en jams realiseerde Urban House in 2013 4.700 deelnamemomenten.

Urban House opereert in een breed lokaal, regionaal en (inter)nationaal netwerk. Dit leidde in 2013 onder meer tot een reeks masterclasses dans in Groningen en een uitwisselingsproject met de Hip Hop Academie in Hamburg, waarvoor men additionele middelen wist te verwerven. Urban House zoekt actief naar partnerships in het culturele veld, de urban scene en het onderwijs, conform de gemeentelijke opdracht. De instelling geeft aan dat dit niet altijd eenvoudig is. Als enige speler in de keten van de urban arts ervaart men regelmatig een inhoudelijk mismatch met andere partijen. Ook verloopt samenwerking veelal moeizaam met instellingen die niet flexibel kunnen inzetten op programmabudgetten en personeel. Desalniettemin zijn in samenwerking met uiteenlopende evenementen 16 partnerprogramma's georganiseerd en vonden ruim 30 project-dagen plaats op scholen in de stad Groningen.

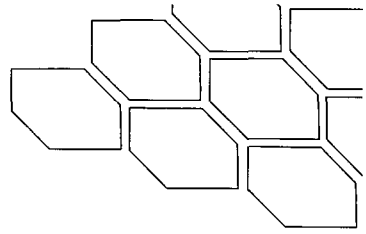
In toenemende mate werkt Urban House met deelnemersbijdragen en voor bijna alle evenementen wordt entree gevraagd.

In 2014 ontvangt Urban House € 7.000 minder uit de gemeentelijke cultuurnota, € 4.500 minder vanuit jeugdbeleid en vallen de tijdelijke middelen voor de combinatiefunctie ad € 75.000 weg. Urban House voorziet voor het eerst minder output te kunnen realiseren. Het accent ligt nog meer op talentontwikkeling en presentatie van talent tijdens de eigen events. In het jaarplan 2014 stelt de organisatie ambitieuze doelen, maar de realisatie hiervan is afhankelijk van additionele fondsenwerving.

De organisatie is gehuisvest in het pand van Simplon. Vera zal de exploitatie van Simplon overnemen. Urban House ziet voor zichzelf een rol weggelegd in de programmering van activiteiten in het nieuwe Simplon. Over beide kwesties zijn op dit moment nog geen afspraken gemaakt met Vera.

Samenvattend

Urban House heeft in 2013 een effectieve koerswijziging ingezet door het jaarlijkse *New Attraction Festival* te vervangen door meerdere kleine events die relatief minder kostbaar zijn. Met deze aanpak is de organisatie er dit jaar in geslaagd een groter publiek te bereiken met behoud van de inhoudelijke doelstellingen. Urban House wekt een ondernemende en alerte indruk. Ondernemerschap zit in de aard van de organisatie; men werkt uitsluitend met freelancers. Deelnemersbijdragen worden gevraagd waar mogelijk. Ook kiest de organisatie voor samenwerking buiten de landsgrenzen. Urban House is er niet in geslaagd een goed inzicht te geven in het bereik

en de financiën van 2013. Deels is dit te verklaren door de grote hoeveelheid projecten die de organisatie jaarlijks realiseert. Toch zijn transparantie en overzicht belangrijke voorwaarden voor de professionele kwaliteit van de organisatie. In het advies over de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016 concludeerde de Kunstraad dat Urban House gebaat is bij een goede, transparante bedrijfsvoering. Dit blijft een aandachtspunt. Hoewel de komende jaren de terugkerende activiteiten doorgang kunnen blijven vinden hangen omvang en bereik van het activiteitenprogramma af van partners en de fondsenwerving voor deelprojecten.

NP3

Positie keten : presentatie, talentontwikkeling, productie
 Discipline : beeldende kunst
 Gemeentelijke subsidie : 2012: € 53.000 / 2013: € 100.000 / 2014: € 90.000

Stand van zaken

NP3 noemt zich 'een representatieve multidisciplinaire mediacombinatie' die wil inspelen op actuele ontwikkelingen rond de grensgebieden van de experimenterende hedendaagse kunst. De programmering van NP3 is gerelateerd aan maatschappelijke en politieke ontwikkelingen en de daarin veranderende positie van de kunst. NP3 streeft naar verdieping, vernieuwing en vooruitgang van de hedendaagse kunstpraktijk. Naast de twee bestaande presentatielocaties aan het Emmamplein en in de Hofstraat nam NP3 begin 2012 NP3.tmp in gebruik, een nieuwe locatie in het tijdelijke pand MOBi, dat voor een periode van vijf jaar ruimte biedt aan exposities en projecten. Na deze vijf jaar wil NP3 de programmering in het pand MOBi een vervolg geven, op de huidige of een nieuwe locatie. Dit laatste is mogelijk vanwege de mobiele constructie van het pand.

In 2013 ontving NP3 niet - zoals voorgaande jaren - een programmasubsidie van het Mondriaanfonds. In tegenstelling tot voorgaande jaren bestemde het fonds de programmasubsidies aan kant en klare programma's. De visie van NP3, van waaruit een programma al werkende weg wordt ontwikkeld, bleek niet meer binnen de criteria te passen.

Tevens ontving NP3 aanzienlijk minder gemeentelijke subsidie dan in de meerjarenbegroting was opgenomen. Dit had tot gevolg dat de instelling aan de slag moest met minimale bezetting. Men wist het activiteitenpeil van 2012 te evenaren, maar de verdere ontwikkeling zoals voorgenomen in het beleidsplan 2013-2016, vergt meer tijd.

Wel heeft NP3 aan zichtbaarheid en publieksbereik gewonnen met de in 2012 geopende nieuwe locatie NP3.tmp in het Ebbingekwartier, met de vrij toegankelijke tentoonstellingen en andere activiteiten zoals rondleidingen, lezingen en deelname aan (op het terrein georganiseerde) evenementen.

De presentatielocatie aan het Emmamplein kreeg een interactief karakter.

De locatie aan de Hofstraat was een deel van het jaar gesloten voor publiek. Genoodzaakt door de inkomstenderving heeft NP3 zich dit jaar beraden op een nieuwe koers voor de komende drie jaar. Eerder dan gepland verbouwde men het pand aan de Hofstraat tot promotieruimte voor lokale en (inter)nationale kunst(enaars) in de context van Groningen. De ruimte is geschikt gemaakt om nieuwe doelgroepen te ontvangen zoals het bedrijfsleven, de galeriewereld en kunstverzamelaars. NP3 verwacht met deze nieuwe opzet inkomsten te verkrijgen door nieuwe, maar ook bestaande verdienmodellen toe te passen, zoals de ontvangst van een bescheiden percentage uit de verkoop van getoonde werken.

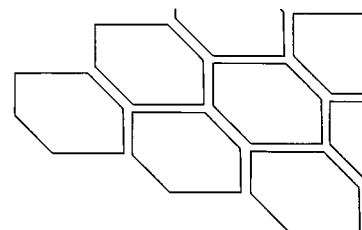
Om de ambities van NP3 te kunnen realiseren, acht de instelling het noodzakelijk dat de directie meer ruimte krijgt om te werken aan ondermeer de ontwikkeling van nieuwe (verdien)modellen. Per 2014 is daarom een deeltijd medewerker aangetrokken die een deel van de uitvoerende taken kan overnemen.

De organisatie heeft bezwaar gemaakt tegen de 10% bezuiniging op de gemeentelijke subsidie 2014 met het argument dat deze bezuiniging directe gevolgen heeft voor de personele bezetting. In de begroting van 2014 voor de gemeente Groningen voert NP3 enkel kosten op voor huisvesting en organisatie. Voor de activiteiten zoekt NP3 financiering op projectbasis, via fondsenwerving, sponsoring en eigen inkomsten.

Samenvattend

In 2013 zag NP3 zich geconfronteerd met aanzienlijk minder inkomsten door het wegvallen van de subsidie van het Mondriaanfonds. Het was een jaar waarin voor de buitenwacht vooral de nieuwe locatie NP3.tmp centraal stond.

NP3 wil zich als organisator bij voorkeur alleen op grote lijnen vastleggen. Dat geeft de gewenste vrijheid maar daarmee loopt de organisatie ook het risico enigszins ongrijpbaar te worden voor publiek en subsidiënten. In 2014 zal NP3 moeten aantonen dat zij met een aangescherpte nieuwe koers de dynamische rol op het gebied van presentatie, talentontwikkeling en productie overtuigend weet voort te zetten. De huidige bij de gemeente ingediende begroting biedt hiervoor geen goede basis, omdat hierin alleen posten voor huisvesting en personeel zijn opgenomen en programmeringskosten ontbreken.

Sign

Positie keten : presentatie, talentontwikkeling, educatie
Discipline : beeldende kunst
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 39.000 / 2013: € 43.000 / 2014: € 38.700

Stand van zaken

De Stichting Sign heeft zich sinds de oprichting in 2004 ontwikkeld tot een interdisciplinair experimenteel podium- en productiehuis voor jonge kunstenaars. Met regelmaat is er werk te zien van jonge, pas afgestudeerde kunstenaars uit heel Nederland. Met deze landelijke oriëntatie is Sign uit op uitwisseling en confrontatie met wat elders in het land op het gebied van de beeldende kunst gebeurt. Sign organiseert per jaar zo'n 20 tentoonstellingen en projecten zowel in eigen huis als op locatie.

De in 2013 uitgevoerde activiteiten komen in aantal en aard overeen met de voornemens in het jaarplan (en conform 2012). Ook de in het jaarplan opgenomen publieksdoelstelling van 9.000 bezoekers werd gerealiseerd.

De meeste activiteiten van Sign zijn gericht op talentontwikkeling van net afgestudeerde multidisciplinaire kunstenaars. De stichting steekt veel energie in cultuureducatieve activiteiten: naast rondleidingen werden in 2013 ook twee educatieprojecten gerealiseerd met Cultuur Educatie Stad en het Praedinius Gymnasium.

De instelling beschikt over een relevant landelijk netwerk en vond in 2013 belangrijke samenwerkingspartners in onder meer Subbacultcha, Academie voor Popcultuur Leeuwarden, het Frank Mohr Instituut, Cultuur Educatie Stad, Academie Minerva, House of Design, Welcome to the Village (podium Asteriks, Leeuwarden) en de Peergroup.

Sign haalde in 2013 de 17% eigen inkomstennorm en genereerde in natura een bijdrage ter waarde van circa € 10.000. De subsidiekorting in 2014 wordt opgevangen door het schrappen van twee hoofdactiviteiten. Per 2015 vervalt de door de gemeente gesubsidieerde baan (een staffunctie) ter waarde van € 20.000. De organisatie geeft aan in dat geval geen kans meer te zien de actieve rol op het gebied van talentontwikkeling te vervullen.

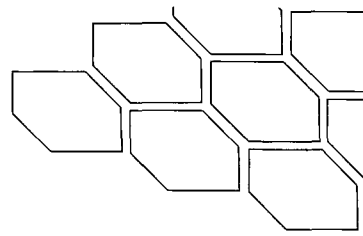
Samenvattend

De Stichting Sign heeft met het realiseren van het jaarplan 2013 naar verwachting bijgedragen aan het beeldende kunstbeleid van de gemeente Groningen. Als podium en productiehuis voor net afgestudeerd talent vervult de stichting een vitale rol in de beeldende kunstsector in de stad.

De aandacht die Sign besteedt aan educatie, is prijzenswaardig maar de kleine organisatie moet er wel voor waken dat dit niet ten koste gaat van de hoofdactiviteiten.

De stichting is erg afhankelijk van subsidies. De 10% korting in 2014 wordt opgevangen door het organiseren van minder hoofdactiviteiten.

Zonder oplossing voor het verdwijnen van de door de gemeente gesubsidieerde baan in 2015 (een staffunctie), belandt Sign naar verwachting in zo'n kritieke situatie dat geen invulling meer kan worden gegeven aan het beleidsplan 2013-2016. Dit zou een ongewenste verschraling teweegbrengen van de toch al kwetsbare beeldende kunstsector in de stad.

Tschumipaviljoen

Positie keten : productie, presentatie
Discipline : beeldende kunst
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 33.000 / 2013: € 33.000 / 2014: € 29.700

Stand van zaken

Het Tschumipaviljoen is in 1990 neergezet op het Hereplein voor de manifestatie *What a wonderful World*. Het glazen gebouw werd ontworpen door de architect Bernard Tschumi. Sinds 1995 wordt het architectonisch bijzondere gebouw beheerd door resp. de Stichting De School en de Stichting Tschumipaviljoen met het doel er kunstenaarsprojecten in te realiseren. De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud.

Met zes hoofdactiviteiten heeft het Tschumipaviljoen het jaarplan 2013 gerealiseerd. Drie hoofdactiviteiten vonden plaats in breder verband, een festival en/of samenwerking. Het samenwerkingsproject *De poort van Groningen* (Week van de Geschiedenis) werd door partner het Groninger Forum geschrapt vanwege een inperking van activiteiten.

De situering van het paviljoen aan een druk plein maakt dat een dagelijkse stroom van ruim 10.000 passanten aan het paviljoen langstrekt. Het doel van de organisatie is om minimaal 10 % van dit publiek met het activiteitenprogramma te bereiken. Een publieksstrategie hiertoe wordt in 2014 ontwikkeld.

De dit jaar aangegane samenwerking met het Centrum Beeldende Kunst, geformaliseerd in het bestuur, en het voornemen een bestuurslid met marketingprofiel aan te trekken, wijzen in de richting van een versterking van de organisatie en de zichtbaarheid van de programmering. De jaarlijkse talentontwikkelingsactiviteit kwam volgens de organisatie dit jaar niet goed uit de verf. Hiervoor in de plaats wordt in 2014 met het CBK en Academie Minerva de eerste editie gerealiseerd van een masterclassproject in het kader van het CBK programma Kunst op Maat. Voor de tweede helft van de cultuurnotaperiode voorziet de instelling zelf geen grote wijzigingen. De gemeente garandeert de gesubsidieerde baan tot en met 2016.

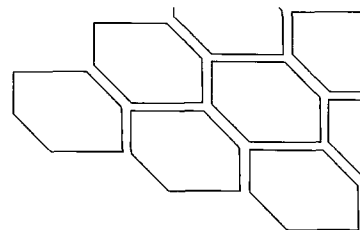
Samenvattend

Het Tschumipaviljoen is een bijzonder architectonisch podium met veel potentie.

Het aantal voor 2013 voorgenomen projecten is gerealiseerd. De geïntensiverde samenwerking met het CBK lijkt de organisatie te versterken.

In aansluiting op het advies in het kader van de cultuurnota 2013-2016 benadrukt de Kunstraad het belang van de ontwikkeling van een effectieve marketing- en publieksstrategie.

Naast de exploitatiesubsidie werft het Tschumipaviljoen projectgelden voor de activiteiten, waarbij de organisatie zwaar leunt op het activiteitenbudget van de Kunstraad. Dit maakt de output van de organisatie kwetsbaar voor kortingen op gemeentelijke subsidies.

WALL HOUSE #2

Positie keten : productie, presentatie
Discipline : beeldende kunst
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 20.000 / 2013: € 30.000 / 2014: € 27.000

Stand van zaken

Het Wall House, in 1973 als concept ontworpen door de invloedrijke architect John Hejduk, werd in 2001 gebouwd aan de Hoornse Plas. Het ontwerp maakt deel uit van het curriculum van architectuuropleidingen in binnen- en buitenland. Na de opening nam op verzoek van de gemeente de Stichting Wall House #2 het beheer van het gebouw op zich. Om het onderhoud van het pand zeker te stellen, kreeg de gemeente het pand in 2011 weer in eigendom. De stichting richt zich nu exclusief op de exploitatie van het bijzondere gebouw waarin vooral residenties van kunstenaars plaatsvinden.

In 2013 heeft de Stichting Wall House twee van de drie geplande residenties gerealiseerd en vervangende activiteiten georganiseerd voor de derde residentie, die nu in 2014 plaatsvindt. Het Wall House ontving dit jaar ruim 2.000 bezoekers, met inbegrip van 142 actieve deelnemers. Onder het Wall Housepubliek bevonden zich vakstudenten uit binnen- en buitenland en de netwerkdiners brachten Groninger ondernemers uit uiteenlopende sectoren naar het Wall House. In 2013 werkten drie talenten een langere werkperiode in het Wall House. Naast jong talent is er ook plaats voor gevorderde talenten die een nieuwe ontwikkeling of verandering in hun werk nastreven.

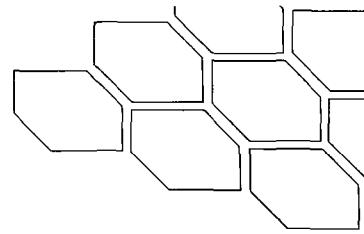
Dit jaar kreeg Vasermane na haar werkperiode in het Wall House een beurs van het Mondriaanfonds - het fonds presenteerde haar tevens op Art Rotterdam - en verwierf haar eerste buitenlandse tentoonstelling om de films te tonen die ze in Groningen schoot. Het theaterproject *Kleefval* dat de kunstenaars Wiersma en Canters tijdens hun huidige residentie in het Wall House maken, is door Noorderzon opgenomen in de festivalprogrammering van 2014.

Afgelopen jaar heeft de stichting geëxperimenteerd met het op commerciële basis organiseren van brainstormsessies en netwerkdiners, de laatste in samenwerking met het adviesbureau Ansergroep. Uit de schriftelijke rapportage door de Stichting Wall House kan worden geconcludeerd dat de kleine organisatie nog geen kans zag de gewenste alliantie met het Groninger Museum vorm te geven.

De Stichting Wall House #2 heeft de in 2013 uitgevoerde activiteiten uit eigen middelen betaald. Er zijn daardoor grote wijzigingen ontstaan ten opzichte van de ingediende begroting. De directeur heeft alle werkzaamheden op vrijwillige basis verricht. Er werd geen vrijwilligersvergoeding uitgekeerd. Om het Wall House ruimere openingstijden te geven en financieel een steviger basis te geven gaat een op *no cure no pay* basis aangetrokken fondsenwerver kantoor houden in het Wall House.

Samenvattend

Het Wall House heeft het jaarplan 2013 nagenoeg gerealiseerd, met enkele wijzigingen en aanvullende activiteiten. Dit ging niet vanzelf. De voor de financiering van de activiteiten benodigde fondsen zijn onvoldoende verkregen. Alle activiteiten zijn betaald door de stichting en de directeur heeft alle werkzaamheden op vrijwillige basis gedaan. Op basis van de door de stichting aangeleverde informatie en in het verlengde van het Kunstraadadvies in aanloop naar de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016 concludeert de Kunstraad dat het Wall House - met behoud van netwerk en inhoudelijke expertise - zo snel mogelijk als onderdeel van het Groninger Museum zou moeten gaan functioneren. Hiermee verkrijgt de organisatie het benodigde zakelijk fundament en de publieke zichtbaarheid die het verdient en nodig heeft om de komende jaren invulling te geven aan het beleidsplan 2013-2016.

HET POËZIEPALEIS

Positie keten : productie, presentatie, educatie
Discipline : letteren
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 24.000 / 2013: € 30.000 + € 10.000 / 2014: € 27.000 +
€ 10.000

Stand van zaken

Het Poëziepaleis wil zoveel mogelijk kinderen en jongeren in Nederland met poëzie in aanraking brengen, docenten daartoe handvatten aanreiken en schrijftalent begeleiden. Kernactiviteit van de stichting is het organiseren van twee landelijke dichtwedstrijden, één voor jongeren en één voor kinderen, met daaraan gekoppeld de publicatie van dichtbundels met winnaars en - tot 2013 - de organisatie van finaledagen in De Oosterpoort. Verder organiseert het Poëziepaleis onder meer de jaarlijkse verkiezing van de Kinderdichter in de stad Groningen en de organisatie van Dichter bij 4 mei. In de huidige cultuurnotaperiode ontvangt het Poëziepaleis naast de gemeentelijke bijdrage een maximale bijdrage uit het Letterenfonds van € 77.000 (2012: BIS-subsidie ad € 153.500).

Het Poëziepaleis heeft de voor 2013 geplande activiteiten weten te realiseren. Dit jaar is de organisatie van de Kinderdichter, waarvoor het Poëziepaleis een geormerkt bedrag ontvangt van de gemeente, bestendigd. Enkele andere gemeenten hebben belangstelling voor het concept getoond. Voorts werden activiteiten ontplooid gericht op versteviging van de hoofdactiviteiten en het landelijke netwerk.

De derving van inkomsten (waaronder halvering van de Rijksbijdrage) is deels opgevangen door te bezuinigen op personeel; men werkt veel met vrijwilligers en stagiaires, de continuïteit is daardoor een aandachtspunt.

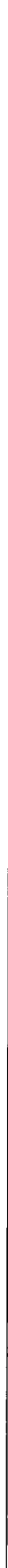
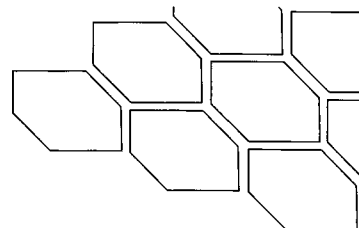
Daarnaast zocht de organisatie een alternatief voor de finaledagen in De Oosterpoort en werd bezuinigd op de mailings ten behoeve van de twee dichtwedstrijden. Voor deze mailings is inmiddels een bijdrage verkregen van de Turing Foundation. Naar verwachting zal de in 2013 genoteerde daling van het aantal deelnemers zich met de hervatting van de mailings in 2014 herstellen. Het streven op termijn is 10% groei van het bereik.

Bijna alle activiteiten van het Poëziepaleis zijn gericht op talentontwikkeling. De winnaars van de dichtwedstrijden en verkiezingen krijgen coaching, kansen om op te treden en media-aandacht. Met de landelijk georiënteerde activiteiten en optredens geniet het Poëziepaleis nationale bekendheid in de letterensector en het onderwijs en er wordt samengewerkt met een gevarieerde reeks instellingen. De mogelijkheden tot vergaande samenwerking met SLAG zijn onderzocht. De doelstellingen van de beide organisaties blijken zo verschillend dat voor de instellingen een structurele samenwerking niet meteen voor de hand ligt. Het Poëziepaleis richt zich op kinderen en opereert landelijk terwijl Stichting Literaire Activiteiten Groningen zich richt op Groningen en omstreken met het accent op volwassenen. Omdat beide organisaties al een minimale omvang hebben, levert het samenvoegen van de back office nauwelijks iets op. Wel is er incidentele samenwerking; zo treden de winnaars van de dichtwedstrijd Doe Maar Dicht Maar op in de Prinsentuin.

Voor de komende drie jaren voorziet het Poëziepaleis geen grote wijzigingen in het functioneren. Het aantal activiteiten wordt naar verwachting hooguit iets aangepast naar meer of minder extra inkomsten. De organisatie denkt grotendeels afhankelijk te blijven van subsidies. Scholen zijn de belangrijkste afnemers van het Poëziepaleis en deze hebben doorgaans weinig geld voor cultuur.

Samenvattend

Het Poëziepaleis is er met succes in geslaagd het jaarplan 2013 te realiseren. Vooralsnog heeft het Poëziepaleis geen onoverkomelijke financiële problemen. Men zet de tering naar de nering, richt zich op de *core business* en er zijn geen schulden. Als punt van zorg noteert de Kunstraad dat het Poëziepaleis erg afhankelijk is van subsidies terwijl de mogelijkheden om eigen inkomsten te genereren beperkt zijn.

STADSDICHTER

Positie keten : presentatie, talentontwikkeling, educatie
Discipline : letteren
Gemeentelijke subsidie : € 10.000 voor 2013 en 2014

Stand van zaken

De gemeente Groningen heeft als letterenstad een stadsdichter om poëzie onder de aandacht te brengen. De stadsdichter heeft een verbindende functie binnen de literaire wereld in de stad en schrijft gedichten voor verschillende gelegenheden. De dichter levert per jaar minimaal zes gedichten en ontplooit allerlei eigen initiatieven.

Joost Oomen is in 2013 en 2014 stadsdichter. Zijn voorgangers waren Bart F.M. Droog, Ronald Ohlsen, Rense Sinkgraven, Anneke Claus en Stefan Nieuwenhuis.

De stadsdichter publiceerde in 2013 acht gedichten over de stad, die geplaatst werden in de Gezinsbode. Verder gaf hij workshops en trad hij regelmatig op in en buiten Groningen (bijvoorbeeld tijdens de Nacht van Kunst en Wetenschap en Crossing Border). Met Stichting Beeldlijn werkt de stadsdichter aan een documentaire.

Naast eigen activiteiten bood de stadsdichter een podium aan jonge schrijvers onder de naam *Kantoorpoëzie*. Dit vond plaats op diverse plekken in de stad (cafés, Vera, Grand Theatre) vaak in combinatie met muziek. De stadsdichter wilde met deze activiteiten de poëzie uit zijn isolement halen en meer bezoekers trekken.

De stadsdichter geeft ook ruimte aan jonge Groninger dichters door ze een podium te bieden in de stad en talenten ook buiten de stad te programmeren op andere podia, zowel binnen de provincie Groningen als daarbuiten.

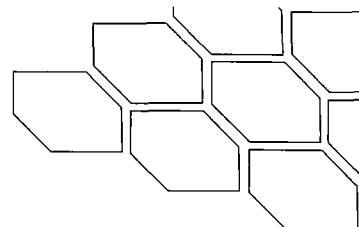
De stadsdichter werkt actief samen met instellingen binnen de letterensector (Biblionet, Stichting Literaire Activiteiten Groningen) en met instellingen uit andere sectoren (Vera, Grand Theatre, Peter de Grote Festival). De formule van *Kantoorpoëzie* wordt positief beoordeeld waardoor het ook literaire initiatieven van buiten aantrekt om naar Groningen te komen (zoals het festival *Wintertuin* in Nijmegen).

De gemeentelijke bijdrage is voldoende om de eigen activiteiten uit te voeren. De stadsdichter heeft nog steeds geen gemeentelijke visitekaartje. Dit is een gemis omdat het kaartje een formele status geeft en daarmee sneller deuren opent.

Naast optredens is het volgens de stadsdichter voor jonge dichters belangrijk om te publiceren. Niet digitaal maar gezamenlijk in een papieren blad met aandacht voor de vormgeving.

Samenvattend

Het fenomeen van de stadsdichter werkt goed om dichters actief te laten schrijven voor en over Groningen. De combinatie van zelf gedichten schrijven en publieksactiviteiten organiseren werkt goed. De wisseling van de dichters maakt een persoonlijke invulling mogelijk en zorgt daarmee voor extra dynamiek.

STICHTING LITERAIRE ACTIVITEITEN GRONINGEN

Positie keten : presentatie, educatie, productie
Discipline : letteren
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 16.200 + doelsubsidie € 20.000 / 2013: € 36.000 /
2014: € 32.400

Stand van zaken

De Stichting Literaire Activiteiten Groningen (SLAG) werd in 2009 op verzoek van de gemeente opgericht met als doel meer eenheid te brengen in het stedelijk letterenbeleid. Daartoe werden drie bestaande initiatieven waaronder de poëziefestivals *Dichters in de Prinsentuin* en de Poëziemarathon bestuurlijk in één stichting samengebracht. Drie redactieraden, een voor elke activiteit, realiseren onder leiding van een coördinator de programmering van de twee genoemde poëziefestivals en van het nieuwe prozafestival *Het Grote Gebeuren*. Daarnaast beheert SLAG de literaire website van Groningen. Biblionet ondersteunt SLAG door de financiële administratie van de stichting uit te voeren.

SLAG heeft de organisatie van de drie hoofdactiviteiten en de website gerealiseerd in overeenstemming met het jaarplan 2013. Met de drie evenementen trok SLAG 3.430 bezoekers (580 bezoekers meer dan in 2012); de Poëziemarathon wist het aantal bezoekers te verdrievoudigen (van 250 in 2012 naar 900 in 2013). Het festival *Dichters in de Prinsentuin* heeft een landelijk bereik met een (inter) nationale programmering. Het prozafestival *Het Grote Gebeuren* blijft hierbij ver achter, maar SLAG verwacht dat met het in 2013 in de praktijk gebrachte format van een eendaags evenement op één locatie - de Bibliotheek Groningen - de vorm is gevonden waarmee publieksgroei kan worden gerealiseerd. In 2015 moet *Het Grote Gebeuren* 1.500 bezoekers trekken. De literaire website met de literaire agenda wordt door een toenemend aantal bezoekers geraadpleegd, ook door jongere bezoekers (studenten).

De entreegelden van de evenementen zijn relatief laag, maar de stichting genereert een behoorlijk aandeel aan fondsen en sponsoring in natura. *Dichters in de Prinsentuin* is gratis toegankelijk maar verkrijgt wel horeca-inkomsten. Onderzocht wordt of op onderdelen van dit festival toch entree kan worden geheven.

Talentontwikkeling is een speerpunt. Met artistieke productieopdrachten wil SLAG jong talent uitdagen zichzelf te overtreffen en verbanden met andere kunstvormen te leggen. Via contacten met festivalprogrammeurs in het land werkt SLAG aan de 'export' van Gronings literair talent. In 2013 hadden 9 hoofdactiviteiten plus alle nevenactiviteiten betrekking op talentontwikkeling. Belangrijke samenwerkingen in 2013 kwamen tot stand met de Bibliotheek Groningen, het Peter de Grote Festival, de Stadsdichter, de Stichting Poëziepaleis en het Literair Dispuut Flanor (RUG). Op verzoek van de gemeente Groningen biedt SLAG iedere twee jaar organisatorische ondersteuning bij de verkiezing van de stadsdichter. De bekendmaking van de nieuwe stadsdichter vindt altijd plaats tijdens de *Poëziemarathon* in het Grand Theatre.

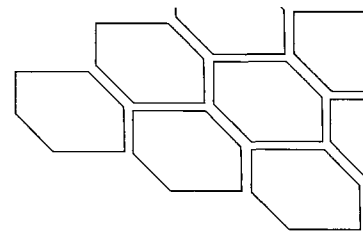
Een fusie met het Poëziepaleis, waarvan eerder sprake was, vindt men op korte termijn niet wenselijk. Wel hebben de besturen onlangs besloten een samenwerkingsnotitie op te stellen. De organisatie is versterkt met de aanstelling van een zakelijk coördinator die de back office vormt voor de drie evenementen. Er wordt gewerkt aan de implementatie van de *code cultural governance*, met onder andere de invoering van een bestuursreglement en een rooster van aftreden.

De stichting verwacht geen onoverkomelijke financiële problemen en denkt het beleid zonder grote wijzigingen te kunnen vervolgen. Wel is een aantal zaken, zoals de ontwikkeling van een educatieplan en het initiëren van nieuwe initiatieven, vooruit geschoven.

Samenvattend

SLAG heeft het afgelopen jaar een positieve ontwikkeling doorgemaakt met de organisatie van de *Poëziemarathon* en *Dichters in de Prinsentuin* en de literaire website, die een stijgend aantal bezoekers trokken.

De organisatie is versterkt met een zakelijk coördinator en de bestuurlijke organisatie wordt in lijn gebracht met de *code cultural governance*. De stichting zoekt actief naar samenwerkingspartners en weet deze te vinden. Men is zich ervan bewust dat aan het prozafestival nog flink getrokken moet worden, evenals aan de ontwikkeling van een educatieplan. SLAG probeert het aandeel

inkomsten uit entreegelden de komende jaren nog iets te verhogen en vertrouwt erop ook de komende jaren voldoende fondsen te kunnen verwerven.
De Kunstraad verwacht dat SLAG ook de komende jaren in staat is om het voorgenomen beleid uit te voeren.

VAN DER LEEUW-LEZING

Positie keten : presentatie
Discipline : letteren
Gemeentelijke subsidie : 2012 € 6.050 / 2013: € 6.000 / 2014: € 6.000

Stand van zaken

De vanaf 1983 jaarlijks in de Martinikerk gehouden Van der Leeuw-lezing vindt zijn evenknie in de eveneens jaarlijkse Huizinga-lezing in Leiden. De lezing werd ingesteld door de gemeente en provincie Groningen, de Rijksuniversiteit Groningen en de Volkskrant. De thematiek van de lezing is maatschappelijk georiënteerd en wordt mede ingegeven door de actualiteit. Onder eerdere sprekers bevonden zich Hans Magnus Enzensberger, Carlos Fuentes en Joshua Foer. De lezing trekt jaarlijks 1.200 bezoekers, de maximale capaciteit van de Martinikerk. Meer dan de helft van de bezoekers komt van buiten de stad Groningen. De toegang is gratis.

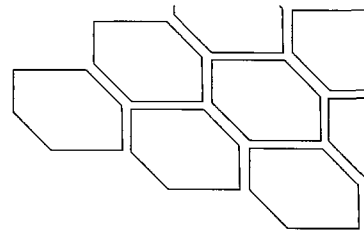
Conform eerdere jaren heeft de Van der Leeuw-lezing plaatsgevonden in een uitverkochte Martinikerk. Het publiek is voor 40% afkomstig uit Noord Nederland, het overige deel is afkomstig uit de rest van Nederland. De lezing werd zoals gebruikelijk aangekondigd in de Volkskrant met een interview met spreker Guy Verhofstadt. Nadien verscheen ook de tekst van de lezing in de Volkskrant. Entree wordt niet geheven: de lezing wordt bezocht door veel studenten en de organisatie wil geen drempel opwerpen, daarbij is het de vraag of de inkomsten opwegen tegen de administratiekosten. De lezing wordt gefinancierd door vijf partners: de gemeente en de provincie Groningen, de RUG, de Volkskrant en, sinds twee jaar, de Hanzehogeschool Groningen. De Martinikerk draagt als partner bij door de kerk tegen een gereduceerd tarief beschikbaar te stellen. De organisatie heeft het voornemen het aantal betalende partners uit te breiden. De circa 100 donateurs zorgen voor aanvullende inkomsten.

De Kunstraad gaf eerder aan dat de Van der Leeuw-lezing waardevol is maar niet past binnen de criteria van het cultuurbudget. Daarom loopt de subsidie vanuit OCSW met ingang van 2015 af. De organisatie heeft hier begrip voor maar verzoekt de gemeente om - met het oog op een eenvoudige verantwoording - de subsidiëring onder te brengen bij één afdeling c.q. budget.

Samenvattend

Conform de verwachting heeft de Van der Leeuw-lezing ook in 2013 een volle Martinikerk getrokken.

Financieel komt de organisatie altijd precies uit. Op de bijdrage van € 6.000 zal de gemeente naar verwachting in 2014 geen korting heffen. Eventuele subsidiederving zou de organisatie willen opvangen door uitbreiding van betalende partners en van het donateurbestand. De Kunstraad adviseert de gemeente de Van der Leeuw lezing snel duidelijkheid te geven over de ondersteuning na 2014.

OORLOGS- EN VERZETSCENTRUM GRONINGEN

Positie keten : productie, educatie, presentatie
Discipline : erfgoed
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 37.000 / 2013: € 37.000 / 2014: € 33.300

Stand van zaken

De Stichting Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen (OVCG) is geen museum maar een documentatie- en informatiecentrum, gehuisvest in het pand van de Groninger Archieven. De stichting verzamelt en beheert het archief van de stad en de provincie Groningen uit de periode van de Duitse bezetting en de periode van wederopbouw tot 1950. De instelling bedient particulieren, onderzoekers, media, onderwijs, regionale, landelijke en internationale instellingen.

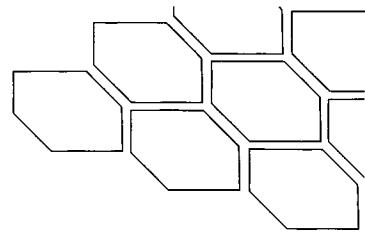
Met de organisatie van nagenoeg alle voorgenomen activiteiten heeft het OVCG het jaarplan 2013 gerealiseerd. Zo is de documentaireserie *Bevrijders van Groningen* geproduceerd, is een tweede publicatie verschenen naar aanleiding van het Scholtenhuisonderzoek en vonden twee educatieprojecten plaats in samenwerking met de Groninger Archieven, Cultuureducatie Stad, GAVA, Kunststation C en Stichting Vier 5 Mei.

Het aantal activiteiten en het bereik komen overeen met voorgaande jaren (3.000 bezoekers en participanten). Het publieksbereik van de organisatie is echter groter door de uitzending en online beschikbaarheid van eigen geproduceerde documentaires op RTV Noord (ruim 90.000 kijkers). Naast regionale publiciteit wist het OVCG in 2013 ook de aandacht te trekken van landelijke (vak) pers en tv. Het OVCG beschikt over een relevant regionaal en (inter)nationaal netwerk. Er wordt naar tevredenheid samengewerkt met de Groninger Archieven.

Het OVCG is voor het grootste deel van de exploitatie afhankelijk van de gemeentelijke subsidie. De korting van 10% op deze bijdrage heeft daarom direct gevolgen. De mogelijkheden tot kostenbesparingen zijn beperkt. De stichting is in overleg met de provincie Groningen om te bezien of die bereid is nog wat extra bij te dragen. Voor de bekostiging van projecten weet het centrum ongeveer € 80.000 aan additionele middelen te verwerven. De stichting verwacht het in de lopende cultuurnotaperiode allemaal net te redden, daarna moet de situatie opnieuw worden bekeken.

Samenvattend

De Stichting Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen heeft het jaarplan 2013 gerealiseerd. Wat de basiskosten betreft is de instelling geheel afhankelijk van de gemeente en de provincie Groningen. De gemeentelijke korting van 10% is daarom meteen merkbaar. De mogelijkheden tot kostenbesparingen zijn beperkt. Naar verwachting zal de stichting - hoewel op een smalle financiële basis - toch in staat zijn het beleidsplan 2013-2016 te kunnen realiseren.

BEELDIJN

Positie keten : presentatie, educatie, productie
 Discipline : erfgoed
 Gemeentelijke subsidie : 2012: € 17.000 / 2013: € 17.000 / 2014: € 15.300

Stand van zaken

Stichting Beeldlijn legt zich al ruim 25 jaar toe op het maken van audiovisuele producties over het culturele, sociale, economische en politieke leven in Noord-Nederland en de vertoning daarvan aan een breed publiek. Beeldlijn genereert zelf de benodigde productiegelden maar vraagt structurele subsidie voor het waarborgen van de continuïteit door een coördinator te kunnen aanstellen.

Met het uitbrengen van drie documentaires in 2013 realiseerde Beeldlijn de in het jaarplan geformuleerde hoofdactiviteiten en bleef het prestatieniveau van 2012 gehandhaafd.

Door vertoning via lokale, regionale en landelijke televisiekanalen en de samenwerking met televisieplatforms op internet behaalde Beeldlijn in 2013 een aanzienlijk bereik met oude en nieuwe artistieke kwaliteitsdocumentaires over Groninger thema's.

Belangrijk is de samenwerking die Beeldlijn aanging met Bijlage TV, een tv-zender op internet die inmiddels voor 5 jaar een uitzendlicentie heeft gekregen. Beeldlijn verzorgt de Noordelijke tak van dit station, *Noorderdiepte*. De zender is nog volop in ontwikkeling. Een eerste app is goedgekeurd door Samsung. Op een ander internetplatform, EU1.tv, zijn op dit moment acht documentaires van Beeldlijn te zien. De toekomst ligt bij internet en Beeldlijn verlegt de activiteiten naar dit medium en het ontwikkelen van verdienmodellen.

Beeldlijn wil een bijdrage leveren aan een klimaat waarin jonge makers kunnen gedijen. Bij de productie van documentaires maakt Beeldlijn zoveel mogelijk gebruik van het aanwezige lokale talent. Recente voorbeelden zijn samenwerkingen met Saskia Jeulink, Alex Pitstra en Renée Luth. Wat cultuureducatie betreft is in samenwerking met het Centrum Beeldende Kunst Groningen een lesprogramma ontwikkeld bij de documentaire *Jan Steen beeldbouwer* en vond projectmatige samenwerking plaats met het instituut voor Communicatie en Media van de Hanzehogeschool Groningen.

Beeldlijn heeft een aparte Stichting Beeldlijn Verkoop, die onder meer zorg draagt voor de verkoop van de dvd's. Deze inkomsten worden deels weer geïnvesteerd in nieuwe documentaires. Hoe de geldstromen tussen beide stichtingen lopen is niet altijd duidelijk zichtbaar.

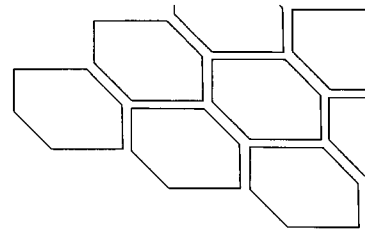
Beeldlijn geeft aan dat er niet alleen door de gemeente Groningen financieel wordt gekort maar dat ook de fondsenwerving moeizamer verloopt dan een aantal jaren geleden. Op het Mediafonds kan alleen een beroep worden gedaan via de omroepen. Bij de regionale omroepen is steeds minder ruimte voor cultuur. Omrop Fryslân, RTV Drenthe en OOG TV bieden nog wel enige ruimte. Ook ziet Beeldlijn kansen bij de landelijke omroepen.

Voor 2014 en 2015 voorziet Beeldlijn geen grote wijzigingen in het aantal activiteiten en de organisatie. In 2015 worden de premières verwacht van documentaires over schrijvers Nanne Tepper, H.N. Werkman en Albert Waalkens.

Samenvattend

Met de productie van documentaires en de landelijke vertoning leverde Beeldlijn conform de verwachting ook in 2013 een waardevolle bijdrage aan de erfgoedketen en het stimuleren van een infrastructuur voor de artistieke documentaire in de Noordelijke provincies, met aandacht voor lokaal talent.

Beeldlijn weet de bedreigingen van de crisis om te buigen naar kansen. Internet speelt daarbij een belangrijke rol. Er worden zinvolle samenwerkingsverbanden aangegaan, niet alleen in het Noorden maar ook landelijk. De indruk bestaat dat Beeldlijn de resterende cultuurnotaperiode zonder financiële problemen de reguliere activiteiten zal kunnen ontwikkelen. Aandachtspunt daarbij is de transparantie van de geldstromen tussen de Stichting Beeldlijn en de Stichting Beeldlijn Verkoop.

STICHTING VIER 5 MEI / BEVRIJDINGSFESTIVAL

Positie keten : presentatie, educatie
Discipline : volksfeesten, overig
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 53.000 cultuur / 2013: € 45.000 cultuur + € 27.000 volksfeesten / 2014: € 45.000 cultuur + € 27.000 volksfeesten

Stand van zaken

De Stichting Vier 5 mei kreeg in 1991 de taak om de inwoners van de provincie Groningen meer te betrekken bij het gedachtegoed van 5 mei. Het Nationaal Comité 4 & 5 mei is partner en medesubsidiënt van de stichting. De Stichting Vier 5 mei geeft invulling aan haar taak door het organiseren van het jaarlijkse Bevrijdingsfestival op 5 mei in het Stadspark in Groningen. Voor de programmering richt de organisatie zich in aansluiting op Eurosonic/Noorderslag op Europese kwaliteitsbands. Het publiek is grotendeels afkomstig uit de regio, 20% komt uit andere delen van Nederland.

Met de realisatie van het door circa 80.000 mensen bezochte Bevrijdingsfestival Groningen 2013 met muziekovertredens, de organisatie van debatten op scholen en een educatief project in Marum behaalde de Stichting Vier 5 mei de doelstellingen in het jaarplan 2013.

In 2013 was de publieksopkomst lager dan andere jaren (2013: 80.000 / 2012: 100.000 bezoekers / 2011: 85.000). De organisatie verklaart dit door het ontbreken van een grote buitenlandse act, waarvoor wel budget beschikbaar was maar die niet gevonden kon worden.

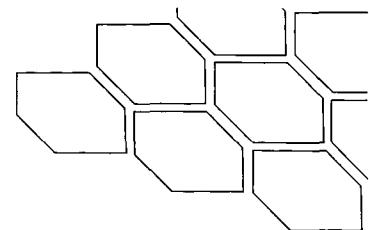
De financiële situatie is stabiel. De korting van 10% ervaart de organisatie dan ook niet als een probleem. Het eigen vermogen is gezond. Er wordt 79% aan eigen inkomsten gegenereerd op de festivaldag zelf (inkomsten uit horeca). Kwetsbaar punt blijft de afhankelijkheid van weersomstandigheden. Een hoofdsponsor wordt bewust niet aangetrokken, omdat 5 mei naar de mening van de organisatie 'van iedereen is' en dus niet geclaimd kan worden door een sponsor. De stichting ontvangt in 2014 voor het laatst een bijdrage uit het cultuurbudget. In het advies over de cultuurnota 2013-2016 heeft de Kunstraad geadviseerd om het Bevrijdingsfestival in zijn geheel elders in de gemeentebegroting onder te brengen; bij het festival is kunst in de eerste plaats een middel en geen doel. De stichting is het hiermee eens. Momenteel is echter niet helder uit welk gemeentelijk budget het Bevrijdingsfestival vanaf 2015 zal worden gesubsidieerd.

Samenvattend

De financiële situatie van Stichting Vier 5 mei is goed: elk jaar kan er eigen vermogen worden bijgeschreven. Het festival realiseert een hoog percentage eigen inkomsten uit horeca.

Enige punt van zorg is het ontbreken van afspraken over gemeentelijke financiering vanaf 2015.

De organisatie verwacht dat de continuïteit van het festival binnen de gemeente niet ter discussie staat, maar subsidiëring vanaf 2015 is momenteel niet geborgd.

MARTINI BEIAARD

Positie keten : presentatie
Discipline : erfgoed
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 8.000 / 2013: € 5.000 + € 2.500 / 2014: € 5.000 + € 2.500

Stand van zaken

De Groningse Martinitoren heeft sinds de 16e eeuw een beiaard. De klokken van de Hemony beiaard werden gegoten in 1664 en voor het laatst gerestaureerd in 1985. Het carillon wordt bespeeld door twee stadsbeiaardiers. De Stichting Martini Beiaard Groningen is verantwoordelijk voor de muzikale exploitatie en bijzondere bespelingen van de beiaard.

In 2013 organiseerde de Stichting Martini Beiaard conform het jaarplan extra beiaardbespelingen op bijzondere dagen, zomerconcerten en koopavonden, een presentatie tijdens de Open Monumentendag in de Martinikerk en werd een 7e beiaardboek gerealiseerd met de tijdens het beiaardconcours 2012 gespeelde werken. De voor 2013 voorgenomen aandacht voor Russische beiaardmuziek en de compositieopdracht kregen geen uitwerking.

Een nieuwe website is online gegaan en het bestuur heeft voor 2014, het jubileumjaar, een aantal plannen om extra zichtbaarheid te genereren onder andere in samenwerking met de VVV. In 2014 plaatst de stichting een democarillon in de Martinitoren, waarop het publiek zelf kan spelen zonder speciale begeleiding, dit in navolging van de Utrechtse Domtoren waar het democarillon een groot succes is.

Ter oriëntatie op continuïteit en vernieuwing in de toekomst, waartoe de gemeente opdracht gaf in navolging van het cultuurnota advies van de Kunstraad, is een bezoek gebracht aan de Utrechtse Klokkenspelvereniging en hebben twee gesprekken met OCSW plaatsgevonden. De gesprekken met de gemeente hebben tot teleurstelling van de Martini Beiaard weinig opgeleverd.

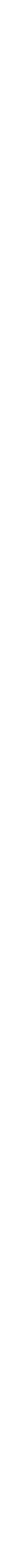
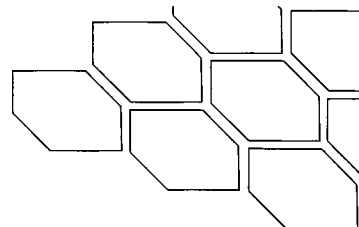
Een geschikte partner om samen mee op te trekken is nog niet gevonden. In haar activiteiten en planvorming stuit de stichting nogal eens op het terughoudende 'luidbeleid' van de dienst RO/EZ die beducht is voor geluidsoverlast.

Omdat de Martini Beiaard in 2014 niet wordt gekort op de gemeentelijke subsidie, verwacht de stichting de geplande activiteiten te kunnen realiseren. De eigen reserves zijn na aanschaf van het democarillon nagenoeg uitgeput. In de jaren 2015 en 2016 valt de incidentele subsidie voor visieontwikkeling van € 2.500 weg. Dit zal worden opgevangen door het aantal extra bespelingen terug te brengen van 14 naar 10 en door - zo is het voornemen - de beiaardiers vanaf 2015 zelf hun sociale lasten te laten betalen. Daarnaast wil men de inkomsten verhogen door de werving van meer vrienden.

Samenvattend

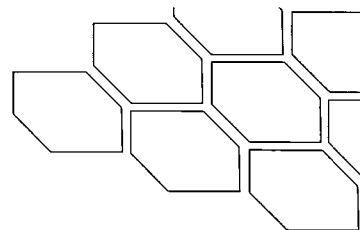
In 2013 heeft de Stichting Martini Beiaard de geplande activiteiten nagenoeg gerealiseerd. Omdat het subsidieniveau in 2014 vergelijkbaar is, zijn dat jaar geen problemen te verwachten. In de twee daaropvolgende jaren valt de incidentele subsidie weg. De reserves zijn uitgeput en er zal bezuinigd moeten worden op het activiteitenprogramma en de sociale lasten van de beiaardiers. De indruk is dat het bestuur het maximale uit een klein budget weet te halen. Men is nagenoeg volledig aangewezen op subsidies omdat er weinig of geen mogelijkheden zijn om inkomsten van het publiek te genereren.

Aandachtspunt in dit verband is het gesignaleerde spanningsveld tussen enerzijds de wens vanuit de gemeente om aansprekende en bijzondere activiteiten te ontwikkelen en inkomsten te genereren en anderzijds het terughoudende 'luidbeleid' vanuit de dienst RO/EZ. Dit bemoeilijkt het werk van de stichting. Wellicht dat hierover tussen beide diensten afspraken kunnen worden gemaakt.

5. EVALUATIE EN INHOUDELIJKE VOORTGANGS- RAPPORTAGE FOCUSINSTELLINGEN

In dit deel van het rapport zijn de bevindingen te lezen van de evaluatie van de focusinstellingen inclusief de inhoudelijke voortgangsrapportage. Naast een inventarisatie van uitgevoerde activiteiten, bezoekersaantallen en een actueel beeld van de financiële situatie, wordt hierbij gerapporteerd over de door de gemeente benoemde aandachtspunten professionaliteit, cultureel ondernemerschap, samenwerking/synergie, educatie en cultural governance.

GRAND THEATRE

Positie keten : presentatie, productie, talentontwikkeling, beperkt educatie
 Discipline : podiumkunsten
 Gemeentelijke subsidie : 2012: € 501.000 / 2013: € 479.000 + € 225.000 / 2014: € 668.000

Algemeen

Het Grand Theatre is een podium en productiehuis aan de Grote Markt in Groningen. Het theater heeft een programmering van actuele en avontuurlijke dans, theater en muziek. Daarnaast is het een podium voor Groningse gezelschappen en festivals. Als productiehuis opereert het Grand binnen een landelijk (ook stedelijk) en internationaal netwerk van vernieuwend en kleinschalig theateraanbod. Het Rijk beëindigde per 2013 de landelijke subsidiëring van productiehuisen. Dit betekende voor het Grand Theatre een verlies van acht ton Rijkssubsidie. De Kunstraad adviseerde in het kader van de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016 de productiefunctie van het Grand Theatre niet langer te subsidiëren, omdat het een investering betrof die door het wegvalen van de Rijkssubsidie een onevenredig grote belasting zou leggen op het gemeentelijke cultuurbudget. Het college besloot prioriteit te geven aan de presentatiefunctie en daarnaast een bescheiden productiefunctie overeind te houden.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

Beleidsdoel voor 2013 was het programmeren van 170 voorstellingen en concerten. Het Grand Theatre heeft in 2013 172 voorstellingen en concerten uitgevoerd, waaronder 87 voorstellingen en concerten (38 theater- en dansvoorstellingen, 22 jeugdvoorstellingen, 17 muziekprogramma's en 10 stadsprogramma's). De organisatie heeft deelgenomen aan 11 festivals. Daarnaast zijn er jonge theatermakers begeleid. Nevenactiviteiten hadden betrekking op culturele en commerciële verhuur en dienstverlening aan podiumkunstgezelschappen. Door de directiewisseling begin 2013 is de uitvoering van enkele activiteiten vertraagd en verplaatst naar 2014 (internationaal blok in januari, Jonge Harten Voorjaar, curatorblokken, festival Het Hoge Noorden).

Sinds 2013 herbergt de benedenzaal van het theater een nieuwe tribune die de capaciteit heeft vergroot (230 zitplaatsen in brede opstelling). Het Grand Theatre trok 24.003 bezoekers, waarvan circa 85% afkomstig was uit de stad. Met tournees van de eigen producties in binnen- en buitenland zijn 19.431 bezoekers bereikt. Er is in 2012 en 2013 door het Grand Theatre geen onderzoek gedaan naar de waardering van het aanbod, in 2014 gebeurt dit wel weer. Het Grand Theatre neemt deel aan benchmarkonderzoek van de Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten en het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Talentontwikkeling en educatie

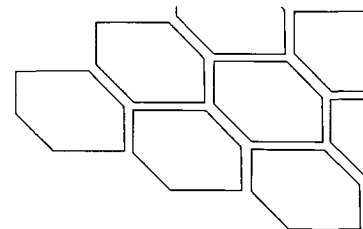
Het Grand Theatre wil kunstenaars en kunstproductie faciliteren en toptalent begeleiden. Samen met de makers verwerft het Grand Theatre hiertoe additionele gelden. Jonge makers kunnen bij het Grand Theatre faciliteiten, tijd en begeleiding geboden krijgen om hun ontwikkeling verder vorm te geven. De organisatie wordt per 2014 uitgebouwd met een productie leider die de jonge makers praktisch begeleidt en een zakelijk assistent. De kosten voor deze medewerkers worden gefinancierd uit projectsubsidies.

Met het NNT, Tryater en de PeerGroup biedt het Grand Theatre jonge spelers of theatermakers de kans om binnen Station Noord ervaring op te doen. Op deze manier verbinden de Noordelijke podiumkunstinstellingen zich met elkaar en aan nieuw talent van de academies.

Voor cultuureducatie wordt samengewerkt met huisgezelschap Het Houten Huis, De Oosterpoort en Stadsschouwburg en het NNO, binnen de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit.

Samenwerking

Het Grand Theatre maakt onderdeel uit van een aantal netwerken in de regio, binnen- en buitenland (o.m. G7, De Coproducers, Station Noord, internationaal theaternetwerk met Duitsland, Estland en Polen). Op het gebied van talentontwikkeling is in 2013 de samenwerking met het NNT, Club Guy and Roni en Oerol geïntensiveerd. Het Houten Huis is een belangrijke

samenwerkingspartner in de presentatie van jeugdvoorstellingen. Voor de presentatie van toneel, dans, nieuwe muziek en geïmproviseerde jazz werken het Grand Theatre en De Oosterpoort en Stadsschouwburg zo veel mogelijk complementair aan elkaar. Het Grand Theatre wil samen met deze partner een werkwijze ontwikkelen op het gebied van ticketing, klantcontact, sociale media en cross-selling. Het Grand Theatre ziet echter ook mogelijkheden om dergelijke zaken in samenwerking met partners als de VVV of Marketing Groningen te realiseren. Onderdeel van de koerswijziging van het Grand Theatre is een meer kostenbewuste opstelling richting samenwerkingspartners. Met externe partijen is kostendekkend theater geproduceerd, er zijn nieuwe programma's gepresenteerd en activiteiten georganiseerd in samenwerking met het bedrijfsleven.

Organisatie en financiën

In 2013 bestond de organisatie uit 13,5 fte (t.o.v. 19,2 fte in 2012), aangevuld met 8 freelancers, 5 stagiaires en 20 vrijwilligers. In 2014 worden 2 nieuwe medewerkers aangesteld ten behoeve van de talentontwikkelingstrajecten. Daarnaast verwacht de organisatie dat het aantal oproepkrachten voor de horeca groeit door langere openingstijden.

In 2012 was de reguliere exploitatie van het Grand Theatre sluitend, ondanks aanzienlijke frictiekosten. Voor 2013 is het verwachte verlies echter € 100.000. De personeelskosten dragen voor € 70.000 bij aan het verwachte verlies². Het verlies zal ten laste worden gebracht van het eigen vermogen. Er is een monitorsysteem voor de kosten geïntroduceerd in alle geledingen. In het beleidsplan 2013-2016 met de titel *Voor de stad en voor talent* is de checklist cultural governance niet opgenomen. Het Grand Theatre heeft in de beantwoording van de vragenformulieren aangegeven de Code Cultural Governance na te leven.

Bevindingen

Professionele kwaliteit van de organisatie

Het Grand Theatre zag zich na het wegvallen van de Rijkssubsidie genoodzaakt een reorganisatie door te voeren. Begin 2013 kreeg de organisatie een nieuwe directeur. Het huidige Grand Theatre wordt geacht zowel te presenteren als te produceren, waarbij de prioriteit bij de presentatiefunctie ligt en de organisatie voor de invulling van de productiefunctie grotendeels is aangewezen op additionele middelen.

De Kunstraad constateert dat het Grand Theatre voor een meervoudige en complexe opdracht staat en heeft waardering voor het enthousiasme waarmee zij deze opdracht oppakt.

Op grond van de resultaten in de (korte) evaluatieperiode is de Kunstraad van mening dat de visie van het Grand Theatre op de eigen positie als stedelijke presentatieplek nog niet volledig is uitgekristalliseerd. Enerzijds wordt de wens uitgesproken om - in lijn met de oude koers - avontuurlijk en actueel te programmeren, anderzijds voelt het Grand Theatre als belangrijkste vlakke-vloertheater in de stad verantwoordelijkheid voor het brede aanbod voor de kleine en middenzaal. Ook de andere podia in de stad zijn nog niet helder in wat zij van het Grand verwachten en welk aanbod zij zelf brengen. De Kunstraad acht het van belang dat doelstellingen omtrent programmering in samenhang met De Oosterpoort en Stadsschouwburg en in overleg met de gemeente formeel worden vastgelegd.

Het nieuwe beleidsplan, het visiedocument en het gesprek met de directie wijzen erop dat het Grand Theatre naast de programmering nadrukkelijk kiest voor produceren en talentontwikkeling. Additionele middelen maken dit voorlopig mogelijk. De vraag is echter of deze situatie onder de huidige omstandigheden houdbaar blijft.

Cultureel ondernemerschap

Het geprognosticeerde verlies in 2013 baart de Kunstraad zorgen. In combinatie met het begrote verlies in 2014 zullen solvabiliteit en liquiditeit naar verwachting tot een minimum teruggedrongen worden. De Kunstraad is er nog niet van overtuigd dat er voldoende adequate maatregelen zijn genomen om verdere exploitatieverliezen te voorkomen. Het management vertrouwt op de nog

---

² Deze informatie is gebaseerd op de voor de evaluatie aangeleverde gegevens (halfjaarrapportage 2013 en prognose 2013-2014). Het Grand Theatre geeft op basis van de jaarrekening 2013 aan dat het tekort uitgekomen is op € 78.000, waarvan € 58.000 door personeelskosten veroorzaakt. Verder worden de eenmalige investeringen in de nieuwe tribune en publieksonthaal als grote kostenposten genoemd.

aanwezige vermogensbuffer, maar bij eenzelfde verlies in 2014 zullen de reserves zijn verbruikt. Op basis van de prognoses en zonder aanvullende middelen uit fondsen lijken de risico's op een deconfiture in volgende jaren substantieel.

Samenwerking

De Kunstraad constateert dat de programmatische afstemming met De Oosterpoort en Stadsschouwburg nadere beschouwing behoeft, zeker nu de sluiting van Het Kruithuis een gat heeft geslagen in het stedelijk aanbod voor de vlakke vloer. Momenteel beperkt de samenwerking zich tot aspecten met betrekking tot bedrijfsvoering, terwijl een gesprek over de artistiek-inhoudelijke positionering van en afstemming tussen beide partners essentieel is voor een goed *partnership*.

Het Grand Theatre ervaart dat de meer zakelijke opstelling in de samenwerking met producerende partners in de stad moeilijk verteerd wordt. Deze signalen krijgt de Kunstraad ook van andere evaluatie-instellingen. Bezuinigingen leiden er ook toe dat culturele instellingen zich soms genoodzaakt zien op eerder gemaakte afspraken terug te komen. Dit bemoeilijkt de samenwerking.

Gelet op de gewenste afstemming in het podiumbeleid roept de Kunstraad het Grand Theatre en De Oosterpoort en Stadsschouwburg op om een werkwijze uit te zetten voor een gezamenlijke ticketing en de inzet van sociale media. De kennis en expertise die De Oosterpoort en Stadsschouwburg op dit vlak heeft ontwikkeld, kunnen op deze manier ten goede komen aan het Grand Theatre.

Educatie en talentontwikkeling

Het Grand Theatre geeft aan dat nieuwe samenwerkingsverbanden, zoals de bundeling van cultuuraanbod met de stedelijke podiumkunstinstanties binnen de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit, op een vanzelfsprekende manier tot stand komen en stimulerend werken. Het Houten Huis is een belangrijke samenwerkingspartner in de presentatie van jeugdvoorstellingen.

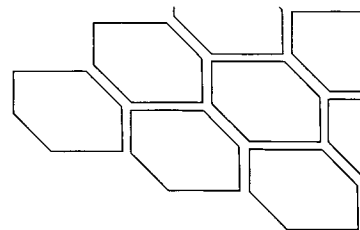
Het Grand Theatre richt zich nadrukkelijk op talentontwikkeling van jonge podiumkunstenaars en heeft hierin ambitieuze plannen. De Kunstraad wijst erop dat een brede taakopvatting van talentontwikkeling om stevige artistieke en organisatorische begeleiding vraagt. Dit is een grote krachtinspanning voor het Grand Theatre alleen. De Kunstraad acht het van belang dat het Grand Theatre met andere producerende partners in de stad vanuit een gedeelde visie op talentontwikkeling gezamenlijk optrekt in talentontwikkelingsprogramma's (zoals al gebeurt binnen het samenwerkingsverband Station Noord). Het verdient aanbeveling om gemeentebreed duidelijke doelen te stellen over aantallen en resultaten. Een keuze kan zijn minder makers intensiever en steviger te begeleiden en hiermee versnippering tegen te gaan.

Cultural Governance

Het Grand Theatre heeft aangegeven dat er momenteel drie keer per jaar overleg plaatsvindt tussen de directeur en de financieel expert van de Raad van Toezicht. Gezien de kwetsbare financiële situatie waarin het Grand Theatre momenteel verkeert acht de Kunstraad het verstandig om de frequentie van het overleg op te voeren.

Conclusie

De Kunstraad concludeert dat het Grand Theatre een moeilijke periode achter de rug heeft en op dit moment weer in een opbouwende fase zit. Er is sprake van nieuw elan en een meer publieksgerichte houding. De financiële positie van het Grand Theatre beoordeelt de Kunstraad op basis van de aangeleverde cijfers als kwetsbaar, zeker in relatie tot het wegvallen van de additionele gemeentelijke subsidie in 2015. De programmatische afstemming met De Oosterpoort en Stadsschouwburg behoeft op korte termijn concretisering, zodat het Grand Theatre verder invulling kan geven aan de presentatiefunctie. Ook de verhouding tussen de inzet voor programmering en talentontwikkeling vraagt de komende tijd nog aandacht. Het uitzetten van een gezamenlijke koers met andere partners in de stad is hierbij cruciaal.

NOORD NEDERLANDS TONEEL

Positie keten : productie, presentatie, talentontwikkeling, educatie
 Discipline : podiumkunsten
 Gemeentelijke subsidie : 2012: € - / 2013: € 200.000 / 2014: € 180.000 (nog niet formeel toegekend)

Algemeen

Het Noord Nederlands Toneel (NNT) is sinds de jaren tachtig de theatervoorziening van het Noorden. Het gezelschap ontving tot 2013 100% Rijkssubsidie als regionale theatervoorziening. Per 2013 werd cofinanciering door lokale overheden gewenst en de maximale Rijksbijdrage verlaagd. Met de gemeentelijke bijdrage kwam in 2013 de jaarlijkse subsidie op € 2.854.942, een bedrag vergelijkbaar met de vorige beleidsperiode. Het gezelschap is gehuisvest in de Machinefabriek, die met een grote studio en een vlakke vloertheater ook een publieksfunctie heeft.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

Het NNT heeft conform de eisen van OCW in 2013 3 groot gemonteerde producties gerealiseerd: *Misdaad en Straf*, *Fellini* en de coproductie *CRASH* met Club Guy & Roni. In aanvulling op het activiteitenplan zijn 14 andere producties en 20 nevenactiviteiten (educatieve activiteiten, randprogramma's, openbare repetities, cursussen, concerten en festivals) gerealiseerd. Het NNT zag hiermee kans om het aanbod uit te breiden en de diversiteit ervan te vergroten. Het educatief aanbod is sterk uitgebreid en het contact met middelbare scholen in het land geïntensiveerd. De geplande coproductie in de vorm van een feuilleton over de familie van de Groningse grootindustriële Scholten is wegens het lustrum van de Rijksuniversiteit Groningen doorgeschoven naar 2014. Daarnaast is één van de twee geplande producties in het kader van talentontwikkeling geschrapt, vanwege tegenvallende inkomsten uit subsidies. Het totale publieksbereik was 49.154. Daarmee is de publieksdoelstelling 2013 ruim behaald. De herkomst van de bezoekers is niet bekend. Het NNT doet niet mee aan benchmarkonderzoek, maar huurt een module van Hendrik Beerta, gericht op publieksonderzoek. Het Groningse publiek waardeert de voorstellingen met een gemiddeld rapportcijfer van 7,7 en omschrijft de voorstellingen als creatief, gedurfd en verrassend. In vergelijking met andere gezelschappen die deze module gebruiken scoort het NNT hoger op onderscheidend aanbod en lager op binding met het publiek en op waarschijnlijkheid van herhaalbezoek (Cultuur in Beeld 2012).

Het NNT verwacht in 2014 geen drastische wijzigingen in activiteiten en bereik.

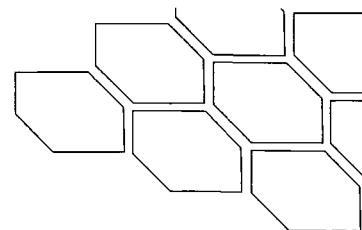
Talentontwikkeling en educatie

Conform haar Rijksopdracht begeleidt het NNT de jonge theatermaakster Sarah Moeremans in de periode 2013-2015 naar de grote zaal. De begeleiding van een tweede theatermaker - oorspronkelijk gepland in de huidige cultuurnotaperiode - is uit financiële overweging komen te vervallen. De artistieke staf investeert in ontwikkeling van het eigen ensemble en van acteurs binnen het samenwerkingsverband Station Noord (15 producties in 2014). Daarnaast geeft het NNT cursussen aan scholieren en (bijna) afgestudeerde theaterstudenten. Zij maken in een korte, intensieve periode een voorstelling in Theater de Machinefabriek en krijgen daarbij artistiek advies.

Samenwerking

In 2013 heeft het NNT de blik op de provincie gericht, meer dan in de voorgaande beleidsperioden. Als Noordelijk BIS-gezelschap wil het NNT naast de stad Groningen ook de provincie bedienen. Het NNT geeft aan dat de tournees van voorstellingen als *Mijn Ede*, de coproductie *De Bende speelt: Een Grof Sandaal* en het samenwerkingsproject *Spring Noord* in Hoogezand voor een betere relatie met de regio hebben gezorgd.

De inhoudelijke en organisatorische samenwerking tussen het NNT en het Grand Theatre, Club Guy & Roni, Noorderzon, Jonge Harten, Het Houten Huis en de Stadsschouwburg Groningen is in 2013 geïntensiveerd. Er zijn meer coproducties gerealiseerd dan gepland.

Organisatie en financiën

De organisatie bestond in 2013 uit 171 werknemers in totaal, waarvan 48 met een arbeidsovereenkomst, 78 freelancers, 41 stagiaires en 4 oproepkrachten. Voor 2014 worden geen grote wijzigingen verwacht. Het NNT noemt vier relevante ontwikkelingen op bedrijfsniveau. Allereerst is er sprake van groei in het aantal flexibele arbeidsverhoudingen. Het ensemble en de organisatie zijn relatief klein, waardoor er veel met medewerkers van buitenaf wordt samengewerkt. Het NNT ziet deze ontwikkeling als verrijkend voor zowel het aanbod als de expertise van het gezelschap. In de tweede plaats is er sprake van vergrijzing binnen de organisatie. Een deel van de werknemers is een groot aantal jaren (20+) werkzaam bij het NNT. Het NNT zet dit punt op de agenda, omdat men zich bewust is van de noodzaak tot doorstroming. Een derde ontwikkeling betreft de bijscholing en specialisering van technici, omdat op technisch gebied steeds hogere eisen worden gesteld. Tot slot geeft het NNT aan dat de verantwoordingseisen van subsidiegevers gedetailleerder en voortgangsrapportages frequenter worden. Dit verhoogt de werkdruk voor de organisatie.

De financiële positie van het NNT is gezond en biedt voldoende mogelijkheden om tegenvallers op te vangen. Het boekjaar 2013 lijkt met een licht positief resultaat te worden afgesloten. Voor 2014 is een eigen inkomstenpercentage van 33% begroot.

Er hebben zich geen wijzigingen voorgedaan in de bij het beleidsplan 2013-2016 aangeleverde checklist cultural governance. Het NNT hecht grote waarde aan een betrokken en met de regio verbonden Raad van Toezicht.

Bevindingen

Professionele kwaliteit van de organisatie

De Kunstraad is van mening dat het NNT een duidelijke, stevige en prikkelende positie heeft in Groningen en omgeving. Het gezelschap realiseert jaarlijks een indrukwekkende hoeveelheid activiteiten met verschillende partners, voor verschillende doelgroepen, in de stad, regio en in het land. Deze manier van werken zou op het eerste gezicht kunnen leiden tot versnippering en verlies van focus op de kerntaak: het realiseren van drie grote zaalproducties per jaar. Alle nevenactiviteiten zijn echter onlosmakelijk verbonden met de missie van het gezelschap. Het NNT heeft een overtuigende visie op haar rol in de samenleving. Zij zoekt voortdurend verbinding met de maatschappij en bedt voorstellingen in in een brede maatschappelijke context. Hiermee geeft het NNT volgens de Kunstraad op een sterke manier invulling aan haar functie als stadsgezelschap.

Cultureel ondernemerschap

Het NNT is in staat om aan de eigen inkomstennorm te voldoen. Het NNT geeft hierbij aan dat het in het huidige klimaat van bezuinigingen lastiger is geworden om voorstellingen aan schouwburgers in het land te verkopen. Landelijk wordt er minder gesubsidieerd toneel geprogrammeerd en de garantiesommen zijn relatief laag. Het NNT kan als gevolg hiervan minder speelbeurten realiseren dan voorheen. De Kunstraad constateert dat de bezoekersaantallen in zalen buiten de eigen regio lager zijn dan van een BIS-gezelschap mag worden verwacht. Het NNT rapporteert dat de marketinginzet van schouwburgers afneemt, waardoor de druk op de eigen marketingafdeling sterk toeneemt.

Circa 50% van de eigen inkomsten wordt behaald met kostendekkende producties. Door zich als gezelschap te verankeren in de regio en coproducties aan te gaan met partners in het Noorden, bereikt het NNT een nieuw regionaal publiek. De Kunstraad vindt dit een goede strategie, omdat meer focus op de stad en regio uitstekend past bij de functie van het NNT als stadsgezelschap.

Samenwerking

Uit de documentatie spreekt een samenwerkingsgerichte houding, zowel binnen de keten als met partners buiten het culturele veld. De Kunstraad beoordeelt de vele contacten met maatschappelijke groeperingen als positief: het gezelschap wordt omarmd door een brede doelgroep. Het NNT verwacht dat de samenwerking met de bij Theater Noord aangesloten instellingen in 2014 wordt geïntensiveerd.

Met het Grand Theatre en de Stadsschouwburg is reeds vooruitgang geboekt op marketinggebied (organisatie van gezamenlijke marketingdag, Week van de Schouwburg in de Machinefabriek). Met Club Guy & Roni is sprake van een vruchtbare artistieke samenwerking.

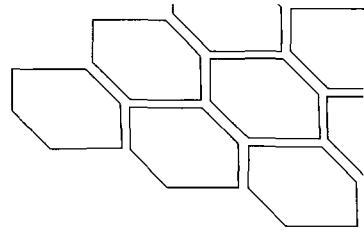
Mogelijkheden voor gezamenlijke voorstellingen tijdens zomerfestivals zoals De Parade en Over Het IJ Festival worden in 2014 onderzocht. De Kunstraad constateert dat het NNT deze praktijk van samenwerken als prettig ervaart en vooralsnog weinig voelt voor omvorming van de producerende podiumkunstinstituten tot interdisciplinair stadsgezelschap maar in de toekomst ruimte ziet voor meer interdisciplinaire samenwerking.

Educatie en talentontwikkeling

De Kunstraad betreurt het dat in de huidige cultuurnotaperiode slechts één maker wordt begeleid naar de grote zaal, maar constateert ook dat het NNT voldoende andere vormen van talentontwikkeling op kleinere schaal realiseert. De Kunstraad spreekt verder haar waardering uit voor het grote aantal stagiaires dat jaarlijks ervaring kan opdoen binnen de afdelingen kostuum, techniek, productie en PR.

Conclusie

De Kunstraad concludeert dat het NNT een gezonde financiële basis heeft en op een prikkelende manier invulling geeft aan haar functie als stadsgezelschap, vanuit een authentieke drijfveer om zich te verbinden met de standplaats en de wijde omgeving.

DE OOSTERPOORT EN STADSSCHOUWBURG

Positie keten : presentatie, educatie
 Discipline : podiumkunsten
 Gemeentelijke subsidie : 2012: € 6.038.000 / 2013: € 6.095.000 + € 25.000 programmering
 Kruithuis 1e helft 2013

Algemeen

De Oosterpoort en Stadsschouwburg (OPSB) vormen samen een werkmaatschappij binnen de dienst Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn van de gemeente Groningen. OPSB biedt een breed programma met ruim 500 voorstellingen en concerten per jaar. Naast de professionele voorstellingen vinden op de podia van OPSB ook evenementen van derden plaats, zowel podiumkunsten als zakelijke bijeenkomsten. Het Kruithuis, de kleine zaal aan de achterzijde van de Stadsschouwburg, sloot medio 2013 om arbo- en theatertechnische redenen.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

Na enkele moeilijke jaren ziet OPSB een stijging in het aantal activiteiten en bezoekers. In 2013 heeft OPSB in totaal 513 voorstellingen en concerten gepresenteerd, conform het beleidsplan 2013-2016. Ten opzichte van 2008 zijn op jaarbasis 129 titels geschrapt, voornamelijk in de genres toneel, dans, klassieke muziek, jazz en wereldmuziek. OPSB heeft in 2013 269.186 bezoekers verwelkomd, t.o.v. 221.391 bezoekers in 2012. 62% van deze bezoekers kwam uit de stad, 12% uit de regio noord, 24% van elders in Nederland en 2% uit het buitenland. In 2012 en 2013 is geen grootschalig publieksonderzoek uitgevoerd. De waardering van bezoekers wordt onder meer afgemeten aan enquêteonderzoek, social media, webcare en aftersales. Klachten hebben vaak betrekking op de Stadsschouwburg: slechte zichtlijnen, gering comfort en parkeerproblemen.

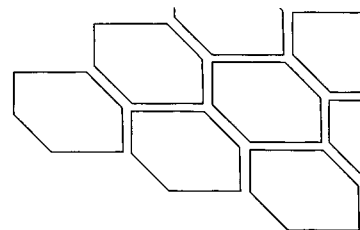
OPSB meet zich met op onderdelen vergelijkbare landelijke podia op inhoud, kwantiteit, kwaliteit (o.a. hoeveelheid professionele en BIS-gezelschappen in de programmering) en publieksbereik. De programmeurs en hoofd marketing en ticketing overleggen regelmatig met de collega's van deze podia over strategie en samenwerking. OPSB neemt daarnaast deel aan het Theater Analyse Systeem.

Educatie

OPSB boekt incidenteel speciale (basis)schoolvoorstellingen. Daarnaast worden middelbare scholen benaderd met een selectie uit de reguliere voorstellingen, ondersteund door lesmateriaal, een workshop of inleiding (2013: 17 scholen/35 voorstellingen). OPSB maakt tevens deel uit van de organisatie van de Theater Advies Dag. OPSB heeft in samenwerking met het Grand Theatre, het Noord Nederlands Orkest en Het Houten Huis succesvol een aanvraag ingediend binnen de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit. Vanaf het schooljaar 2014-2015 presenteren deze instellingen hun aanbod voor het primair onderwijs gezamenlijk op een interactieve website. In de toekomst wil men deze website uitbreiden voor het voortgezet onderwijs en ouder publiek.

Samenwerking

De programmering wordt afgestemd met Vera en Martiniplaza. Ook realiseren deze partijen gezamenlijke programmering op andere locaties, zoals Kardingse en in de toekomst het Suikerunieterrein en de drafbaan. Op deze manier kan naar eigen zeggen meer belangwekkend popaanbod worden geprogrammeerd voor een groot en breed publiek. Het aandeel muzikaal entertainment in De Oosterpoort is in afstemming met Martiniplaza gedaald. Na sluiting van Het Kruithuis is een deel van de programmering opgevangen door het Grand Theatre (voor de jaren 2013 en 2014). Voor cultuureducatie werkt OPSB samen met andere podiumkunstinstanties in de stad (binnen de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit). Verder maakt OPSB onderdeel uit van het

samenwerkingsverband Theater Noord, waarbinnen men gezamenlijk wil optrekken als partners en coproducten, met behoud van ieders eigen artistieke signatuur. Op het gebied van marketing en ticketing zijn al concrete stappen gezet.

Organisatie en financiën

In 2013 werd 52,42 fte in loondienstverband ingevuld, 68.000 werkuren vervuld door derden en bood OPSB plaats aan 11 stagiaires.

De Kunstraad beschikt niet over de begroting en realisatie 2013, waardoor geen onafhankelijke financiële analyse kan worden gemaakt. In het opgestelde visiedocument brengt OPSB zorgwekkend financieel nieuws. De organisatie geeft aan met een structureel tekort van € 654.000,- te kampen als gevolg van een structurele onderfinanciering van het onderhoudsprogramma en een stapeling van bezuinigingen. De bezuinigingen en extra kosten zijn door OPSB de afgelopen periode grotendeels zelf opgevangen in de exploitatie, door efficiëncymaatregelen en keuzes in programmering, met behoud van kwaliteit. OPSB noemt drie oorzaken voor de ontstane situatie: de aansturing en visie vanuit de gemeentelijke organisatie is diffuus, de verzelfstandiging van OPSB - oorspronkelijk gepland per 2017 - zal opnieuw worden uitgesteld en de vastgoedproblemen worden door de gemeente niet onderkend, waardoor deze ten laste komen van de culturele missie. OPSB geeft aan dat de eigen inkomsten ruim 50% van de totale exploitatie betreffen. Het percentage eigen inkomsten voor 2014 e.v. is afhankelijk van besluiten van de raad.

Bevindingen

Professionele kwaliteit van de organisatie

De Kunstraad heeft waardering voor de heldere en scherpe keuzes die OPSB maakt in de programmering, waarbij het topsegment en de laboratoriumfunctie voorrang krijgen. Tegelijkertijd acht de Kunstraad het van belang dat de kwantiteit van het aanbod op peil blijft. Zij vindt het verstandig dat OPSB meer renderende voorstellingen en concerten gaat programmeren, als strategie om kwetsbaar aanbod in stand te houden.

De Kunstraad is positief over de professionaliteit van personeel en organisatie. De ontwikkelde managementrapportages, zoals Dashboard, waarin alle resultaten van voorstellingen en concerten (inkoop, marketing, recette, horeca, personeel, podiumtechniek) zijn verwerkt, ogen effectief. OPSB heeft een voorbeeldstellende ticketing- en CRM-tool ontwikkeld, waarmee exact kan worden geanalyseerd hoe klanten zich in de stad Groningen bewegen. Afstemming tussen de diverse podia onderling kan daardoor worden aangescherpt.

Cultureel ondernemerschap

De Kunstraad constateert dat de positie van OPSB als gemeentelijke werkmaatschappij het cultureel ondernemerschap niet ten goede komt. De aansturing van OPSB vanuit meerdere gemeentelijke afdelingen vormt een punt van zorg. De organisatie heeft niet alleen te maken met kortingen vanuit de cultuurbegroting, maar ook met andere efficiëncybewegingen binnen de gemeente. De stapeling van bezuinigingen die daardoor ontstaat is voor OPSB moeilijk verteerbaar. De gewenste externe verzelfstandiging per 2017 lijkt opnieuw te worden uitgesteld. De Kunstraad acht deze ontwikkeling onwenselijk voor de exploitatie van OPSB. Ook het boekenonderzoek van KPMG wijst dit uit. De Kunstraad adviseert om de aansturing van OPSB te formaliseren. Een vastomlijnde vierjarenbegroting in lijn met de gemeentelijke cultuurnota - als eerste stap naar verzelfstandiging - zou ten goede komen aan de bedrijfsvoering van OPSB. Ook een verruiming van de inkoopmogelijkheden geeft OPSB meer slagkracht.

OPSB is gebruiker en beheerder van gemeentelijke gebouwen en ontvangt hiervoor subsidie. De Kunstraad heeft de indruk dat de hoge kosten voor onderhoud als een molensteen om de nek van de organisatie hangen. Onderhoudskosten worden uitgesteld of komen ten laste van de programmering. Een bijkomend knelpunt met betrekking tot het ondernemerschap is de verdien capaciteit van de Stadsschouwburg, waar de zichtlijnen, parkeermogelijkheden en horecafaciliteiten beperkt zijn.

Samenwerking

OPSB heeft met betrekking tot de discipline muziek een heldere visie op de eigen positie in de keten en op samenwerking en afstemming van de stedelijke programmering. In samenwerking met andere podia in de stad kan aanbod naar Groningen worden gehaald dat normaal gesproken aan de stad voorbij zou gaan. Op het gebied van theater en dans is de taakverdeling tussen OPSB en het Grand Theatre volgens de Kunstraad nog onvoldoende duidelijk. De Kunstraad constateert dat er na de sluiting van Het Kruithuis een hiaat in het aanbod is ontstaan.

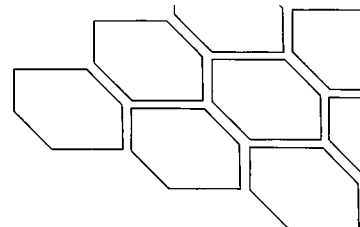
Een deel van het jeugd aanbod is ondergebracht bij het Grand Theatre. OPSB programmeert klein cabaret in de binnenzaal van de Oosterpoort en cabaretiers in de kleine zaal van de Oosterpoort. De Kunstraad is van mening dat OPSB met het Grand Theatre een gezamenlijke visie dient te formuleren op de programmering voor de vlakkevloer, midden- en kleine zaalprogrammering in de stad.

Educatie

De Kunstraad is positief over de samenwerking van OPSB met het Grand Theatre, het Noord Nederlands Orkest en Het Houten Huis binnen de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit, te meer omdat afname van schoolvoorstellingen een knelpunt vormt voor enkele stedelijke instellingen.

Conclusie

De Kunstraad constateert dat verzelfstandiging van OPSB noodzakelijk is voor het gezond functioneren van deze instelling in de toekomst. Men kan gefaseerd toewerken naar het gewenste eindmodel. Daarnaast blijft de Kunstraad bij het standpunt dat OPSB en het Grand Theatre een gezamenlijke visie dienen te ontwikkelen op de toekomst van het vlakkevloertheater en de midden- en kleine zaalprogrammering in Groningen, die resulteert in heldere afspraken omtrent de afstemming van het aanbod.

HET HOUTEN HUIS

Positie keten : productie, educatie
 Discipline : podiumkunsten
 Gemeentelijke subsidie : 2012: n.v.t. / 2013: € 40.000 + € 40.000 / 2014: € 36.000 + € 40.000

Algemeen

Het Houten Huis is opgericht in juni 2011 en is het nieuwe jeugdtheatergezelschap voor Noord-Nederland met als standplaats Groningen. Het gezelschap is met ingang van 2013 opgenomen in de Basisinfrastructuur (BIS) met € 530.590. Het Houten Huis huurt voor voorstellingen en repetities ruimte van het Grand Theatre. Het kantoor is gevestigd in het stationsgebouw van Groningen en wordt gedeeld met andere cultureel ondernemers.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

Het Houten Huis heeft de doelstellingen uit het jaarplan 2013 gerealiseerd. De organisatie heeft 125 speelbeurten gerealiseerd, waaronder 36 schoolvoorstellingen en 22 in het buitenland. Er zijn twee nieuwe producties uitgebracht: *Hotel Perdu* en *Droogland*. Daarnaast zijn diverse reprises gespeeld. De organisatie heeft 52 workshops, minivoorstellingen en inleidingen gegeven. Het totale aantal bezoekers was 18.759. De waardering van het publiek is niet onderzocht door de organisatie. Het Houten Huis meet zich met de zeven andere BIS-jeugdgezelschappen door middel van benchmarkonderzoek (Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten).

Educatie

Het Houten Huis maakt onderdeel uit van netwerken op het niveau van vraag, bemiddeling en aanbod. Het Houten Huis bouwt zelfstandig aan een structuur om het bereik in het onderwijs te vergroten. Een deel van de fte bestemd voor educatie wordt momenteel ingezet voor marketingactiviteiten richting scholen. Het Houten Huis geeft aan dat het beperkte draagvlak vanuit het onderwijs een bedreiging vormt voor de continuïteit van de activiteiten. De organisatie merkt dat middelen vanuit de prestatiebox, beschikbaar voor cultuureducatie, door scholen regelmatig anders besteed worden. Het Houten Huis wil in 2014 meer scholen aan zich binden door te participeren in de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit. Er ligt een plan om met het NNO, De Oosterpoort en Stadsschouwburg en Grand Theatre gezamenlijk educatief aanbod voor het onderwijs (primair en voortgezet onderwijs) te presenteren. Er komt een digitaal platform waarop scholen informatie over het aanbod kunnen vinden en leerlingen door middel van een virtuele rondleiding worden voorbereid op een theaterbezoek. Ook ontwikkelen de partijen een cultuurmenu, waarbij de doorlopende leerlijn maatgevend zal zijn.

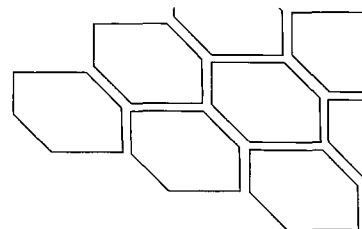
Samenwerking

Het Houten Huis is een nieuwe speler in het Groningse cultuurveld. De (educatieve) activiteiten van de organisatie zijn momenteel in opbouw. Het Houten Huis beschikt over een breed netwerk binnen de cultuursector, lokaal en nationaal. Met name de samenwerking met het Grand Theatre is in 2013 synergetisch geweest: beide organisaties hebben in gezamenlijkheid getracht het jeugdtheater in Groningen stad en de provincie prominent onder de aandacht te brengen. Dit resulteerde in vrijwel uitsluitend uitverkochte voorstellingen.

Organisatie en financiën

De organisatie bestond in 2013 uit circa 3,5 fte, 17 freelancers, 16 vrijwilligers en 5 stagiaires. Aan professionalisering wordt aandacht besteed door vaste medewerkers scholing aan te bieden vanuit het Loopbaanfonds Theater.

Naar verwachting ligt het percentage eigen inkomsten in 2014 rond de 17,5% (conform inkomstennorm Rijk). Dit percentage is lager dan in 2013. In 2015 verwacht de organisatie gemakkelijker te kunnen voldoen aan de eigen inkomstennorm door geplande coproducties. Er zijn echter geen reserves om tegenslagen op te kunnen vangen. Een financieel knelpunt betreft het uitblijven van structurele subsidies van de drie Noordelijke provincies en daarbovenop het wegvallen van incidentele subsidiegelden van de gemeente Groningen per 2015. Het Houten Huis voorziet dat

het aantal speelbeurten in de regio mogelijk naar beneden dient te worden bijgesteld. Over de haalbaarheid van de prestatieafspraken is overleg geweest met het ministerie van OCW. In 2014 wil Het Houten Huis met de drie Noordelijke provincies en de stad Groningen in gesprek om de financiële kwetsbaarheid van de organisatie te bespreken. Omtrent de code cultural governance hebben zich geen wijzigingen voorgedaan. Het Houten Huis heeft een evenwichtig bestuur aangetrokken: de leden komen overwegend uit Noord-Nederland en hebben een artistieke of bedrijfskundige achtergrond. Er vindt regelmatig overleg plaats tussen directie en bestuur.

Bevindingen

Professionele kwaliteit van de organisatie

De Kunstraad is van mening dat Het Houten Huis in artistiek opzicht een aanwinst is voor de stad en regio. Als BIS-gezelschap met veel verantwoordelijkheden en betrekkelijk weinig financiële middelen weet Het Houten Huis zich volgens de Kunstraad knap te handhaven. De kleine organisatie van Het Houten Huis oogt echter zeer kwetsbaar vanwege de krappe financiële situatie. De Kunstraad acht het zorgelijk dat de educatiemedewerker wordt ingezet op marketing. Daarnaast lijkt de artistieke continuïteit van Het Houten Huis redelijk afhankelijk van één persoon. De productie *Kabouterkwaad* wordt in verband met ziekte van de artistiek leidster verschoven naar 2015. Deze aanpassing heeft direct gevolgen voor de eigen inkomsten in 2014.

Cultureel ondernemerschap

De Kunstraad constateert dat Het Houten Huis geen sterke financiële basis heeft. Het wegzetten van schoolvoorstellingen - een belangrijke eigen inkomstenbron - ervaart de organisatie als uiterst moeizaam. Daarbij wordt het Houten Huis niet structureel ondersteund door de Noordelijke provincies. De Kunstraad vindt het daarom verstandig en noodzakelijk om met de subsidiërende overheden in overleg te treden over de gemaakte prestatieafspraken. De Kunstraad vindt het zinvol dat Het Houten Huis de tweede helft van 2014 start met het werven van sponsors, om meer eigen inkomsten te genereren. Tot en met 2016 wordt elk jaar een coproductie gerealiseerd. Hiermee kunnen kosten worden bespaard.

Samenwerking

Het Houten Huis is een organisatie in opbouw. Gevolg hiervan is dat er betrekkelijk weinig ruimte bestaat voor reflectie op de eigen positie in het culturele veld en de gewenste relatie met andere culturele instellingen. Het Houten Huis neemt weliswaar deel aan bijeenkomsten van de partners binnen Theater Noord, maar van gedachtevorming over een interdisciplinair stadsgezelschap is nog geen sprake. De Kunstraad constateert dat de samenwerking met het Grand Theatre in het eerste jaar van de cultuurnotaperiode zeer vruchtbaar is geweest. Ook de plannen van Het Houten Huis om meer bereik en samenhang in het jeugdtheater te creëren beoordeelt de Kunstraad als kansrijk.

Educatie

Het Houten Huis bouwt zelfstandig aan een structuur om het bereik in het onderwijs te vergroten en werkt daartoe samen met enkele andere aanbieders in de stad. De Kunstraad vreest dat dit een te grote krachtinspanning is voor de kleine organisatie. Het Houten Huis is met 0,6 fte voor educatie - waarvan 0,2 fte wordt ingezet voor relatieopbouw - niet toegerust voor deze taak. Een bemiddelende instantie - werkzaam namens meerdere podiumkunstinstanties - zou volgens de Kunstraad de gewenste en noodzakelijke ondersteuning kunnen bieden. Ook raadt de Kunstraad de organisatie aan een bestuurslid uit het onderwijsveld aan te trekken, om meer grip op het onderwijs te krijgen.

Conclusie

De Kunstraad is van mening dat Het Houten Huis als nieuw BIS-jeugdgezelschap tot de artistieke top van het Groningse cultuurbestel behoort. Het gezelschap is echter organisatorisch en financieel te kwetsbaar. Onder meer de continuïteit van de educatieve activiteiten komt daardoor in gevaar. De Kunstraad heeft de indruk dat dit gegeven onvoldoende doordringt tot de lokale overheden en adviseert hierop in breder verband actie te ondernemen.

THEATER DE STEEG

Positie keten : productie, educatie
Discipline : podiumkunsten
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 35.000 / 2013: € 25.000 / 2014: € 25.000

Algemeen

Theater De Steeg maakt theaterproducties voor jongeren vanaf 11 jaar. Jaarlijks worden minimaal 250 voorstellingen gespeeld op en voor scholen van het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. De Steeg werkt grotendeels met jonge acteurs binnen het kader van hun opleiding en met professionele acteurs. In het advies over de gemeentelijke cultuurnota 2013-2016 concludeerde de Kunstraad dat De Steeg de inhoudelijke kwaliteitstoets onvoldoende doorstond om voor meerjarige subsidie in aanmerking te komen. De gemeente Groningen besloot om middelen voor De Steeg beschikbaar te stellen in 2013 en 2014 en de instelling te laten visiteren in 2014.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

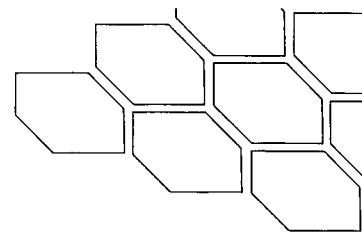
Theater De Steeg heeft conform het activiteitenplan 2013 6 producties gerealiseerd. Daarnaast zijn 7 nevenactiviteiten gerealiseerd, waaronder workshops en themabijeenkomsten. Het totale aantal voorstellingen was 287. Er zijn 56 scholen bereikt en 15.890 leerlingen, waaronder van het VMBO of uit het speciaal onderwijs. Daarmee zijn de doelstellingen uit het jaarplan 2013 gehaald. Het verwachte activiteitsniveau ligt in de komende periode op 275 tot 300 schoolvoorstellingen per jaar. Ter verdieping van het klantcontact en om mogelijkheden te creëren voor vergroting van het marktaandeel wil De Steeg een totaalpakket gaan aanbieden met workshops, trainingen en extra educatie, waar mogelijk in samenwerking met andere partijen. De waardering van klanten, publiek en samenwerkingspartners wordt niet gemeten door de organisatie. Ook neemt De Steeg geen deel aan benchmarkonderzoek.

Talentontwikkeling en educatie

De Steeg werkt met jonge acteurs van middelbare beroepsopleidingen. In 2013 zijn 22 stagiaires door De Steeg begeleid in hun ontwikkeling als acteur. Deze jongeren kwamen onder meer van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden en de opleiding Kunst Theater Media aan het Noorderpoort College in Groningen. Drie van hen stroomden door naar de Utrechtse toneelschool en twee stagiaires zijn aangetrokken als tijdelijk medewerker bij De Steeg. De Steeg heeft de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in haar netwerk in het onderwijs. Het onderwijs vormt dan ook de grootste klantengroep. De Steeg onderzoekt de mogelijkheden om een gedeelte van haar aanbod geschikt te maken voor leerlingen in het basisonderwijs en haar verkoopkanalen daarop af te stemmen. Hoewel de financiële kaders binnen het basisonderwijs nog beperkter zijn dan in het voortgezet onderwijs, kan het basisonderwijs wel kansen bieden om het bereik te vergroten.

Samenwerking

De Steeg maakt onderdeel uit van de organisatie van de Theater Advies Dag en werkt momenteel inhoudelijk samen met Club Guy and Roni (coproductie *Niemandland*) en De Oosterpoort en Stadsschouwburg (productie van een theatrale rondleiding voor scholieren in de Stadsschouwburg Groningen in juni 2014). De organisatie heeft met Het Houten Huis gesproken over een inhoudelijke samenwerking, maar momenteel bestaat er weinig overlap tussen beide jeugdgezelschappen. De artistieke benadering van beide groepen is anders en ook de doelgroep komt niet overeen (voortgezet onderwijs en primair onderwijs).

Organisatie en financiën

De organisatie bestaat uit drie vaste medewerkers, samen 1,6 fte, en enkele tijdelijke medewerkers (0,6 fte). In 2013 zijn 18 freelancers en 22 stagiaires aangesteld. De Steeg geeft aan dat de krappe financiële kaders waarbinnen de organisatie opereert een knelpunt vormen. Er zit weinig rek in de organisatie en er zijn weinig mogelijkheden om te investeren in ontwikkeling en professionalisering.

Het eigen inkomstenpercentage in 2013 is circa 67% (gebaseerd op voorlopige cijfers), opgebouwd uit inkomsten uit verkoop (48%) en bijdragen van fondsen en samenwerkingspartners (19%, hoger dan in voorgaande jaren). De overige 33% van de inkomsten was afkomstig van overheids subsidies (gemeente Groningen 10%, provincie Groningen 23%). Het streefpercentage eigen inkomsten in 2014 is 50 tot 55%.

In aanvulling op de checklist cultural governance in het beleidsplan 2013-2016 zijn enkele punten aangescherpt. Het bestuur houdt jaarlijks functioneringsgesprekken met de directieleden en neemt bij een directievacature de verantwoordelijkheid voor de procedure van werving en selectie van een nieuw directielid. Relevante nevenfuncties worden door de bestuursleden gemeld en in het jaarverslag worden relevante gegevens over de bestuursleden opgenomen (net als op de website van de organisatie).

Bevindingen

Professionele kwaliteit van de organisatie

De Kunstraad heeft een positieve indruk van de kwaliteit van de organisatie. De Steeg is een gezonde, kleine organisatie met relatief veel slagkracht. Het aantal voorstellingen dat jaarlijks gerealiseerd wordt en het bereik daarvan is groot in relatie tot de omvang van de organisatie. De Kunstraad constateert dat De Steeg een goed beeld heeft van de eigen mogelijkheden en beperkingen. Hoewel er nauwelijks middelen zijn om de medewerkers te professionaliseren, kan de organisatie in haar huidige vorm voldoende functioneren. De Kunstraad ziet overtuiging en energie bij de leiding. Ondanks het financiële vooruitzicht - beëindiging van de structurele subsidie per 2015 - kijkt De Steeg positief naar de toekomst.

Cultureel ondernemerschap

De Kunstraad constateert dat De Steeg haar afzetmarkt goed kent en realistische, marktconforme prijzen hanteert. De organisatie werkt vraaggestuurd: aan de hand van voor het onderwijs belangrijke maatschappelijke thema's worden theatervoorstellingen gerealiseerd. Deze thematische manier van werken biedt als belangrijkste voordeel dat de voorstellingen door de scholen uit andere dan cultuurbudgetten kunnen worden gefinancierd. Ook slaagt De Steeg erin om sponsors aan te trekken. Hierbij gaat het veelal om bedrijven die via De Steeg dialoog zoeken met scholieren. Een voorbeeld is de voorstelling *Voor je Kiezen* (2014), waarbij het Ondernemers Trefpunt Groningen investeert in een voorstelling over profielkeuze. De Steeg genereert een relatief hoog percentage eigen inkomsten, dankzij de inzet van stagiaires, goedkope huisvesting en een voorzichtig uitgavepatroon. Een substantieel deel van het opgebouwde vermogen is in 2013 gebruikt om begrote exploitatietekorten op te vangen. Het vermogen om eventuele kortingen op gemeentelijke en/of provinciale subsidies in 2014 op te vangen bevindt zich daarmee op een kritisch niveau.

Samenwerking

De Kunstraad constateert dat De Steeg met name door haar uitgebreide onderwijsnetwerk (voortgezet onderwijs) een onmisbare speler in het cultuureducatieve veld is geworden. De organisatie ervaart in tegenstelling tot andere instellingen het ontbreken van een bemiddelende educatieve steunfunctie niet als een gemis. De Steeg heeft in 2013 interessante samenwerkingsverbanden gerealiseerd met De Oosterpoort en Stadsschouwburg en Club Guy and Roni.

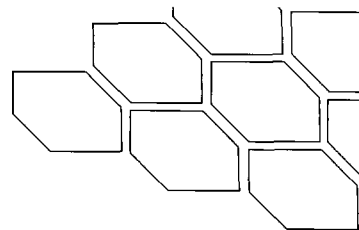
De Steeg ziet kansen in een netwerkorganisatie van aanbieders, waarbinnen één persoon een makelaarsfunctie bekleedt en overhead gedeeld wordt. In lijn met de cultuurnota 2013-2016 spoort de Kunstraad de organisatie aan om samen met andere aanbieders op te trekken en een plan te ontwikkelen voor een doorlopende leerlijn voor het primair en voortgezet onderwijs.

Educatie en talentontwikkeling

De Kunstraad constateert dat De Steeg vanuit visie en overtuiging met talentvolle, jonge acteurs van middelbare beroepsopleidingen werkt. Jaarlijks stelt de organisatie een indrukwekkende hoeveelheid stageplaatsen beschikbaar voor studenten uit de regio. De Steeg selecteert de jongeren op spelkwaliteit en mentale stevigheid - noodzakelijk voor het welslagen van de schoolvoorstellingen voor het VMBO en speciaal onderwijs.

Conclusie

Ondanks een krap financieel kader en beperkte menskracht is De Steeg momenteel in staat om een indrukwekkend aantal schoolvoorstellingen in het voortgezet onderwijs te realiseren, een veelal vergeten doelgroep te bereiken en een bijdrage te leveren aan de talentontwikkeling van jonge acteurs in het middelbaar beroepsonderwijs. De Kunstraad heeft waardering voor de manier waarop De Steeg zich binnen het veld van cultuuraanbieders profileert. De positie van De Steeg wordt vanaf 2015 echter bedreigd door het wegvallen van de gemeentelijke subsidie. Indien dit als onwenselijk wordt beschouwd, dient voor De Steeg alsnog financiering te worden gevonden.

STICHTING DANSVOORZIENING NOORD / CLUB GUY AND RONI

Positie keten : productie, presentatie, educatie, participatie
Discipline : podiumkunsten
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 56.000 / 2013: € 124.000 / 2014: € 112.000

Algemeen

De Stichting Dansvoorziening Noord produceert sinds 2008 onder de merknaam Club Guy and Roni dansproducties voor een (inter)nationaal publiek. Het gezelschap bestaat uit een collectie van dansers, acteurs, schrijvers, vormgevers, modeontwerpers en beeldend kunstenaars. Het gezelschap opteerde bij het Ministerie van OCW voor een positie in de categorie *dans overig* binnen de Basisinfrastructuur, maar deze werd niet gehonoreerd. De parallelle aanvraag bij het Fonds Podiumkunsten werd wel gehonoreerd met een bedrag van € 493.000.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

Club Guy and Roni heeft in 2013 80 speelbeurten gerealiseerd, waaronder 7 in het buitenland. Dit zijn er iets meer dan begroot. Producties waren onder meer *L'histoire du Soldat*, *Crash*, *Naked Lunch*, *Het White Smoke Project* en *Alpha boys*. Er zijn minder voorstellingen voor het grote en kleine zaal circuit gespeeld dan verwacht, terwijl het aantal voorstellingen in het middencircuit bijna twee keer zo groot is. Ten opzichte van 2012 is het publieksbereik wat gestegen (15.152 in 2013, 13.009 in 2012). Teruglopende landelijke bezoekerijfers in theaters en schouwburgen zijn voor Club Guy and Roni een knelpunt. Het jonge, progressieve en grootstedelijke publiek van het gezelschap wordt met name bereikt in de grote steden. De bezoekerijfers in provinciale steden blijven achter.

Club Guy and Roni won *De Zwaan* voor de meest indrukwekkende Nederlandse dansproductie in 2013 en de Russische *Golden Mask National Theatre Award* in de categorie *Best Ballet Master/Best Choreographer*. Daarnaast won Guy Weizman de tweejaarlijkse *Wessel Gansfort cultuurprijs* van de provincie Groningen. De organisatie geeft aan dat er geen goed werkend benchmarkonderzoek bestaat in de danssector. Het gezelschap vergelijkt zich vooral met dansgezelschappen die een vergelijkbaar subsidiebedrag van het Fonds Podiumkunsten ontvangen (onder meer Conny Jansen Danst en ICKAmsterdam).

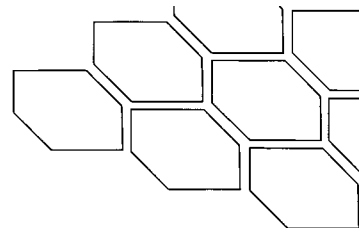
Educatie en talentontwikkeling

Club Guy and Roni heeft formeel geen opdracht op het gebied van educatie. De organisatie kiest ervoor om alleen educatieve activiteiten te ontwikkelen als deze een relevant artistiek of maatschappelijk doel dienen. Hiertoe is in 2013 samengewerkt met het NNO (Hoogezand) en De Steeg (4 en 5 mei project).

Jaarlijks worden 6 stagiaires door Club Guy and Roni begeleid. Als *Poetic Disasters Club* doen zij speelervaring op. Het *White Smoke* project, waarin nieuwe makers de kans krijgen om nieuwe producties te ontwikkelen, is een platform voor talentontwikkeling in de regionale en landelijke danssector.

Samenwerking

In de dagelijkse praktijk werkt Club Guy and Roni veel samen met het NNT, Grand Theatre en De Oosterpoort en Stadsschouwburg. Door deze instellingen wordt expertise gedeeld op het gebied van marketing, productie en strategisch beleid. Club Guy and Roni neemt deel aan Theater Noord, waarbij de gesprekken in eerste instantie gericht zijn op zaken die aantoonbare praktische voordelen hebben voor de betrokken partijen. De organisatie noemt de voorstellingen *CRASH* samen met het NNT en de voorstelling *Naked Lunch* samen met Vocaallab en Slagwerkgroep Den Haag voorbeelden van samenwerkingsprojecten die tot veel synergie hebben geleid, in zowel inhoudelijke, artistieke als financiële zin.

Organisatie en financiën

De organisatie bestond in 2013 uit 6,8 fte met een arbeidsovereenkomst. Daarnaast zijn er meer dan 50 freelance opdrachten verstrekt, waren er 50 vrijwilligers en 10 stagiaires actief. De organisatie is in opbouw, er zijn twee nieuwe medewerkers aangetrokken: een zakelijk leider en een marketeer.

Club Guy and Roni ervaart momenteel knelpunten van financiële aard. De prestaties zoals overeengekomen met het Fonds Podiumkunsten zijn begroot op een gemeentelijke bijdrage die aanzienlijk hoger ligt dan momenteel het geval is. Deze prestatieafspraken zijn desondanks ongewijzigd gebleven, waardoor Club Guy and Roni moeite heeft de uitgesproken ambities financieel en productioneel te realiseren. Bijkomende zorg is het wegvallen van de tweejarigbijdrage van de provincie Groningen per 2015. Ook de eigen inkomstennorm van het Fonds Podiumkunsten (30%) is voor de organisatie een forse opgave.

Een ander punt van zorg is de huisvesting van de organisatie: sinds eind 2013 staat de Noorderkerk te koop. Op dit moment is er geen zicht op geschikte alternatieve huisvesting.

Bevindingen

Professionele kwaliteit van de organisatie

De Kunstraad constateert dat de artistieke kwaliteit van Club Guy and Roni constant is en de waardering hoog. In 2013 uitte zich dit onder meer in diverse onderscheidingen. De artistieke koers van het gezelschap is eigenzinnig en in die zin verwant met het NNT, Grand Theatre en Noorderzon.

De Kunstraad constateert echter ook dat de organisatie kwetsbaar is, aangezien de (artistieke) ambities de omvang en de vermogenspositie van de organisatie overstijgen. De organisatie ziet zichzelf dan ook eerder als productiekern dan als gezelschap.

Cultureel ondernemerschap

De organisatie slaagt er voornamelijk in om aan de inkomstennorm van het Fonds Podiumkunsten te voldoen, maar is zich bewust van de eigen financiële kwetsbaarheid. De gemeentelijke subsidie is in de huidige cultuurnotaperiode substantieel lager dan gevraagd, waardoor prestatieafspraken met het Fonds Podiumkunsten moeilijk realiseerbaar zijn. Bovendien vervalt in 2015 de provinciale subsidie. De Kunstraad waardeert de inzet van de gemeente Groningen voor het behoud van een Noordelijk dansgezelschap maar betreurt het dat het commitment van de gezamenlijke overheden beperkt is, te meer omdat Club Guy and Roni zich sterk verbonden voelt met de stad Groningen en bovendien internationaal goed scoort.

De Kunstraad vindt internationale verkoop, internationale coproducties en productdifferentiatie goede voorbeelden van ondernemerschap. Ook is de Kunstraad verheugd over de plannen van Club Guy and Roni om het internationale choreografen concours nieuw leven in te blazen, dat in het verleden zo belangrijk was voor de stad.

Club Guy and Roni geeft aan dat er in boekjaar 2014 een nieuwe financiële administratie wordt ingericht. Hierdoor kunnen uitgaven scherper gemonitord worden. Daarnaast kunnen kosten worden bespaard wanneer in de backoffice verregaand wordt samengewerkt met de partners binnen Theater Noord.

Samenwerking

De Kunstraad constateert dat Club Guy and Roni een nuchtere kijk heeft op samenwerking binnen de sector. Samenwerking dient volgens de organisatie op een organische manier te ontstaan en moet praktische voordelen en/of artistieke meerwaarde opleveren. Club Guy and Roni ziet in de toekomst ruimte voor meer interdisciplinaire samenwerking.

De samenwerking tussen Club Guy and Roni en het Grand Theatre is in de nieuwe cultuurnotaperiode van karakter veranderd. Waar voorheen nog veel in coproductie werd samengewerkt met het Grand Theatre, is de samenwerking sinds dit jaar voornamelijk gereduceerd tot het inhuren van diensten. Club Guy and Roni mist in het nieuwe Grand Theatre een sparringpartner die de ruimte en de middelen heeft om inhoudelijk en financieel mee te investeren in coproducties die het aanbod in de stad en de rest van het land ten goede komen.

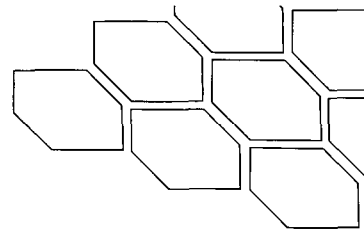

Educatie en talentontwikkeling

De Kunstraad vindt het verstandig dat de kleine organisatie zich concentreert op haar kernactiviteiten. Educatie is voor Club Guy and Roni terecht van ondergeschikt belang. De organisatie levert volgens de Kunstraad een voldoende bijdrage aan talentontwikkeling van jonge dansers en makers, middels de *Poetic Disasters Club* en het *White Smoke* project.

Conclusie

De positie van Club Guy and Roni wordt bedreigd door onrealistische prestatieafspraken met het Fonds Podiumkunsten en afnemende regionale subsidiegelden. Ook is er sprake van een huisvestingprobleem. De Kunstraad betreurt deze ontwikkelingen, omdat Club Guy and Roni op basis van haar artistieke prestaties een solide plaats binnen de Groningse basisinfrastructuur verdient.

VERA

Positie keten : presentatie
 Discipline : podiumkunsten
 Gemeentelijke subsidie : 2012: € 398.000 / 2013: € 400.000 / 2014: € 360.000

Algemeen

De vereniging Vera exploiteert een poppodium met een middelgrote en een kleine zaal in het centrum van Groningen. De programmering bestaat uit actueel en progressief muziekaanbod uit binnen- en buitenland, met in de slipstream hiervan experimentele films en dansavonden. Vera trekt overwegend jong publiek (met name 20- tot 24-jarigen) waaronder veel studenten.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

Vera heeft in 2013 een naar eigen zeggen bescheiden activiteiten aanbod gepresenteerd: 135 activiteiten in de Grote Zaal, 45 in de Kelderbar, 3 Xtra, 6 Zomercafés, 45 Dansavonden, 45 Zienema Films, 3 keer Zienemarkt en 3 keer Zienemaan en sterren. Daarnaast organiseerde Vera 18 nevenactiviteiten: Write Now!, Koninginnedagdub, Popquizmarathon, DScafé, Lindacafé, Kemenade Joachim, 2 exposities en 10 andere activiteiten. Het totale aantal bezoekers daalde van 55.351 naar 50.899 in 2013. Met name de dansavonden zijn minder goed bezocht dan in voorgaande jaren. Van de bezoekers is 75% afkomstig uit de stad. Waardering van de concerten wordt onderzocht door een jaarlijkse evaluatie onder bezoekers. Vera neemt deel aan het Podium Analyse Systeem (PAS) van de VNPF. De organisatie meet zich met Doornroosje in Nijmegen: beide podia zijn van een vergelijkbare schaal, liggen buiten de Randstad en hebben een Duits achterland.

Talentontwikkeling

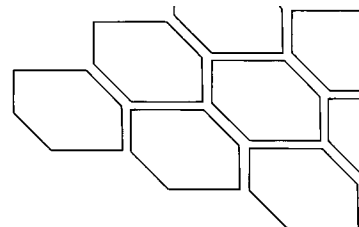
Vera geeft in de beantwoording van de vragenlijsten aan dat alle activiteiten van de organisatie gericht zijn op talentontwikkeling: Vera promoot de internationale Pop Underground, levert een bijdrage aan de ontwikkeling en opleiding van de verenigingsleden en aan lokale talentontwikkelingsprogramma's.

Samenwerking

Vera initieert sinds twee jaar een programmeursoverleg tussen Simplon, Vera en De Oosterpoort. Per 2014 neemt Vera de exploitatie van Simplon over en verwacht de organisatie dat samenhang in de popinfrastructuur in een stroomversnelling zal komen. Voor de invulling van de activiteiten in Simplon is Vera in gesprek met vier partijen, die elk een segment van de programmering realiseren. Deze werkwijze biedt als voordeel dat er nieuwe publieksgroepen kunnen worden aangesproken. De verschillende samenwerkingspartijen zullen naar verwachting worden aangestuurd door een curator of programmeur, die verantwoordelijk zal zijn voor het algemene artistieke beleid van Simplon. Ook krijgt deze curator een sturende rol in de inhoudelijke samenwerking tussen Simplon, Vera, De Oosterpoort en Stadsschouwburg en andere partners.

Organisatie en financiën

Vera is op een in de podiumsector vrij unieke wijze georganiseerd: de organisatie kent een verenigingsstructuur. De dagelijkse leiding en uitvoering is in handen van professionals, directie en het managementteam, die hierbij ondersteuning krijgen van onbetaalde leden van de vereniging. De organisatie van Vera bestond in 2013 uit 12 personen in vast dienstverband (7,1 fte), 220 vrijwilligers en 6 stagiaires. Voor 2014 worden geen wijzigingen verwacht. Medio 2012 is de structuur van de organisatie gewijzigd: het bestuur met uitvoeringsverantwoordelijkheid is gewijzigd in een Raad van Toezicht met controlerende verantwoordelijkheid, die verantwoording aflegt aan de Algemene Ledenvergadering. De financiële positie van Vera is gezond: vermogen en liquiditeit zijn voldoende om aan de verplichtingen te voldoen en de exploitatie is positief. De gemeentelijke korting van 10% per 2014 is verwerkt door een barprijsverhoging, digitalisering van de *art division*, een gift en subsidie. De prognose eigen inkomsten in 2014 en 2015 is 60%. Per 2014 is een nieuwe stichting exploitant van Simplon. Het bestuur van deze stichting bestaat uit de directie en Raad van Toezicht van Vera. De boekhouding van Simplon en Vera zijn gescheiden maar op dezelfde manier georganiseerd.

Bevindingen

Professionele kwaliteit van de organisatie

De Kunstraad constateert dat de directie van Vera zich bewust is van de voor- en nadelen die de verenigingsstructuur met zich meebrengt. De betrokkenheid van de leden is van essentieel belang voor de slagkracht van de organisatie. Er is voor aanvang van de huidige cultuurnotaperiode een bestuurlijke verandering door Vera ingezet. In de praktijk functioneert de vereniging volgens de directie als een stichting.

Het huidige ledenbestand van Vera kenmerkt zich door twee groepen: een oude garde, die reeds tien jaar of langer betrokken is bij Vera en een steeds roulerende nieuwe generatie, waaronder veel studenten, die na een korte periode van betrokkenheid uitvliegt. Dit vraagt van de organisatie een open en alerte opstelling en het borgen van nieuwe ontwikkelingen.

De Kunstraad constateert dat de missie en propositie van Vera in de loop der jaren nagenoeg ongewijzigd is gebleven. Dit is begrijpelijk vanuit de sterke merknaam van Vera. De Kunstraad mist wel een sterke, actuele visie op de eigen programmering en functie binnen de popsector. Nu Vera ook Simplon zal gaan exploiteren, is het des te belangrijker om voor beide podia een gedegen artistiek-inhoudelijke visie te ontwikkelen. De Kunstraad constateert dat Vera wel aanzetten doet, bijvoorbeeld via programmeringsoverleg en de ontwikkeling van een blauwdruk voor de popmuziek, maar de uitwerking nog onvoldoende concreet is. De Kunstraad is dan ook nieuwsgierig naar een meer artistiek-inhoudelijk notitie waarin Vera zich verder profileert en positioneert ten opzichte van de andere podia en partners in de stad.

Cultureel ondernemerschap

In haar beleidsplan 2013-2016 noemt Vera het overaanbod in de pop kannibaliserend. De organisatie constateert dat steeds meer culturele instellingen opereren op de overvolle popmarkt, met als gevolg een terugloop in de zaalbezetting. De gemiddelde bezettingsgraad van de Grote Zaal in Vera is 35%. Dit betekent dat er regelmatig concerten plaatsvinden met minder dan 100 bezoekers. In 2013 waren slechts 4 concerten uitverkocht. Dit baart de Kunstraad zorgen. Een adequatere afstemming van popinstellingen in de keten kan wellicht leiden tot een hogere zaalbezetting, efficiency en financieel voordeel.

Het valt verder op dat Vera nieuwe ontwikkelingen (zoals internet) als bedreigingen noemt, terwijl deze juist kansen kunnen bieden om op een andere manier te ondernemen.

In de relatie Vera en Simplon is het voorkomen van financiële verwevenheid een belangrijk aandachtspunt.

Samenwerking

De Kunstraad is positief over de wens van Vera om met De Oosterpoort en Stadsschouwburg een blauwdruk te creëren voor samenhang in de stedelijke popinfrastructuur. Afstemming van het aanbod voor de kleine en middenzaal zou ten goede komen aan het onderscheidende artistieke profiel van de verschillende podia. De Kunstraad is benieuwd naar de resultaten van de samenwerking, omdat in het verleden onvoldoende basis is gebleken voor verregaande programmatische afstemming tussen Vera en De Oosterpoort en Stadsschouwburg.

Educatie en talentontwikkeling

Vera geeft een brede interpretatie aan talentontwikkeling. Op basis van de aangeleverde documentatie en het gesprek is de indruk dat het accent vooral ligt op lokale talentontwikkelingsprogramma's (POPgroningen Talent Award, Write Now!) en de ontwikkeling van verenigingsleden volgens het principe 'learning on the job'. Kansen op het gebied van inhoudelijke talentontwikkeling (zoals bandbegeleiding en coaching) blijven mogelijk liggen.

Conclusie

Vera geeft actief invulling aan haar rol als poppodium van Groningen. De activiteiten zijn divers en trekken een gevarieerd, jong publiek. De toekomstbestendigheid van Vera hangt volgens de Kunstraad in belangrijke mate af van de afstemming die de organisatie weet te bereiken met andere poppodia en de manier waarop de organisatie vorm weet te geven aan vernieuwing.

CENTRUM BEELDENDE KUNST

Positie keten : presentatie, talentontwikkeling, educatie
Discipline : beeldende kunst
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 716.000 / 2013: € 600.000 + € 25.000 doelsubsidie +
€ 100.000 incidenteel / 2014: € 590.000 + € 85.000 structureel +
€ 75.000 incidenteel

Algemeen

Het Centrum Beeldende Kunst Groningen (CBK) voert taken uit op het gebied van kunst in de openbare ruimte, de kunstuitleen en talentontwikkeling van jonge kunstenaars. In navolging van het advies van de Kunstraad vraagt de gemeente het CBK in de periode 2013-2016 een meer faciliterende dan wel begeleidende rol op zich te nemen. Voor de beleidsperiode 2013-2016 heeft de gemeente Groningen het CBK de opdracht gegeven de kunstuitleen budgetneutraal te maken.

Stand van zaken*Activiteiten en bereik*

In 2013 organiseerde het CBK presentaties in het eigen pand (zoals tentoonstelling Hendrik de Vries Stipendium 2012, presentatie Nieuw Werk, groepstentoonstelling Groninger Kunstenaars, overzichtstentoonstelling Barbara Stok) en op andere locaties in de stad (Broei in de EMG Silo, Klankinstallaties in het Tschumipaviljoen, Nieuwe uitleenschatten in de Der Aa-kerk,). Daarnaast werd uitvoering gegeven aan projecten Kunst op straat (kunstopdrachten in de openbare ruimte bijvoorbeeld in het kader van 400-jarig bestaan van de Rijksuniversiteit Groningen) en Kunst op maat (kunstopdrachten in het kader van talentontwikkeling bijvoorbeeld voor buurthuis Het Poortershuis).

Aan nevenactiviteiten vonden voornamelijk rondleidingen bij tentoonstellingen plaats (46), beeldenwandelingen kunst op straat (13) en atelierbezoeken (30). Daarnaast waren er lezingen (4), stadswandelingen langs kunst op straat (3) en rondleidingen depot Kunstuitleen (2).

Met de activiteiten trok het CBK in 2013 in totaal 17.564 fysieke bezoekers en 4.480 participanten. Negen van deze activiteiten hadden betrekking op talentontwikkeling waarbij 39 kunstenaars waren betrokken. Veel aandacht van publiek en pers was er voor de strip op de Grote Markt, het vierjarige project in het kader van de stedelijke ontwikkeling in de binnenstad.

De kunstuitleen trok in 2013 1.346 particuliere leners en 65 bedrijven, een lichte daling ten opzichte van 2012.

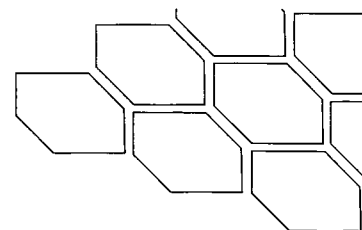
Het CBK verricht los van evaluaties onder de gebruikers van de kunstuitleen geen publieksonderzoek. Wel is een methode in ontwikkeling voor het meten van de waardering van de kunst in de openbare ruimte.

Educatie

Het CBK bracht meer focus aan in de educatieve activiteiten door deze te concentreren rondom vier specifieke, langer lopende tentoonstellingsactiviteiten. In 2013 werden twee pilots in het kader van Cultuureducatie met Kwaliteit gestart die ook in 2014 doorlopen. Het CBK signaleert een zekere spanning tussen de behoefte van het CBK aan direct contact met de scholen en de bemiddelingsrol van het Centrum voor de Kunsten.

Samenwerking

Het CBK onderzocht in 2013 de mogelijkheden voor een betere afstemming van de programmering van de beeldende kunstinstanties in de stad. Hiervoor heeft het CBK een website ontwikkeld die in 2014 wordt gelanceerd en die de zichtbaarheid van de sector moet vergroten. Daarnaast startte het CBK een onderzoek naar het lezingen- en coachingsaanbod voor kunstenaars in de stad, met als uitkomst een beoogd symposium over cultureel ondernemerschap in 2014. De samenwerking met Academie Minerva is geïntensiveerd en er wordt actief opgetrokken met het Tschumipaviljoen. Om financiële redenen (aanvragen van subsidies en fondsenwerving) is er niet voor gekozen om

het paviljoen over te nemen. Verder is in 2013 samengewerkt ruim 30 andere partners zoals Beeldlijn, Energize Festival, Groninger Museum, Noorderzon, Noorderlicht en met NP3 tijdens Eurosonic Noorderslag. Het CBK geeft aan haar werkwijze meer te focussen op samenwerking en samenbundeling. Resultaten daarvan zijn onder andere presentaties met WEP, House of Design, Academie Minerva, NP3, Tschumipaviljoen en het Groninger Forum. Het CBK is ook positief over een samenwerking met het Groninger Forum. Men pakt samenwerking op projectbasis op. Buiten de stad werkt het CBK samen met de CBK's in Drenthe en Friesland. Dit betreft het delen van expertise en de opzet van een flexibele pool van jonge ZZP'ers. Daarnaast geeft het CBK in Emmen en Stadskanaal advies bij kunst opdrachten in de openbare ruimte. In algemene zin constateert het CBK dat de beeldende kunstinstellingen een sterke eigen identiteit hebben. Het CBK mist bij enkele instellingen een gedeeld belang wat samenwerking soms in de weg zit.

Organisatie en financiën

De organisatie bestond in 2013 uit 9,19 fte vast personeel (in 2012 9,75 fte), 2 fte op uitzendbasis en 1 stagiair. Doorgaans werkten er 17 medewerkers.

In het visiedocument geeft het CBK aan te streven naar een nieuwe organisatievorm met ingang van 2017. Het wil een basisvoorziening voor de beeldende kunstsector zijn die werkt vanuit co-creatie met de werkdelen Kunst op Straat, Kunstuitleen en Platform. De organisatie moet kleinschalig en flexibel zijn, met partijen in de stad samenwerken en deels commerciële activiteiten initiëren. De kunstuitleen blijft als het aan het CBK ligt ook in de nieuwe situatie integraal onderdeel uitmaken van de organisatie.

De status van werkmaatschappij staat het cultureel ondernemerschap in de weg en brengt hoge kosten voor overhead en personele lasten met zich mee. In de aanloop naar de nieuwe situatie zoekt het CBK naar mogelijkheden om de huidige organisatie af te slanken en om te vormen. Zo is in 2012 een tijdelijk contract niet verlengd, wat in 2015 een besparing oplevert van € 33.000. Daarnaast zet het CBK waar mogelijk personeel in op andere taken en biedt hiervoor scholing aan en doet een beroep op het gemeentelijke bureau 'van werk naar werk'. Daarnaast heeft het CBK te maken met een stapeling van gemeentelijke taakstellingen. Dit betreft het wegvallen van de landelijke ISV-gelden met ingang van 2015 (dit is een financieel knelpunt van € 160.000 per jaar voor het onderdeel Kunst op Straat), een korting van € 100.000 op het activiteitenbudget met ingang van 2015 (door het CBK alleen op te vangen door te snijden in de variabele kosten) alsmede een taakstelling vanaf 2015 van € 42.000 onttrekking aan de reserves.

In 2013 is door de gemeente nader onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van verzelfstandiging van de werkmaatschappijen waaronder het CBK. Het door KPMG uitgevoerde onderzoek stelt dat er veel vaste krachten in dienst zijn, dat 56% van de kostenbasis dient voor het managen van de 44% die worden gebruikt voor de activiteiten. Verder concludeert KPMG dat de personeelskosten lager zouden kunnen uitvallen bij een verzelfstandigde organisatie en dat een gedeeltelijke verzelfstandiging mogelijk is met het privatiseren van de kunstuitleen. Daarbij stelt het bureau dat de gemeente zich kan afvragen in hoeverre de verschillende activiteiten van het CBK tot haar kernactiviteiten behoren.

Ondanks dit advies besloot de gemeente vooralsnog uit kostenoverwegingen om op korte termijn niet te verzelfstandigen. Wel heeft het CBK op basis van het advies van KPMG inzake de risicoreductie ten aanzien van de kunstvoorraad, in 2013 maatregelen getroffen door een pandrecht met het SBK op te stellen.

Bevindingen

Professionele kwaliteit van de organisatie

De Kunstraad is onder de indruk van het aantal activiteiten dat het CBK in 2013 heeft georganiseerd en het aantal partners waarmee het CBK hierin optrok. Het karakter van deze activiteiten is heel divers en valt vaak niet onder één noemer te duiden. Zo geven de activiteiten 2013 hoofdzakelijk presentaties weer, die het CBK schaarst onder samenwerking, talentontwikkeling of publieksvoorlichting. Dit met uitzondering van de activiteiten van het CBK op het gebied van kunst in de openbare ruimte, die concreet en onderscheidend zijn.

De gemeente heeft het CBK gevraagd een meer faciliterende dan wel begeleidende rol te spelen. Op basis van de aangeleverde stukken en het gesprek blijkt dat dit op meerdere manieren kan worden geïnterpreteerd. Waar de Kunstraad vindt dat het CBK nog onvoldoende voortgang laat zien in de omvorming naar een intermediaire en dienstverlenende organisatie is het CBK van mening dat zij hierin met een integrale aanpak van haar activiteiten op het gebied van presentatie, talentontwikkeling en kunst in de openbare ruimte belangrijke stappen zet. En waar de Kunstraad op basis van de gesprekken met het beeldende kunstveld concludeert dat het CBK nog niet de partij is die de beeldende kunstorganisaties verbindt en Groninger kunstenaars en instellingen een gezicht geeft, merkt het CBK op dat zij wel degelijk resultaten boekt.

De vraag van de gemeente naar een meer faciliterende rol leidt ertoe dat het CBK een aantal beleidskeuzes moet maken; vooralsnog komen die naar de mening van de Kunstraad onvoldoende uit de verf. Uit de veelheid aan activiteiten en samenwerkingspartners blijkt geen duidelijke focus en de rol die het CBK inneemt lijkt eerder actief dan dienend. De dienstverlenende serviceorganisatie met een open en uitnodigende houding naar het beeldende kunstveld, vertaalt het CBK in co-creëren dat wil zeggen het met zoveel mogelijk andere partners realiseren van de eigen opdracht.

Indien het CBK hecht aan een eigen presentatieprogramma en presentatieplek - vanuit de platformfunctie minder voor de hand liggend - zou men ervoor kunnen kiezen om (zoals nu al gebeurt in het kader van Kunst op Straat en het Tschumipaviljoen) met al haar activiteiten de stad in te trekken, op plekken waar veel publiek komt zoals het Groninger Forum.

Cultureel ondernemerschap

De Kunstraad beseft dat de gemeentelijke status een negatieve invloed heeft op het cultureel ondernemerschap van het CBK. Toch heeft de Kunstraad het idee dat de organisatie zich achter dit gegeven verschuilt om niet fundamenteel te veranderen. Het activiteitenbudget neemt op termijn zeker af maar de organisatie beschikt ruim over menskracht. De Kunstraad is positief over de eerste stappen die het CBK nu op dit vlak zet maar is nieuwsgierig of het het CBK lukt om intern verder te prioriteren (van presentatie naar Kunst op Straat of platform).

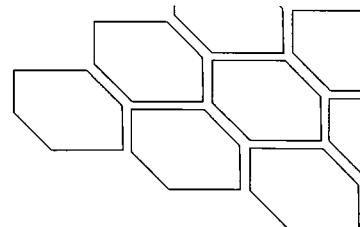
Bij kunst in de openbare ruimte, waar naast het fysieke domein maatschappelijk georiënteerde wegen worden ingeslagen, ziet de Kunstraad een flexibele en enthousiasmerende houding. Intern zal geschoven moeten worden met middelen om in 2015, als de aanvullende projectgelden wegvallen, dit organisatieonderdeel niet in de problemen te laten komen.

Om het ondernemerschap van de functie Kunst op Straat verder ruimte te geven, moet dit onderdeel naar de mening van de Kunstraad meer autonomie krijgen binnen de gemeentelijke structuur met een optie tot volledige verzelfstandiging op termijn.

De Kunstraad pleit er opnieuw voor, zoals eerder gesteld en door KPMG onderschreven, de commerciële functie van de kunstuitleen op korte termijn te privatiseren omdat er inmiddels voldoende (private) partijen bestaan die een vergelijkbare rol vervullen. De huidige financiering van de kunstuitleen via een spaarsysteem c.q. de borging van de bij de gemeente opgebouwde spaartegoeden, vraagt hierbij nog wel aandacht.

Samenwerking

Op het gebied van kunst in de openbare ruimte weet het CBK veel en interessante partners te vinden. Alhoewel het CBK in 2013 met een groot aantal partijen heeft samengewerkt met diverse presentaties tot gevolg, vindt de Kunstraad de resultaten in 2013 op het vlak van algemene dienstverlening en bemiddeling nog te weinig concreet. Er is een bestuursunie aangegaan met het Tschumipaviljoen maar er zijn weinig vorderingen gemaakt in de samenwerking met de sector als geheel, bijvoorbeeld op het gebied van programmering en samenhang. Over de beoogde website is nog onvoldoende bekend om een oordeel te vormen over het belang ervan. De Kunstraad realiseert zich dat voor samenwerking het CBK afhankelijk is van de inzet van de andere partijen. Gelet op het feit dat de sector als geheel kwetsbaar is en er onder de huidige condities instellingen zullen wegvallen, is het van belang dat het CBK en andere betrokkenen de komende tijd de handen ineen slaan.

Educatie en talentontwikkeling

De Kunstraad constateert dat het CBK kiest voor meer lang lopende educatieve projecten. Het is positief dat deze projecten in samenspraak met het onderwijsveld worden ontwikkeld zodat vooraf duidelijk is of ze aan de vraag van de scholen voldoen.

Het CBK heeft diverse talentontwikkelingsprojecten lopen, die soms alleen soms samen met anderen worden ontwikkeld.

Cultural governance

Het CBK heeft vanwege de positie als onderdeel van het gemeentelijk apparaat geen bestuur. De Kunstraad mist externe betrokkenheid van deskundigen bij de beleidsontwikkeling, bijvoorbeeld in de vorm van een onafhankelijke adviesraad, die kan bijdragen aan het draagvlak en als gesprekspartner kan functioneren.

Conclusie

De Kunstraad constateert dat het CBK een waardevolle en onderscheidende functie vervult op het gebied van kunst in de openbare ruimte. Ook in het begeleiden van talenten worden resultaten geboekt. De functie van intermediair vraagt om een nadere definitie zeker in relatie tot de presentatie-activiteiten van het CBK. De veelheid aan activiteiten maken het diffuus om te bepalen of het CBK binnen de sector als geheel een verbindende speler is op het vlak van promotie en samenwerking. De lange termijn ambities van het CBK en de keuze voor co-creatie kunnen de faciliterende rol in de weg staan.

Gelet op de kwetsbaarheid van de sector is het van belang dat het CBK en de andere beeldende kunstinstellingen gezamenlijk een strategie uitzetten hoe zij de sector verder willen versterken.

NOORDERLICHT

Positie keten	: presentatie
Discipline	: beeldende kunst
Status	: opgenomen in de BIS
Gemeentelijke subsidie	: 2012: € 162.000 / 2013: € 190.000 / 2014 € 171.000

Algemeen

Noorderlicht is een platform voor internationale fotografie en maakt deel uit van de landelijke culturele Basisinfrastructuur. Naast de jaarlijkse fotomanifestatie, die afwisselend plaatsvindt in Groningen en Leeuwarden, presenteert de Noorderlicht Fotogalerie aan het A-Kerkhof gedurende het jaar een tentoonstellingsprogramma en organiseert Noorderlicht reizende tentoonstellingen in binnen- en buitenland.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

Vanwege de veranderende financiële omstandigheden was 2013 voor Noorderlicht vooral een kwestie van overleven en ingrijpen in de organisatie.

De fotomanifestatie 2013 vond plaats op het Suikerunieterrein met zes tentoonstellingen, waaronder *The Sweet and Sour Story of Sugar*. Dit is een langlopend internationaal project waarin zes fotografen opdracht kregen om de suikerindustrie, in landen die verbonden zijn met het koloniale verleden, te fotograferen. De fotomanifestatie trok 10.000 bezoekers in Groningen en 52.000 bezoekers rondom de activiteiten in het buitenland. Het fotofestival trok veel media-aandacht (751 artikelen/aankondigingen in regionale, nationale en internationale bladen).

In de fotogalerie vonden zes presentaties plaats die door ruim 7.500 bezoekers werden bezocht. Daarnaast organiseerde Noorderlicht meerdere projecten (zoals *Buitengewoon* in Drenthe met 40.000 bezoekers), educatieve activiteiten (3.293 scholieren) en de 3e editie van de *Northern Lights* Masterclass (een internationale masterclass voor 12 beginnende fotografen).

Noorderlicht behoort wat de bezoekersaantallen en inhoudelijke relevantie betreft bij de belangrijke fotografielocaties van Nederland zoals Foam te Amsterdam, het Nederlands Fotomuseum te Rotterdam en Huis Marseille.

Educatie

Het festival en de galerie zijn de basis voor de educatieve activiteiten. In 2013 maakten leerlingen met gemagnetiseerde foto's uit het project hun eigen suikerverhaal. Dit idee is ook toegepast tijdens de Suikerbustournee langs scholen en markten in de provincie Groningen.

Samenwerking

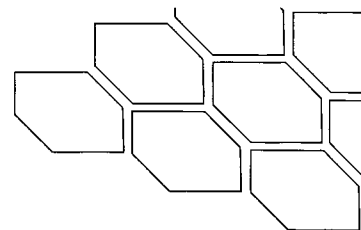
Noorderlicht werkt internationaal actief samen, met partners in Indonesië, Suriname en Brazilië (suikerproject), met 20 buitenlandse collega-instellingen (20/20 presentatie Manifestatie), met het fotofestival in Singapore en met festivals in België en Frankrijk.

Op stedelijk niveau werkt men op beperkte schaal samen met Academie Minerva, voor zover dit van beide kanten financieel mogelijk is. Noorderlicht onderzoekt de mogelijkheden voor samenwerkingsprojecten in 2014 met het Centrum Beeldende Kunst Groningen en het Groninger Museum. Noorderlicht geeft sinds vier jaar sturing en onderdak aan Crossing Arts, een strategisch debatpodium voor instellingen uit de beeldende kunsten.

Noorderlicht is verbaasd over het afzeggen door het Groninger Forum van de samenwerking. Men zag kansen voor inhoudelijk interessante activiteiten.

Organisatie en financiën

In 2013 is de professionele organisatie gehalveerd en zij zal in 2014 nog verder krimpen (naar 3,54 fte regulier en 1,22 fte gesubsidieerd). In 2015 eindigt ook een gesubsidieerde baan. De organisatie is sterk afhankelijk van subsidies die in 2013 fors zijn verlaagd. Noorderlicht ontving van het ministerie van OCW een frictiekostenvergoeding. De organisatie haalde circa € 150.000 uit de fondsenmarkt. Noorderlicht heeft een betrokken en ervaren bestuur, dat als klankbord

dient voor de directeur. Er hebben zich geen bestuurswijzigingen voorgedaan, ondanks de lange zittingstermijn van de leden en de eerdere opmerking van de Kunstraad dat een meer landelijke vertegenwoordiging goed zou aansluiten bij het (inter)nationale profiel. In 2014 wordt echter verbetering beloofd.

Noorderlicht wil de komende jaren de activiteiten voortzetten. De fotomanifestatie staat vast, de galerie blijft maar met minder tentoonstellingen en de realisatie van aanvullende activiteiten is afhankelijk van additionele financiering. De financiën blijven echter het grootste knelpunt voor Noorderlicht. De druk op de organisatie is daarmee groot.

De organisatie heeft te maken met zes overheden die allemaal hun (soms tegenstrijdige) eisen stellen aan Noorderlicht. Men heeft behoefte aan een gemeenschappelijke Noordelijke visie en minder bureaucratie in de subsidieafwikkeling.

Bevindingen

Professionele kwaliteit van de organisatie

Noorderlicht wordt gedreven door een gepassioneerde directeur, die een consistente inhoudelijke koers vaart. Noorderlicht heeft een realistisch zelfbeeld en men slaagt er ondanks de bezuinigingen in om een festival neer te zetten met een grote exposure. De tegenvallende subsidie-inkomsten zijn door de organisatie noodgedwongen opgevangen door fundamentele keuzes te maken en rigoures te snijden in de organisatie. Deze keuzes hebben rust in de organisatie gebracht terwijl er ongewijzigd veel deskundigheid, daadkracht en passie in de organisatie aanwezig is. Ook de wil om te experimenteren is nog steeds aanwezig, zoals blijkt uit de succesvolle keuze in 2013 voor het Suikerunieterrein als festivallocatie.

Cultureel ondernemerschap

De organisatie heeft een goed beeld van het publiek en weet het publiek actief aan zich te binden. Men weet nog steeds middelen uit de markt te halen. Noorderlicht heeft een goed netwerk en weet vanwege langdurige samenwerkingsrelaties veel van zakenpartners gedaan te krijgen. De manifestatie heeft daarnaast een groot bereik in de media en de waardering van publiek en pers is groot.

Samenwerking

Noorderlicht participeert op bescheiden schaal in lokale netwerken op het gebied van de beeldende kunst en vormgeving. Vooral de vele (inter)nationale netwerken zijn voor de eigen activiteiten van belang.

De Kunstraad constateert dat samenwerkingsprojecten op lokaal niveau door het wegvallen van projectgelden onder druk komen te staan. De focus ligt eerst op de eigen activiteiten en daarna pas op samenwerking met anderen. Het afstoten van de randprogrammering van het festival is vanuit financieel oogpunt begrijpelijk maar levert in totaliteit minder bezoekers op. Voor de toekomst betekent het dat partijen in de regio (presentatieruimtes, galerieën en individuele kunstenaars) zelf actiever moeten zijn als ze willen aanhaken bij het festival.

De Kunstraad constateert verder dat Noorderlicht geen partij meer is in het Groninger Forum, terwijl Noorderlicht een aantrekkelijke partner had kunnen zijn voor de uitstraling en de loop naar dit nieuwe gebouw. De maatschappelijk georiënteerde fotografie van Noorderlicht had hier een prima podium kunnen vinden.

Educatie

De educatieve activiteiten zijn op peil gebleven. Noorderlicht heeft binnen de scholen een goed netwerk opgebouwd.

Conclusie

De Kunstraad constateert dat Noorderlicht terug is bij de core business. Randactiviteiten zijn afgestoten waardoor de manifestatie niet in gevaar komt. Dit heeft wel een negatief effect op het publieksbereik en de inbedding bij kunstenaars en culturele instellingen in de regio. De organisatie is kwetsbaar maar ondernemend en creatief in ideeën en fondsenwerving.

GRONINGER MUSEUM

Positie keten : presentatie, educatie
Discipline : beeldende kunst
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 3.547.000 / 2013: € 3.547.000

Algemeen

Het Groninger Museum is een van de kernvoorzieningen in de stad Groningen. Met name de blockbuster-tentoonstellingen hebben een landelijke aantrekkingskracht. In 2010 heeft het Groninger Museum een grondige revitalisatie ondergaan. Vanaf april 2011 bleek de financiële situatie van het museum problematisch, waarna de directeur en drie leden van de raad van toezicht aftraden. Begin 2012 voorkwam de gemeente een faillissement. Het museum benoemde een interim-directeur en in september 2012 trad de nieuwe directeur aan.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

De nieuwe directeur heeft het beleid in grote lijnen voortgezet omdat volgens hem de missie van het museum goed is (meningsvorming) en de museale zuilen passend zijn ingevuld. Nieuwe accenten zijn gelegd op de winterprogrammering, op educatie en een dynamischer vormgeving. Verder zijn enkele zaken uitbesteed waaronder de horeca en de winkel.

In 2013 werden 12 tentoonstellingen georganiseerd (13 gepland), waarvan *Nordic Art* een grote publiekstrekker was. Het aantal bezoekers is stabiel maar het aantal bezoekers met een Museumkaart groeit met als gevolg dat door de afdracht aan de landelijke museumvereniging de publieksinkomsten dalen. In totaal bezochten 197.000 mensen het museum. Hiervan is 12% afkomstig uit de stad Groningen, 3% uit de provincie, 72% uit de rest van Nederland en 13% uit het buitenland. Het aantal redactionele artikelen over het museum is, ook buiten de regio, hoog.

Educatie

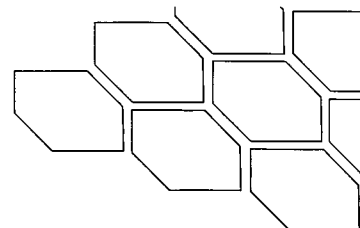
Educatie is een kerntaak van het museum en richt zich op alle doelgroepen en activiteiten van het museum (gebouw, collecties, tentoonstellingen). Daarnaast neemt het museum deel aan het lokale netwerk en start in 2014 met een denktank met vertegenwoordigers van scholen, museumdocenten en de afdeling educatie. In totaal kwamen 326 scholen naar het museum met bijna 16.500 leerlingen. Dit is een flinke stijging ten opzichte van 2012.

Samenwerking

Het Groninger Museum werkt met veel partijen samen, zowel lokaal, regionaal als (inter)nationaal. Een samenwerkingsverband in 2013 met synergie was het project *Young Grunn Artist*, een coachingstraject dat is ontwikkeld samen met NP3 met voor de deelnemende kunstenaars kans op een tentoonstelling in het museum.

Nu de plannen van het Groninger Forum zijn gewijzigd kiest het Groninger Museum ervoor om in het museum aan de hand van objecten uit de vaste collectie de Groninger tijdlijn te tonen. Verder is met de Groninger Archieven en het Noordelijk Scheepvaartmuseum een manifest opgesteld. Het Groninger Forum kan zich volgens het museum meer richten op exposities op het gebied van fotografie, wetenschap en actualiteit. Het museum stelt dat samenwerking niet meer moet, maar mag.

De samenwerking met het Drents Museum en het Fries Museum is op orde. De musea hebben een eigen profiel en er is sprake van regelmatige afstemming. De stedelijke en provinciale samenwerking wordt gecontinueerd op het vlak van educatie, regionale geschiedenis, bruiklenen, trainingen (collectiebeheer), talentontwikkeling en via gezamenlijke vriendenavonden. Nieuwe ideeën zijn er voor samenwerking met Dresden in samenwerking met De Oosterpoort en Stadsschouwburg, voor een Dali-project met het NNT en met Eurosonic/Noorderslag en de Popacademie rondom de expositie over David Bowie. Met de Rijksuniversiteit Groningen wordt nauw samengewerkt (onder meer stagiaires). Het museum beoogt met deze nieuwe projecten jonge (vak)mensen aan zich te binden en de belangstelling voor de regionale kunst te vergroten.

Organisatie en financiën

In 2013 bestond de organisatie uit 46 vaste medewerkers (42,13 fte), 1 tijdelijke medewerker (0,55 fte), 4 medewerkers met een M-baan (3,44 fte), 11 ingeleende medewerkers, 91 vrijwilligers, 41 medewerkers via Randstad en 22 stagiaires. De medewerkers met een gesubsidieerde baan komen met ingang van 2014 in de vaste formatie.

Het museum heeft ervoor gekozen de functie van hoofd collectie en facilitaire zaken te splitsen. Hiermee is er meer formatieruimte ontstaan voor de Aziatische kunst. Daarnaast zijn de educatieve activiteiten voor basis- en voortgezet onderwijs in één afdeling ondergebracht waardoor ook de prijsstelling voor rondleidingen voor scholen gelijk is. Het museum huurt docenten in via Randstad. Dit is geen ideale situatie, het museum wil op termijn meer selecteren op kwaliteit.

De financiën van het museum zijn weer op orde en 2013 is met een positief resultaat afgesloten. Er zijn nieuwe leden toegetreden tot de Raad van Toezicht en er is voldoende expertise aanwezig voor de directie om te klankborden. Ook de Ondernemingsraad heeft rechtstreeks toegang tot de Raad van Toezicht.

Ook de komende jaren worden de activiteiten volgens het beleidsplan uitgevoerd.

Het museum constateert dat er geen ruimte is voor extra activiteiten zonder hiervoor aanvullende middelen van de fondsen aan te spreken. Bij het museum leven nog wensen om de bewegwijzering in het museum te verbeteren, voor de inrichting van een familielab en voor een museumbus die zowel kinderen als senioren naar het museum kan brengen.

Bevindingen

Professionaliteit van de organisatie

De organisatie van het Groninger Museum is zowel organisatorisch als financieel weer op orde. De gemaakte keuzes ogen verantwoord en pakken in de praktijk goed uit. De Kunstraad is nieuwsgierig naar de artistiek-inhoudelijke koers van het museum c.q. de eigen signatuur van de nieuwe directie op de langere termijn.

Cultureel ondernemerschap

Het museum gaat op een verantwoorde wijze om met de beschikbare middelen en de capaciteit van de organisatie. Het museum is goed in staat om via de fondsen aanvullende projecten te financieren. Risico is de tijdelijkheid van deze projecten en een onvoldoende borging in de organisatie.

Het cultureel ondernemerschap zou aan de inkomstenkant nog kunnen groeien. Zo is de inschatting dat er bij de tentoonstellingen nog mogelijkheden zijn voor co-producties (lagere kosten) en lijken sponsorinkomsten aan de lage kant. Overigens realiseert de Kunstraad zich dat sponsoring in Groningen lastig is vanwege het ontbreken van grote bedrijven die gevestigd zijn in Groningen.

Samenwerking

De nieuwe directie staat open voor samenwerkingsverbanden in de stad en de regio. Het museum heeft op bescheiden schaal samengewerkt met beeldende kunstinstellingen in de stad. Het beeld van de positie van het museum in relatie tot de musea in de regio en internationaal is helder.

De Kunstraad is positief over de ingezette samenwerking tussen het Groninger Museum, de Groninger Archieven en het Noordelijk Scheepvaartmuseum, maar de uitwerking overtuigt nog niet. De Kunstraad onderstreept haar eerdere standpunt dat de gemeente Groningen gebaat is bij een museum c.q. een museale netwerkorganisatie die in samenhang de geschiedenis van de stad Groningen toont.

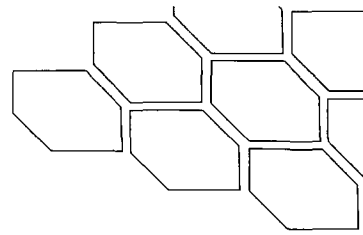
Daarbij mist de Kunstraad ook het initiatief van de gezamenlijke partijen tot een inhoudelijke programmasamenwerking met het Groninger Forum.

Educatie

Het museum benoemt educatie tot een speerpunt van het beleid en ontwikkelt diverse activiteiten. De Kunstraad juicht dat toe, maar constateert dat de huidige formatie voor educatie in dat perspectief wel laag is. Gezien de financiële omstandigheden is formatie-uitbreiding niet mogelijk maar een interne verschuiving of het werken met ZZP'ers biedt wellicht kansen.

Conclusie

De Kunstraad is van mening dat het Groninger Museum een waardevolle culturele instelling voor Groningen is, zowel voor individuele bezoekers als voor scholen. Het museum heeft de zaken weer op orde. De educatie-activiteiten kunnen verder worden uitgebouwd en de samenwerking met andere musea in de stad verder geconcretiseerd. Voor de financiering van extra activiteiten moet een beroep worden gedaan op derden. De verdere invulling van het inhoudelijke programma bepaalt mede of het museum zijn sterke positie op termijn weet te handhaven.

BIBLIONET

Positie keten : productie, educatie, presentatie
Discipline : letteren
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 6.038.000 / 2013: € 5.825.000 / 2014: € 5.332.000

Algemeen

Biblionet is een netwerk van fysieke en virtuele bibliotheken in de stad en provincie Groningen. De stadsbibliotheek vormt een integraal onderdeel van Biblionet, die in 2000 is ontstaan uit een fusie tussen de gemeentelijke en provinciale bibliotheekorganisaties. De gemeente Groningen verstrekt een gespecificeerde subsidie aan Biblionet voor de exploitatie van de stedelijke filialen, de serviceorganisatie voor facilitaire en logistieke dienstverlening (waaronder een afdeling educatie) en het centraal werkgeverschap. Biblionet is partner van het in 2017 te realiseren Groninger Forum.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

Het jaarplan 2013 is volgens plan uitgevoerd. Het aantal leners (volwassenen en jeugd) daalde licht en ook het aantal bezoekers nam iets af ten opzichte van 2012. Daar staat tegenover dat de uitleningen voor jeugd en volwassenen stegen, evenals het bezoek aan de website. Ook het aantal activiteiten (literaire activiteiten, voorlezen op zondag en lezingen en debat) steeg. Daarnaast werden met educatieve activiteiten 10.150 leerlingen in het primair onderwijs en 725 leerlingen in het voortgezet onderwijs bereikt.

Biblionet levert gegevens aan voor een landelijke benchmark. Een goede vergelijking blijkt in de praktijk lastig omdat de bibliotheken sterk in opzet verschillen.

Educatie

Biblionet heeft een gericht aanbod aan educatieve activiteiten dat aansluit bij de verschillende doelgroepen (0-4 jarigen, primair onderwijs en voortgezet onderwijs). Biblionet participeert niet in een lokaal netwerk maar heeft wel overleg met diverse partners. In 2014 wordt in het kader van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit gestart met een pilot mediawijsheid.

Samenwerking

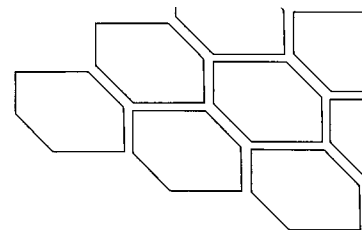
De stadsbibliotheek werkte in 2013 samen met de andere bibliotheken in het provinciale netwerk en andere stedelijke bibliotheken in Nederland op het vlak van collectie-uitwisseling en innovaties. Met ingang van 2015 wordt de stadsbibliotheek onderdeel van het Groninger Forum. De gemeente eist dat alle deelnemende partijen organisatorisch onder het Forum gaan vallen. Dit betekent een ingrijpende loskoppeling van de stadsbibliotheek van Biblionet met grote inhoudelijke en financiële gevolgen. Op dit moment is er nog veel onduidelijkheid.

De stadsbibliotheek geeft aan in het Forum op een interactieve en innovatieve wijze uitvoering te willen geven aan de bibliotheek van de toekomst. Ontmoeting, debat en educatie staan daarbij centraal. Integratie met andere Forum-onderdelen biedt volgens de bibliotheek kansen.

Organisatie en financiën

Het percentage eigen inkomsten bedroeg in 2013 net als in voorgaande jaren 14%.

Biblionet wil ook in de komende jaren uitvoering geven aan haar maatschappelijke opdracht en actief inspelen op veranderingen, maar heeft te maken met forse bezuinigingen. Naast de provinciale bezuiniging op Biblionet is er in 2014 de korting van 10% op de gemeentelijke subsidie en worden de gemeentelijke bijdragen voor de schoolbibliotheken en vensterscholen stopgezet. Biblionet heeft hierdoor ingrijpend moeten reorganiseren.

De gemeentelijke subsidieverlaging wordt concreet opgevangen door:

- sluiting van drie bibliotheekservicepunten per 1 januari 2014,
- terugbrengen van de formatie (van 61 fte in 2012, naar 58 fte in 2013 en 50 fte in 2014),
- besparing op de materiële kosten,
- bezuiniging backoffice (ict-kosten).

Met ingang van 2015 gaat de stadsbibliotheek organisatorisch op in het Groninger Forum. Het wegvallen van de stadsbibliotheek heeft een negatief effect op de kwaliteit en het niveau van de dienstverlening van Biblionet zowel in de stad als de provincie.

Op dit moment maken gemeente, Groninger Forum en Biblionet afspraken over de condities van overname. Biblionet gaat ervan uit dat de partijen overeenstemming bereiken en dat Biblionet akkoord kan gaan met een ontvlechting. Inmiddels is duidelijk geworden dat ook de wijkfilialen onderdeel gaan uitmaken van het Groninger Forum.

Bevindingen

Professionaliteit van de organisatie

Biblionet is een professioneel geleide organisatie die op een zorgvuldige wijze uitvoering geeft aan de specifieke bibliotheektaken. De Kunstraad constateert dat het inhoudelijk profiel van Biblionet nog niet concreet en toekomstgericht is uitgewerkt. Op dit moment zijn alle bibliotheekfuncties gelijkwaardig en is er geen prioritering aangebracht. Dit heeft als gevolg dat de inhoudelijke prioritering ook niet leidend kan zijn in het opvangen van de bezuinigingen. Verder valt op dat de laatste jaren geen onderzoek is gedaan om de waardering van de klanten in beeld te brengen.

Cultureel ondernemerschap

Biblionet heeft de financiën op orde en weet de bezuinigingen waarmee men geconfronteerd is op een verantwoorde wijze op te vangen door in te grijpen in de organisatie. De Kunstraad kan niet inschatten of Biblionet c.q. het Groninger Forum in staat is op termijn vanuit de nieuwe functie van de stadsbibliotheek voldoende inkomsten te blijven genereren. De plek in het Groninger Forum biedt daarbij mogelijkheden en kansen mits er een sterk inhoudelijk en integraal meerjarenprogramma komt.

Samenwerking

Er is sprake van een actieve samenwerking in het eigen netwerk. Samenwerking met andere culturele partners is marginaal.

De keuze van de gemeente om alle samenwerkende partners organisatorisch deel te laten uitmaken van het Groninger Forum en dus het ontvlechten van de stadsbibliotheek uit het provinciale netwerk, heeft inhoudelijke en financiële gevolgen voor Biblionet.

Belangrijk aandachtspunt voor de overgang naar het Groninger Forum is duidelijkheid over de continuïteit voor de stadsbibliotheek. Het verleggen van de geldstroom heeft immers organisatorische, inhoudelijke en financiële gevolgen voor de organisatie, voor de medefinanciers van Biblionet (andere Groningse gemeenten en de provincie Groningen) maar ook voor de gebruikers.

De beoogde integratie van de geldstroom voor de stadsbibliotheek in het Groninger Forum dient verder te worden voorzien van een heldere visie over de inhoudelijke opzet (doel, deelnemende partijen, inhoudelijke aansturing), de organisatie en de financiële exploitatie, gebaseerd op een meerjarige en realistische inschatting van bezoekers- en gebruikerscijfers.

Alleen als deze twee randvoorwaarden geborgd zijn, kan een succesvolle ontvlechting van de stadsbibliotheek uit Biblionet en integratie daarvan in het Groninger Forum worden verwacht. Ook dan stelt de verdere ontwikkeling van het Groninger Forum hoge eisen aan de beleidsopdracht van de gemeente Groningen, aan de leiding van het Groninger Forum en aan de directie en organisatie van Biblionet.

De Kunstraad constateert dat de houding van de stadsbibliotheek voor deelname aan het Groninger Forum op zich coöperatief is en dat het enthousiasme voor deelname groeit.

Educatie

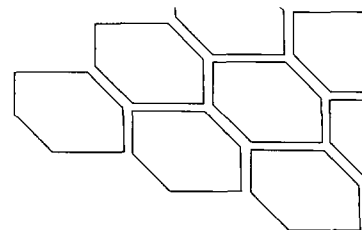
De educatieve activiteiten zijn passend binnen de functie van Biblionet met een duidelijk zwaartepunt in het primair onderwijs. De gemeentelijke en provinciale kortingen én de gemeentelijke bezuiniging op de vensterscholen leiden tot een verschraling van de educatieve activiteiten.

Cultural governance

Het toezicht op Biblionet en de invulling van de bestuursfuncties is op dit moment op orde. Zoals hiervoor aangegeven is het van groot belang de inhoudelijke en organisatorische expertise van de stadsbibliotheek te borgen in het management van het Groninger Forum.

Conclusie

De Kunstraad is van mening dat Biblionet de zaken logistiek en financieel op orde heeft. De stapeling van bezuinigingen, de wijziging in subsidiestromen, de opsplitsing van de organisatie en de focus van het Groninger Forum op haar publieksrol, vragen om duidelijker afspraken en randvoorwaarden. De aandacht voor de condities voor overname belemmeren op dit moment de noodzakelijke inhoudelijke en toekomstgerichte beleidskeuzes van Biblionet.

NOORDELIJK SCHEEPVAARTMUSEUM

Positie keten : presentatie, educatie, productie
 Discipline : erfgoed
 Gemeentelijke subsidie : 2012: € 276.000 / 2013: € 311.000 / 2014: €279.900

Algemeen

Het Noordelijk Scheepvaartmuseum is het maritiem museum voor de provincies Groningen en Drenthe en is gehuisvest in twee middeleeuwse panden in het centrum van Groningen (A-kwartier): het Gotische Huis en het Canterhuis. Het museum toont de geschiedenis van de Noord-Nederlandse scheepsbouw en scheepvaart van de middeleeuwen tot heden. De belangstelling van de bezoekers blijkt steeds meer te verschuiven van de maritieme collectie naar de historische panden waarin het museum is gevestigd. Dit was aanleiding om in 2010 een nieuwe visie te presenteren voor een bredere aanpak waarin zowel de vaste maritieme collectie als de museum panden centraal staan. Het plan kwam tot stand in overleg met gemeente, provincie, politiek en andere relevante partijen.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

Het museum gaf uitvoering aan de activiteiten zoals opgenomen in de plannen voor 2013. Dit betrof 4 tentoonstellingen, deelname aan *Winterwelvaart* en diverse nevenactiviteiten. De inzet van het eigen schip speelt hierbinnen een belangrijke rol. In 2013 kwamen er minder bezoekers (26.344) in het museum dan in 2012 (28.066); De waardering van de activiteiten is goed tot zeer goed zoals blijkt uit een bezoekersenquête bij de tentoonstelling *Winter op de Titanic*. De focus van het museum verschuift van puur maritiem museum naar historisch maritiem museum. De tentoonstellingen tonen vooral de bewonersgeschiedenis van Groningen. De presentaties worden op termijn meer driedimensionaal en moeten de zintuigen prikkelen (beeld, geluid en geur). De *restyling* zal in termijnen worden uitgevoerd en voor de financiering worden externe fondsen aangeschreven.

Educatie

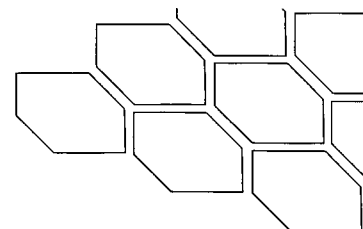
In het museum is in 2013 een educatieve ruimte gecreëerd. Bij alle tentoonstellingen is een educatieve kijkwijzer gemaakt voor individuele bezoekers en een educatief programma voor de bezoekende scholen (28). Het aantal leerlingen dat een bezoek aan het museum bracht groeide (van 942 naar 2.027).

Samenwerking

Het museum werkt met diverse partijen samen, waaronder de Groninger Archieven, het Groninger Museum en het Visserijmuseum Zoutkamp. Een voorbeeld in 2013 van een samenwerkingsproject met synergie was *Winterwelvaart* waarbij het museum samenwerkte met Wijkvereniging Aa-Kwartier en Historische Zeilvaart Groningen. Na het annuleren van de samenwerking door het Groninger Forum met het Groninger Museum en de Groninger Archieven, heeft het Noordelijk Scheepvaartmuseum samen met het Groninger Museum en de Groninger Archieven een manifest ondertekend waarin zij een gedeelde verantwoordelijkheid uitspreken inzake de Groningse geschiedenis. Het Forum is voor het museum geen concurrent meer nu dit zich richt op lezen, beeldcultuur en actualiteit. Het museum is blij met de gemeentelijke regie, maar betreurt de manier waarop de nieuwe koers is gecommuniceerd.

Organisatie en financiën

De financiële positie van het museum verandert. Op basis van de verhoging van de subsidie zijn de salarissen met ingang van 2013 verhoogd (deze lagen op niveau 2006 en liggen nu op het niveau van 2007). Met de bezuiniging van 10% per 2014 zit het museum nu met een financieel gat van € 30.000 per jaar. Het bestuur heeft ervoor gekozen dit voor een periode van twee jaar op te vangen uit het eigen vermogen. Op de lange termijn hoopt het museum meer eigen inkomsten te genereren door meer bezoekers aan te trekken en bezoekers meer te laten besteden in het nieuwe

museumcafé. Bij de realisatie van dit café ontvangt het museum veel steun van de gemeente, zowel fysiek (verbeteren kade) als in personele inzet (projectleiding). Het museum zal voor het café een aparte stichting oprichten en de horeca uitbesteden. De opbrengsten moeten via een speciale constructie weer terugvloeien naar het museum. Het museum vindt dat de overheden (gemeente maar ook provincie) veel van het museum vragen in prestaties en in de verantwoording. Voor een organisatie als het Noordelijk Scheepvaartmuseum met een klein personeelsbestand, is dit veel gevraagd. Ook het wegvallen van de ID-baan legt extra druk op de organisatie. Het museum is een vereniging waarin de leden zeggenschap hebben.

Bevindingen

Professionaliteit van de organisatie

Het museum geeft op een verantwoorde, vrij traditionele wijze uitvoering aan haar museale activiteiten. Het aantal vrijwilligers dat zich actief inzet voor het museum is hoog en draagt bij aan het draagvlak. De Kunstraad mist een duidelijk inhoudelijke museumvisie waarin ontwikkeling en innovatie een plek heeft. Er is nog geen lange termijn programmering voor de tentoonstellingen en er is geen meerjarenplan voor de vernieuwing van de inrichting en presentatie van het museum. Gelet op het financiële perspectief is een prioritering van de doelen en het uitzetten van een bijbehorend tijdspad van groot belang.

Cultureel ondernemerschap

De Kunstraad spreekt zijn zorg uit over de financiële koers van het museum. Het museum teert door het opvangen van de 10% bezuiniging in op het eigen vermogen en het zicht op verbetering in de toekomst is nog niet zeker.

Het valt de Kunstraad op dat de personele kosten van het museum aan de hoge kant zijn en de eigen inkomsten uit entreegelden en activiteiten relatief laag. De focus van de organisatie lijkt nog te weinig gericht op het onder de aandacht brengen van het museum bij financiers. Zo liggen er nog geen concrete plannen voor het binnenhalen van externe gelden voor herinrichting en vernieuwing. De Kunstraad heeft twijfels over de verwachte inkomsten uit het museumcafé, vanwege de moeilijke omstandigheden waarin de horeca in algemene zin zich op dit moment bevindt en de ervaringen bij andere museumcafés

Samenwerking

De Kunstraad blijft bij zijn eerdere standpunt dat de gemeente Groningen gebaat is bij een museum c.q. een museale netwerkorganisatie die in samenhang de geschiedenis van de stad Groningen toont. Het door het Noordelijk Scheepvaartmuseum, het Groninger Museum en de Groninger Archieven opgestelde manifest is in de ogen van de Kunstraad nog te vrijblijvend en te weinig concreet. Ook mist de Kunstraad hierin de plek van de geschiedenis van Groningen als drukkersstad (zie opmerkingen GR-ID) en de link met de programmering van het Groninger Forum.

Educatie

De activiteiten zijn bescheiden maar passend bij het museum in zijn huidige vorm. In de opwaardering van het museum kunnen ook de educatieve activiteiten wat spannender worden ingevuld. Samenwerking op dit vlak met het Groninger Museum kan interessant zijn.

Cultural governance

De Kunstraad is bezorgd over de financiële koers van het museum. De Kunstraad constateert dat museum en de gemeente samen optrekken bij de ontwikkeling van het museumcafé. Ondanks het feit dat over de financiering en condities afspraken zijn gemaakt, lopen rollen en verantwoordelijkheden hier door elkaar waardoor (de schijn van) belangverstrengeling kan ontstaan.

Conclusie

Het Noordelijk Scheepvaartmuseum presenteert de maritieme geschiedenis van de stad Groningen. Het museum moet stappen zetten in het ontwikkelen van een inhoudelijk meerjarenprogramma en planning en het op orde houden van de financiën. Concretisering van de samenwerking met andere musea op het gebied van programmering, promotie en educatie kan de positie van het museum op de lange termijn versterken.

GR-ID

Positie keten : presentatie, productie, educatie
Discipline : erfgoed
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 20.300 + € 8.000 uitbreiding directie / 2013: € 35.000 /
2014: € 31.500

Algemeen

GR-ID maakt het publiek bekend met de geschiedenis van de grafische industrie, de technieken, kunst en andere ontwikkelingen op grafisch gebied. Uniek onderdeel van de vaste collectie is het Werkmanatelier. Het museum beschikt over een vrijwilligerspool die de drukpersen van het museum onderhoudt, productieprocessen demonstreert en workshops geeft. Jaarlijks worden tentoonstellingen georganiseerd met randprogrammering. Het museum is gevestigd in een oud schoolgebouw aan de rand van het centrum van Groningen. De kwetsbare en beperkende financiële positie noopte de organisatie tot het maken van een ambitieus beleidsplan 2013-2016.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

Het museum werkt via exposities, projecten en activiteiten aan de omslag van een traditioneel grafisch museum naar een museum voor de huidige letter- en beeldcultuur. Het museum wil daarmee niet alleen het verleden tonen maar ook een bron zijn voor nieuwe ontwikkelingen en een springplank zijn voor jong talent.

In 2013 vonden er 3 tentoonstellingen plaats: *Max Kisman, Van A naar Chocola* (tentoonstelling over letters voor kinderen van de basisschoolleeftijd) en *The Fruit of Visual Pollution* (street art van de jonge Groningse kunstenaar David Sciarone). Verder was er een uitgebreid aanbod van activiteiten voor kinderen en volwassenen, workshops voor groepen en individueel publiek en inloopactiviteiten waarin verschillende druktechnieken en creatieve ontwikkeling centraal staan. Talentontwikkeling vond plaats via het programma *In Jong Talent@GR-ID* en een lezingencyclus.

Het huidige aantal bezoekers is stabiel. In totaal 6.300 fysieke bezoekers bezochten het museum in 2013. Dit lijkt laag maar is volgens het museum ten opzichte van andere grafische musea in het land relatief hoog, net als het aantal activiteiten. Het aantal leerlingen dat deelnam aan educatieve activiteiten steeg ten opzicht van 2012 flink. De waardering van de bezoekers werd afgelezen aan de hand van reacties van bezoekers. In 2014 staat een publieksonderzoek op het programma.

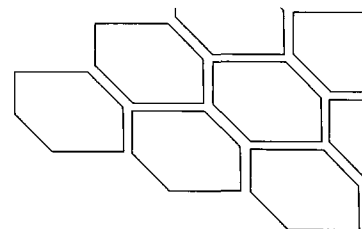
Educatie

In 2013 is veel aandacht besteed aan educatie. Dit gebeurde via lezingen, rondleidingen en workshops bij de exposities voor individuen, groepen en het onderwijs. Bij de tentoonstelling *Van A naar Chocola* is een leskist ontwikkeld voor het basisonderwijs die permanent kan worden ingezet. Verder neemt GR-ID deel aan educatieve netwerken in de stad en provincie Groningen.

Samenwerking

GR-ID werkt actief samen met Academie Minerva op het gebied van talentontwikkeling. Daarnaast is er samenwerking met BNO Noord en diverse landelijke partners. Voorbeelden van bijzondere samenwerkingsprojecten zijn de exposities *In Blik verbeeld* en *Het Crouwel Effect*, die beide in 2014 plaatsvinden. De laatste wordt in samenwerking met Academie Minerva en Beeldlijn ontwikkeld.

Met het Noordelijk Scheepvaartmuseum zijn gesprekken over samenwerking gevoerd. GR-ID ziet hier kansen mits GR-ID voldoende ruimte krijgt in de invloed op het beleid c.q. programma. Het museum had het Groninger Forum ook een interessante plek gevonden voor haar activiteiten, maar vond het aantal aangeboden vierkante meters op het techniek- of jeugdplein te beperkt.

Organisatie en financiën

Het museum wordt gerund door één betaalde kracht (0,5 fte). Daarnaast is er één gesubsidieerde baan (26 uur), een freelancer (boekhouder) en zijn er circa 45 vrijwilligers actief. Ook zijn er regelmatig stagiaires. Het bestuur is op afstand en trekt samen op met de directie.

Het museum wil een professionaliseringslag maken in de organisatie. Zo wil men gericht gaan werken met ZZP'ers, bijvoorbeeld op het vlak van educatie.

Het percentage eigen inkomsten is hoog. Het streven op een nieuwe locatie in 2014-2015 is 75%.

De organisatie wil graag doorgroeien naar een modern museum voor letter- en beeldcultuur. De verhuizing van het museum naar een meer centrale locatie is de belangrijkste opgave in de komende periode. Het huidige pand is eigendom en is inmiddels lastenvrij. De opbrengsten uit verkoop of verhuur wil de organisatie inzetten voor een nieuwe museumlocatie met een open uitstraling. Volgens plannen moet het aantal bezoekers dan kunnen doorgroeien naar 20.000 en kunnen de bestedingen per bezoeker stijgen.

Bevindingen

Professionaliteit van de organisatie

De activiteiten van GR-ID zijn boven verwachting professioneel voor een organisatie die naast een parttime directeur vooral bestaat uit vrijwilligers. De organisatie heeft een goed netwerk zowel binnen als buiten Groningen en is in staat om interessante partijen naar Groningen te halen.

Om zicht te krijgen op de waardering van het museum, onderschrijft de Kunstraad het belang van een publieksonderzoek zoals dat voorzien is in 2014.

Cultureel ondernemerschap

De Kunstraad is onder de indruk van de gedrevenheid en het enthousiasme van de directie. Ondanks de bescheiden middelen weet men een interessant programma neer te zetten en relatief veel eigen inkomsten te verwerven. Het museum trekt met het programma nog niet meer bezoekers maar weet wel de eigen inkomsten te vergroten. Op het vlak van sponsoring lukt het om bedrijven uit de grafische industrie in natura bij te laten dragen.

Men is zich bewust van de noodzakelijke veranderingen voor het museum, waarvan de locatie een cruciale is.

Samenwerking

Het museum zoekt actief de samenwerking op met andere partijen waaronder Academie Minerva en BNO Noord. Ook met de musea in de stad is gesproken over samenwerking. De Kunstraad betreurt het dat GR-ID niet betrokken is bij het door het Noordelijk Scheepvaartmuseum, het Groninger Museum en de Groninger Archieven opgestelde Museummanifest.

De Kunstraad blijft bij haar eerdere standpunt dat de gemeente Groningen gebaat is bij een museum c.q. een museale netwerkorganisatie die in samenhang de geschiedenis van de stad Groningen toont. In deze permanent toegankelijke presentatie hoort nadrukkelijk ook de rijke geschiedenis van Groningen als drukkersstad (Wolters Noordhoff, Nieuwsblad/Dagblad van het Noorden, De Ploeg). Als de personen van GR-ID actief worden gebruikt door drukkers, kunstenaars of publiek, kunnen zij een belangrijke publiekstrekker zijn om deze geschiedenis op een levende wijze te tonen.

De Kunstraad mist op dit vlak ook een link met de programmering van het Groninger Forum.

Educatie

Het educatieve programma bestaat uit een randprogramma van lezingen, rondleidingen en workshops bij de exposities dat geschikt is voor individuele bezoekers, groepen en het onderwijs. Het programma is bescheiden maar past bij de aard van de activiteiten en de mogelijkheden.

Conclusie

De Kunstraad constateert dat de levensvatbaarheid van het museum kwetsbaar is. Maar de Kunstraad heeft waardering voor de inzet van de directie en de resultaten die het museum met de huidige middelen weet te bereiken. De Kunstraad onderschrijft de overtuiging van het museum dat zij naar alle waarschijnlijkheid op een andere locatie en in samenwerking met andere musea in Groningen meer kan realiseren.

CENTRUM VOOR DE KUNSTEN

Positie keten : educatie, talentontwikkeling, productie, presentatie
Discipline : amateurkunst/cultuureducatie
Gemeentelijke subsidie : 2012: € 3.547.000 / 2013: € 3.547.000

Algemeen

Op 1 juli 2013 werd de fusie tussen de Stedelijke Muziekschool Groningen en de Kunstencentrumgroep een feit. Het nieuwe Centrum voor de Kunsten biedt cultuureducatie en amateurkunst aan binnen één organisatie. Uitgangspunt voor het nieuwe programma is de volledige culturele levensloop, zowel in het onderwijs als in de vrije tijd. Met ingang van seizoen 2014/2015 start de organisatie het nieuwe programma; een half jaar later dan gepland omdat de fusie extra tijd vergde.

Stand van zaken

Activiteiten en bereik

Momenteel bevindt de organisatie zich in een transitiefase: in het huidige seizoen wordt het oude, gescheiden activiteiten aanbod nog uitgevoerd. Het aantal deelnemers aan lessen, cursussen, workshops in 2013 betrof 2.289 bij de Kunstencentrumgroep en 1.649 bij de Stedelijke Muziekschool. Het aantal bezoekers van lezingen, tentoonstellingen en theatervoorstellingen bij de Kunstencentrumgroep was 8.900. De Stedelijke Muziekschool verwelkomde 1.155 bezoekers bij concerten en presentaties. De Kunstencentrumgroep heeft in 2013 geen klantonderzoek uitgevoerd. De Stedelijke Muziekschool heeft in het voorjaar van 2013 een brede enquête uitgezet onder alle deelnemers. De waardering voor de docenten en lessen was goed tot uitstekend. Minder hoog scoorden de locatie en leskamers, kantine en aandacht voor muziektheorie. De nieuwe organisatie sluit in 2014 aan bij de benchmark van Kunstconnectie.

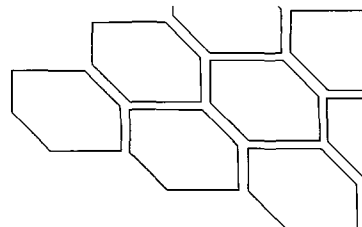
Educatie en talentontwikkeling

Het nieuwe Centrum voor de Kunsten wil "mensen helpen hun eigen creativiteit te ontdekken en te ontwikkelen, om daarmee de waarde van hun leven te vergroten en hun plaats in de samenleving te verstevigen". In het activiteiten aanbod wordt onderscheid gemaakt tussen "de individuele mens die zichzelf wil ontwikkelen en de mensen die in een (georganiseerd) verband samen willen deelnemen en werken en zich willen presenteren". Speciale aandacht gaat uit naar de verbinding tussen de werkvelden cultuureducatie en amateurkunstondersteuning. Veel van de activiteiten hebben betrekking op talentopsporing of -ontwikkeling. Het individuele programma van cursussen is gericht op ontwikkeling binnen de individuele culturele loopbaan. Verder kent het activiteiten aanbod speciaal ontwikkelde programma's voor het extra stimuleren van talent.

Het Centrum voor de Kunsten is sinds 2013 in de rol van penvoerder samen met het Museumhuis, Kunststation C en IVAK verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit in Groningen. De afdeling Cultuur Educatie Stad van de voormalige Kunstencentrumgroep bemiddelde in 2013 tussen basisonderwijs en culturele instellingen (via een website) en ondersteunde het onderwijs bij ontwikkeling van binnenschools cultuuronderwijs. Er is door deze afdeling geen activiteitenprogramma uitgevoerd. De Stedelijke Muziekschool heeft in 2013 naschoolse activiteiten uitgevoerd op 8 Vensterscholen (subsidiestop per 2014), een *Muziekmenu* aangeboden aan 4 scholen en op 7 scholen het programma *Ieder Kind Muziek* uitgevoerd.

Samenwerking

De fusie tussen de Stedelijke Muziekschool Groningen en de Kunstencentrumgroep is voortgekomen uit de wens om in Groningen één krachtige en geïntegreerde organisatie voor amateurkunstbeoefening en cultuureducatie te realiseren. De organisatie ziet ook kansen voor zichzelf als intermediair voor organisaties in welzijn, zorg en veiligheid. Samenwerking en gezamenlijke ontwikkeling van activiteiten leveren volgens de organisatie een bijdrage aan verankering van cultuurparticipatie in de samenleving.

Organisatie en financiën

Alle medewerkers van beide instellingen zijn overgegaan naar het nieuwe Centrum voor de Kunsten. De organisatie bestond in 2013 uit 94 medewerkers met een vaste arbeidsovereenkomst (50,1 fte), 50 freelancers, 30 vrijwilligers en 4 stagiaires. In mei 2014 zal de nieuwe organisatie zich presenteren. Leidinggevenden zijn na een sollicitatieprocedure in december 2013 benoemd. Medezeggenschap heeft vorm gekregen in een Ondernemingsraad in oprichting. In de eerste helft van 2014 gaat nog steeds veel aandacht uit naar de integratie van de medewerkers van de Stedelijke Muziekschool Groningen en de Kunstencentrumgroep, daar er cultuurverschillen bestaan tussen beide voormalige organisaties. Het management geeft aan dat de complexiteit van het opbouwen van een nieuwe organisatie het risico van een te sterke en langdurige interne gerichtheid met zich meebrengt. Ook is de organisatie zich ervan bewust dat de mate van de individuele veranderbaarheid van de medewerkers een kritische succesfactor is. Er is nog geen inhoudelijk beleidsplan gereed. Er was een beleidsplan in ontwikkeling, maar dit bleek volgens de organisatie in de loop van het fusieproces achterhaald. De Kunstraad constateert dat bepaalde onderdelen van de voormalige instellingen in de afgelopen jaren verliezen hebben geleden. Naar verwachting is het financiële resultaat over 2013 licht positief.

Bevindingen

Professionele kwaliteit van de organisatie

De Kunstraad heeft begrip voor de complexe situatie waarin het nieuwe Centrum voor de Kunsten zich bevindt en realiseert zich dat de focus in de afgelopen periode vooral op de interne processen lag. Toch had de Kunstraad ook graag een meer externe oriëntatie gezien, welke ontbreekt in het voor de evaluatie aangeleverde visiedocument en marketingplan. Ook in het gesprek kreeg de Kunstraad geen helder beeld van de toekomststrategie. Zij benadrukt nogmaals de noodzaak om zo spoedig mogelijk een inspirerend beleidsplan op te stellen, waarin een duidelijke visie voor het centrum voor de kunsten is opgenomen inclusief een uitwerking in activiteiten en bedrijfsvoering.

Cultureel ondernemerschap

In 2013 werden de activiteiten vanuit de 'oude' organisaties uitgevoerd. De Kunstraad kan zich geen oordeel vormen over het cultureel ondernemerschap van het nieuwe Centrum voor de Kunsten vanwege het ontbreken van het hiervoor genoemde beleidsplan.

Samenwerking

In 2013 is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met het Museumhuis, Kunststation C en IVAK in het kader van de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit. Deze samenwerking draagt volgens het Centrum voor de Kunsten bij aan de gedachtenontwikkeling over verdere integratie en samenwerking in de nabije toekomst, zoals de oprichting van een kennis- en expertisecentrum voor cultuureducatie.

De Kunstraad constateert dat de samenwerking van het Centrum voor de Kunsten met andere culturele instellingen en private aanbieders van cultuureducatie alsmede de duurzame verbinding met het onderwijs of bedrijfsleven nog verder uitgekristalliseerd moet worden.

Educatie en talentontwikkeling

De Kunstraad constateert dat er vanuit het culturele veld behoefte bestaat aan een makelaar die vraag en aanbod actief bij elkaar kan brengen. De positionering van het Centrum voor de Kunsten als bemiddelaar en/of aanbieder richting scholen zou volgens de Kunstraad verder moeten worden uitgewerkt. Daarbij is het van belang om de positie helder te formuleren en als bemiddelaar onafhankelijkheid te garanderen.

Het activiteitenaanbod van het Centrum voor de Kunsten bevat speciaal ontwikkelde programma's voor het extra stimuleren van talent. De Kunstraad is in het bijzonder positief over de vooropleidingsklas voor aankomend studenten van Academie Minerva de potentie tot het aanbieden van leerlijnen tot aan het hoger onderwijs.

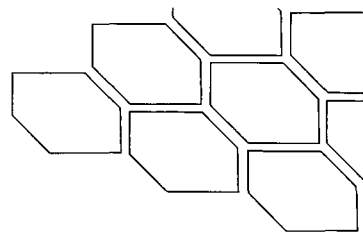

Cultural Governance

Gezien de complexe opdracht van het Centrum voor de Kunsten in een veranderende omgeving is het van belang om in het toezicht inhoudelijke en financiële expertise goed te borgen en aan te spreken op betrokkenheid.

Conclusie

De Kunstraad adviseert om het Centrum voor de Kunsten opnieuw te vragen zo snel mogelijk een beleidsplan op te stellen voor het brede kunstencentrum, waarin een duidelijke visie met daarvan afgeleide activiteiten en een bedrijfsplan is opgenomen. De Kunstraad verwacht dat dit beleidsplan ook ingaat op de actuele positie en rol van het Centrum voor de Kunsten in relatie tot andere partners op dit terrein. Tot slot is de Kunstraad benieuwd naar de acties die het centrum gaat ondernemen gericht op het bereik en het genereren van (meer) eigen inkomsten. Een vervolgesprek op basis van het nieuwe beleidsplan strekt tot aanbeveling.

Dit evaluatierapport verschijnt onder eindverantwoordelijkheid van het bestuur van de Kunstraad Groningen. Dat bestuur bestaat uit:

- Hans van Maanen (voorzitter),
- Simone Lippens (plaatsvervangend voorzitter),
- Jaap Bos (penningmeester),
- Rika Pot (lid),
- Peter Vermeulen (lid).

Het bestuur werd geadviseerd door een commissie bestaande uit:

- Gitta Luiten, voorzitter. Voorheen directeur Mondriaanfonds, voorzitter commissie beeldende kunst advies cultuurnota 2013-2016 gemeente Groningen.
- Jeffrey Meulman. Directeur Nederlands Theater Festival en Amsterdam Fringe Festival, voorheen Festival aan de Werf en Stadsschouwburg Groningen.
- Henk Scholten. Directeur Lucent Danstheater en Anton Philipszaal, Dox, voorheen directeur Theaterinstituut en schouwburgdirecteur, Raad voor Cultuur.

Voor de gesprekken met de focusinstellingen is de commissie aangevuld met de volgende extern adviseurs:

- Suzy Blok, algemeen directeur Dansmakers Amsterdam.
- Ellen Blom, adviseur Fonds Podiumkunsten, voorheen programmeur Stadsschouwburg Utrecht.
- Heleen Buijs, directeur a.i. Museum voor Communicatie, voorheen Geldmuseum en Gevangenis museum, adviseur advies cultuurnota 2013-2016 provincie Groningen.
- Rob Heiligers, theatermaker, adviseur Kunstraad Groningen.
- Wybrich Kaastra, directeur schouwburg Ogterop.
- Wim Kamerma, consultant, voorheen procesmanager bibliotheekvernieuwing OCW.
- Suzanne Leclaire-Noteborn, voorzitter commissie Flankerend beleid Fonds Cultuurparticipatie, voorheen directeur Pier-K.
- Andrea Möller, adviseur Raad voor Cultuur, adviseur Kunstraad Groningen.
- Toine Tax, directeur poppodium Doornroosje.

Voor de gesprekken met de overige instellingen zijn de volgende adviseurs ingezet:

- Ellen Blom, adviseur Fonds Podiumkunsten, voorheen programmeur Stadsschouwburg Utrecht.
- Loes Heebink, beeldend kunstenaar, adviseur Kunstraad Groningen.
- Rob Heiligers, theatermaker, adviseur Kunstraad Groningen.
- Andrea Möller, adviseur Raad voor Cultuur, adviseur Kunstraad Groningen.
- Bert Oling, adviseur Kunstraad Groningen.
- Ron Overbeek, adviseur Kunstraad Groningen.
- Peter Propstra, adviseur Fonds Podiumkunsten, adviseur Kunstraad Groningen.
- Eeuwe Zijlstra, adviseur Kunstraad Groningen.

Aan de gesprekken met Noorderzon en het Noord Nederlands Orkest namen ook commissieleden deel. Het gesprek met de stadsdichter is door het bureau van de Kunstraad gevoerd.

Het adviestraject is secretariael begeleid door:

Mireille de Jong (projectsecretaris), Nina Slagter (projectsecretaris) en Ebrien den Engelsman (directeur Kunstraad).

Met redactionele en administratieve ondersteuning van:

Annette Steenhuisen (secretaris Kunstraad) en Antje van der Meulen (officemanager Kunstraad).

Lay-out en vormgeving:

Wienos.

